

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Gminie Pruszcz

Raport z badań

Pruszcz, lipiec 2025 r.

Spis treści

1. WPROWADZENIE	3
2. METODOLOGIA BADAŃ	5
2.1. PRZEDMIOT I CEL BADAŃ	5
2.2. PROBLEMY BADAWCZE	5
2.3. METODY, TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE	6
2.4. ORGANIZACJA I PRZEBIEG BADAŃ.....	7
2.5. CHARAKTERYSTYKA OSÓB BADANYCH	8
2.5.1. Uczestnicy sondażu.....	8
2.5.2. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych.....	15
2.5.3. Uczestnicy indywidualnych wywiadów pogłębionych.....	15
3. WYNIKI BADAŃ.....	17
3.1. JAKI JEST PROFIL DEMOGRAFICZNY GMINY?	17
3.2. JAKIE SĄ POTRZEBY MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH?	18
3.2.1. Analiza danych zastanych	18
3.2.2. Badania własne	20
3.3. JAK PREZENTUJE SIĘ AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA ORAZ ZAANGAŻOWANIE MIESZKAŃCÓW W DZIAŁANIA WSPÓLNOTOWE, ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ SPOŁECZNĄ?	50
3.3.1. Analiza danych zastanych	50
3.3.2. Badania własne	51
3.4. JAKIE ZASOBY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ MOŻE WYKORZYSTAĆ CUS DO ZASPOKAJANIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW?.....	54
3.5. JAKIE NOWE ROZWIĄZANIA W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH POWINNY ZOSTAĆ WPROWADZONE, ABY ZASPOKOIĆ POTRZEBY SPOŁECZNOŚCI?	56
3.6. JAKI JEST POTENCJAŁ GMINY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH?.....	67
3.7. JAKI JEST POZIOM ZADOWOLENIA MIESZKAŃCÓW Z JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH ŚWIADCZONYCH NA TERENIE GMINY?.....	72
4. PODSUMOWANIE I KOMENTARZ DO WYNIKÓW	87
SPIS TABEL I RYCIN	96
ZAŁĄCZNIKI	98
ZAŁĄCZNIK NR 1. KWESTIONARIUSZ ANKIETY	98

1. Wprowadzenie

Gmina Pruszcz ma status jednostki miejsko-wiejskiej. Położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego. Przynależy do powiatu świeckiego, zajmując 9,7% jego powierzchni. Jest jedną z 11 jednostek terytorialnych. Obejmuje obszar 141 km². Na terenie gminy zlokalizowane są 24 wsie zorganizowane w 20 sołectw: Bagniewko, Brzeźno, Cieleszyn, Gołuszyce, Grabówko, Łuszkówko, Łaszewo, Łowin, Łowinek, Małociechowo, Mirowice, Niewieścín, Parlin, Pruszcz, Rudki, Serock, Topolno, Wąldowo, Zawada, Zbrachlin¹. Gminę zamieszkuje około 9,5 tysiąca mieszkańców, z gęstością 66,7 osoby/km². Siedzibą gminy jest miasto Pruszcz, które uzyskało prawa miejskie 1 stycznia 2022 roku.²

Użytki rolne stanowią 87% powierzchni gminy. Powierzchnia terenów zmeliorowanych wynosi około 5 800 ha. Produkcja roślinna i pogłowie trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych przekracza średnią krajową. Na terenie gminy dobrze rozwinięta jest też hodowla drobiu, zwłaszcza kur. Zalesienie jest stosunkowo niewielkie³.

Dane z 2023 roku wskazują, że gminę Pruszcz zamieszkuje 4640 kobiet, w tym: 925 w wieku przedprodukcyjnym, 2502 w wieku produkcyjnym i 213 w wieku poprodukcyjnym oraz 4508 mężczyzn, w tym: 999 w wieku przedprodukcyjnym, 2866 w wieku produkcyjnym i 643 w wieku poprodukcyjnym. Współczynnik dzietności ogólnej na rok 2021 wyniósł 1,23. W 2023 roku urodziło się 72 dzieci, w tym 33 chłopców i 39 dziewczynek. W tym samym roku liczba zgonów wyniosła 99 (51 mężczyzn i 48 kobiet)⁴. Struktura wieku mieszkańców wskazuje na przewagę osób w wieku produkcyjnym, jednak od 2016 do 2021 roku następował wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Mieszkańcy tworzą zatem społeczność starzejącą się. W latach 2016-

¹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pruszcz na lata 2021-2026; Załącznik do Uchwały Nr XXX/266/21 Rady Gminy w Pruszczu z dnia 28 stycznia 2021 r.

² Miasto i Gmina PRUSZCZ taka to historia ..., praca zbiorowa

³ <https://pruszcz.pl/2000-gmina/2010-o-gminie/2013-gospodarka.html> na rok 2020 [dostęp z 10.06.2025, 10:49]

⁴ Dane z Urzędu Stanu Cywilnego w gminie Pruszcz na rok 2023

2021 liczba mieszkańców gminy spadła o 310 osób⁵. W prognozie na lata 2017-2030, założono wzrost liczby mieszkańców. Z powyższych danych wynika jednak, że tendencja jest spadkowa. Wyjątek stanowi miasto Pruszcz, w którym w latach 2016- 2021 zaobserwowano przyrost ludności. Największy (i dodatni) przyrost naturalny odnotowano w roku 2018. Od 2019 roku jego wartość zaczęła spadać. Najmniejszy przyrost odnotowano w roku 2021; w tym roku urodziło się 75 dzieci, z czego 41,3% stanowiły dziewczynki, a 58,7% chłopcy. Nie odnotowano zgonów niemowląt⁶. Średni wiek mieszkańców w roku 2023 wynosił 40,4 lata. Jest to wynik niższy od średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego. Prognozy wskazują, że do 2030 roku na terenie gminy nastąpi przyrost osób w wieku powyżej 80 lat (o 34,9%). W 2021 roku, najczęstszymi przyczynami zgonów były choroby układu krążenia (40,6%) i nowotwory (20,5%).

Do najbardziej zaludnionych miejscowości należą: Pruszcz (29,0% ludności gminy) Serock (13,9%), Łowinek (6%), Parlin (4,9%) i Niewieścín (4,5%). Najmniejszy odsetek ludności zamieszkuje Rudki (1,5%) i Grabówko (1%). Są one najbardziej oddalone od centrum gminy. W latach 2016-2021 saldo migracji było dodatnie z tendencją spadkową na przestrzeni lat⁷. W roku 2022, w związku z inwazją Rosji na Ukrainę, gmina przyjęła około 100 ukraińskich uchodźców. Za kwaterunek odpowiedzialny był gminny pracownik zarządzania kryzysowego. Wnioski mieszkańców w kwestii zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia uchodźców rozpatrywał pracownik ds. infrastruktury⁸.

⁵ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030.

⁶ Tamże.

⁷ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030.

⁸ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030

2. Metodologia badań

Badanie opierało się na założeniach określonych w dokumencie pt. „Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych”, opracowanym przez Kancelarię Prezydenta RP. Założono, że diagnoza powinna:

- określić najważniejsze potrzeby mieszkańców gminy Pruszcz w zakresie usług społecznych;
- określić potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych;
- zawierać rekomendacje dotyczące rozwiązań z zakresu usług społecznych.

2.1. Przedmiot i cel badań

Przedmiot badań stanowiły potrzeby i potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. Celem badań było przygotowanie wieloaspektowej diagnozy.

2.2. Problemy badawcze

Kierunki działań wyznaczył problem główny o następującej treści: **jakie są potrzeby oraz jaki jest potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych na terenie gminy Pruszcz?** Problem ten doprecyzowano formułując następujące pytania szczegółowe:

1. Jaki jest profil demograficzny gminy?
2. Jakie są potrzeby mieszkańców w zakresie usług społecznych?
3. Jak prezentuje się aktywność obywatelska oraz zaangażowanie mieszkańców w działania wspólnotowe, związane z integracją społeczną?
4. Jakie zasoby społeczności lokalnej może wykorzystać CUS do zaspokajania potrzeb mieszkańców?
5. Jakie rozwiązania z zakresu usług społecznych powinny zostać wprowadzone, aby zaspokoić potrzeby społeczności?
6. Jaki jest potencjał gminy w zakresie usług społecznych?

7. Jaki jest poziom zadowolenia mieszkańców z jakości usług społecznych świadczonych na terenie gminy?

2.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze

W badaniach zastosowano zróżnicowane metody, techniki i narzędzia badawcze. W badaniach własnych skorzystano z metod ilościowych (sondaż diagnostyczny) i jakościowych (wywiady indywidualne i grupowe). Szczegółowe zestawienie przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Metody, techniki i narzędzia badawcze zastosowane w badaniach własnych

LP.	Metoda	Technika	Narzędzia
1.	Sondaż diagnostyczny	Ankieta	Kwestionariusz ankiety
2.	Wywiad indywidualny	IDI/TDI (niestandardyzowany, częściowo ustrukturyzowany)	Scenariusz realizacji wywiadu
3.	Wywiad grupowy	FGI (standardyzowany, częściowo ustrukturyzowany)	Scenariusz realizacji wywiadu

Źródło: opracowanie własne

Poza realizacją badań własnych, przeprowadzono analizę danych zastanych oraz analizę dokumentów. Dobór metod, technik i narzędzi poprzedzono przygotowaniem listy wskaźników odnoszących się do czternastu obszarów wymienionych w ustawie o CUS.

2.4. Organizacja i przebieg badań

Diagnozę przygotowano w trzech etapach (planowanie, badanie i redagowanie raportu). Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje na temat działań zrealizowanych na każdym z nich.

1. Planowanie badania:

- przygotowano harmonogram realizacji prac;
- zgromadzono dane pozwalające na wykonanie wstępnej diagnozy społeczno-ekonomicznej w gminie Pruszcz;
- zgromadzono dane na temat instytucji zaangażowanych w przekształcenie OPS w CUS;
- przygotowano wskaźniki odnoszące się do 14 obszarów związanych z realizacją usług społecznych;
- określono założenia realizacji badań własnych;
- określono sposoby pomiaru wskaźników;
- przygotowano narzędzia badawcze;
- zrekrutowano uczestników badań jakościowych.

2. Realizacja badania:

- 28.03.2025-24.04.2025: zrealizowano sondaż diagnostyczny w formule łączonej (papier-olówek oraz formularz internetowy);
- 01.04.2025-02.04.2025: realizacja 5 TDI z przedstawicielami instytucji gminnych i lokalnymi liderami;
- 01.04.2025-02.04.2025: realizacja 5 IDI z mieszkańcami reprezentującymi różnorodne grupy społeczne (ze względu na kryterium wieku, płci, stanu zdrowia i miejsca zamieszkania);
- 02.04.2025: realizacja dwóch FGI (jeden z udziałem przedstawicieli instytucji gminnych, drugi z udziałem mieszkańców).

3. Redagowanie raportu:

- przygotowano transkrypcję przebiegu zogniskowanych wywiadów grupowych;
- przygotowano transkrypcję wywiadów indywidualnych;
- wprowadzono dane z kwestionariuszy wypełnionych w formie papier-olówek;
- przeprowadzono analizę danych zastanych oraz analizę dokumentów;
- przeprowadzono analizę wyników badań własnych;
- stworzono pierwszą wersję raportu;
- zebrano sugestie dotyczące obszarów wymagających poprawy;
- przygotowano zaktualizowaną wersję dokumentu.

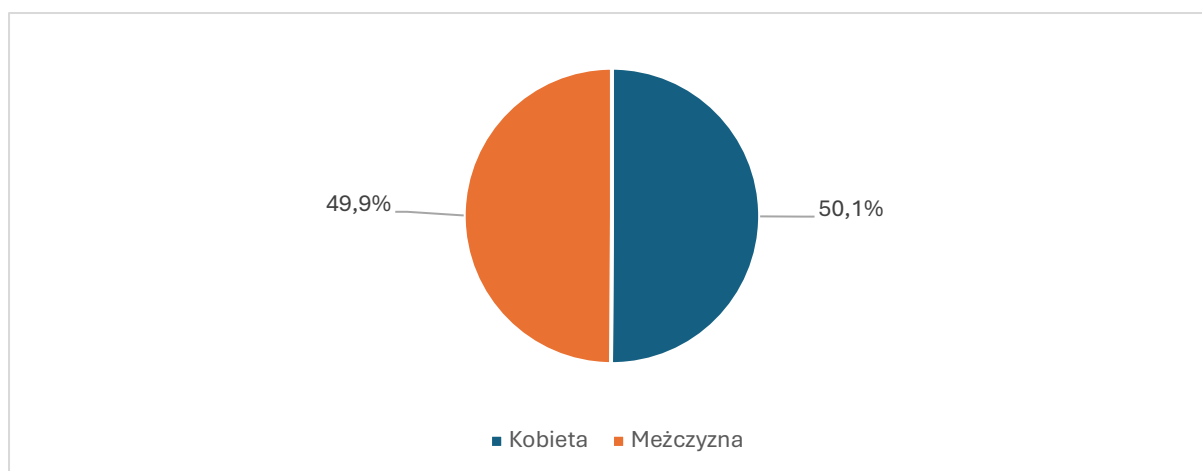
2.5. Charakterystyka osób badanych

2.5.1. Uczestnicy sondażu

Próbę dobrano w sposób kwotowy, dzieląc mieszkańców ze względu na dwa kryteria: płeć oraz miejsce zamieszkania. Druga z wymienionych zmiennych miała charakter dychotomiczny (mieszkańcy miast i mieszkańcy wsi). Celem było dotarcie do 369 respondentów, w tym:

- 56 kobiet zamieszkujących miasto (15,2%);
- 55 mężczyzn zamieszkujących miasto (14,9%);
- 129 kobiet zamieszkujących wieś (35,0%);
- 129 mężczyzn zamieszkujących wieś (35,0%).

Założenia te zostały spełnione. W badaniu wzięło udział 185 kobiet (50,1%) i 184 mężczyzn (49,9%). W formie graficznej przedstawiono na ryc. 1.

Ryc. 1. Płeć respondentów (N = 369).

Źródło: badanie własne

Dwudziestu ankietowanych nie odpowiedziało na pytanie dotyczące wieku (obliczenia wykonano dla N = 349). Wartości mieściły się w przedziale od 14 do 92 lat. Średni wiek badanych wyniósł 46,6 lat. Połowa badanych miała 45 lat lub więcej, a połowa – 45 lat lub mniej. Najczęściej występującą wartością było 45 lat (16 osób). Wyniki odchyłały się od średniej średnio o 16,2 lat (tabela 2).

Tabela 2. Wiek respondentów - statystyki opisowe (N = 349).

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
349	14	92	46,6	45,0	45,0	16,2

Źródło: badanie własne

Oznaczenia: N – liczność, Min – wartość minimalna, Max – wartość maksymalna, M – średnia, Med. – mediana, Mo – dominanta (moda), SD – odchylenie standardowe.

Badanych podzielono na 9 kategorii (od „do 19 lat” do „90-99 lat”). Niemal połowę próby stanowiły osoby w wieku od 30 do 49 lat (łącznie 47,6%). Dwucyfrowy odsetek odnotowano jeszcze w przypadku następujących kategorii: 60-69 lat (15,5%), 50-59 lat (11,7%), 20-29 lat (10,6%) oraz 70-79 lat (10,1%). Pozostałe grupy były reprezentowane w sposób mniej liczny; do 19 lat (3,4%), 80-89 lat (0,9%) i 90-99 lat (0,3%). Dane przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Kategorie wiekowe badanych (N=349).

Kategoria wiekowa	N	%
Do 19 lat	12	3,4
20-29	37	10,6
30-39	81	23,2
40-49	85	24,4
50-59	41	11,7
60-69	54	15,5
70-79	35	10,1
80-89	3	0,9
90-99	1	0,3

Źródło: badanie własne

Badanych zapytano o czas zamieszkiwania na terenie gminy Pruszcz (tabela 4). Mieścił się on w zakresie od roku do 86 lat. Średnia wartość była bardzo zbliżona do mediany ($M = 36,9$; $Med = 36,0$). Połowa badanych zamieszkiwała na terenie gminy przez 36 lat lub więcej, natomiast połowa – 36 lat i mniej. Najczęściej występującą wartością było 40 lat (20 osób). Wyniki odchyłały się od średniej o blisko 20 lat ($SD = 19,3$).

Tabela 4. Czas zamieszkiwania na terenie gminy Pruszcz (w latach). N = 356.

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
356	1,0	86,0	36,9	36,0	40,0	19,3

Źródło: badanie własne

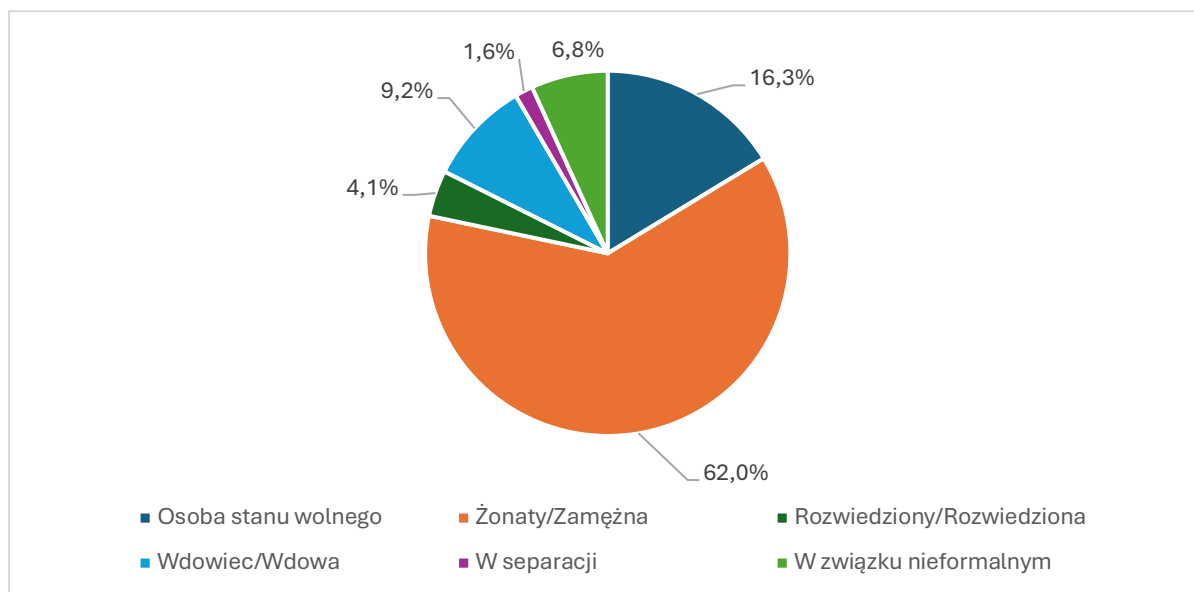
Strukturę próby opisano ze względu na kryterium płci i miejsca zamieszkania (tab. 5). Najliczniej reprezentowaną miejscowością był Pruszcz (30,1%). Kolejne miejsca zajęły: Serock (8,9%), Parlin (7,0%), Waldowo (7,0%), Zbrachlin (5,7%) i Topolno (5,4%).

Tabela 5. Struktura próby ze względu na płeć i miejsce zamieszkania (N = 369).

Miejscowość	Liczba kobiet	Udział kobiet w próbie (%)	Liczba mężczyzn	Udział mężczyzn w próbie (%)	Razem	Udział w próbie
Pruszcz	56	15,2	55	14,9	112	30,1
Serock	14	3,8	19	5,1	33	8,9
Parlin	11	3,0	15	4,1	26	7,0
Wąldowo	11	3,0	12	4,1	23	7,0
Zbrachlin	13	3,5	8	2,2	21	5,7
Topolno	8	2,2	12	3,3	20	5,4
Zawada	8	2,2	11	3,0	19	5,1
Łowin	10	2,7	8	2,2	18	4,9
Brzeźno	9	2,4	7	1,9	16	4,3
Niewieścín	6	1,6	4	1,1	10	2,7
Grabowo	6	1,6	4	1,1	10	2,7
Grabówko	4	1,1	5	1,4	9	2,4
Trępel	5	1,4	2	0,5	7	1,9
Gołuszyce	3	0,8	4	1,1	7	1,9
Łowinek	2	0,5	4	1,1	6	1,6
Luszkówko	4	1,1	1	0,3	5	1,4
Bagniewko	3	0,8	1	0,3	4	1,1
Mirowice	1	0,3	3	0,8	4	1,1
Małocieczowo	3	0,3	2	0,5	3	0,8
Łaszewo	2	0,5	1	0,3	3	0,8
Bagniewo	2	0,5	1	0,3	3	0,8
Luszkowo	1	0,3	2	0,5	3	0,8
Nieciszewo	2	0,5	0	0,0	2	0,5
Brzeźno	1	0,3	1	0,3	2	0,5
Cieleszyn	1	0,3	1	0,3	2	0,5
Rudki	1	0,3	0	0,0	1	0,3
Sumy	185	50,1	184	49,9	369	100,0

Źródło: badanie własne

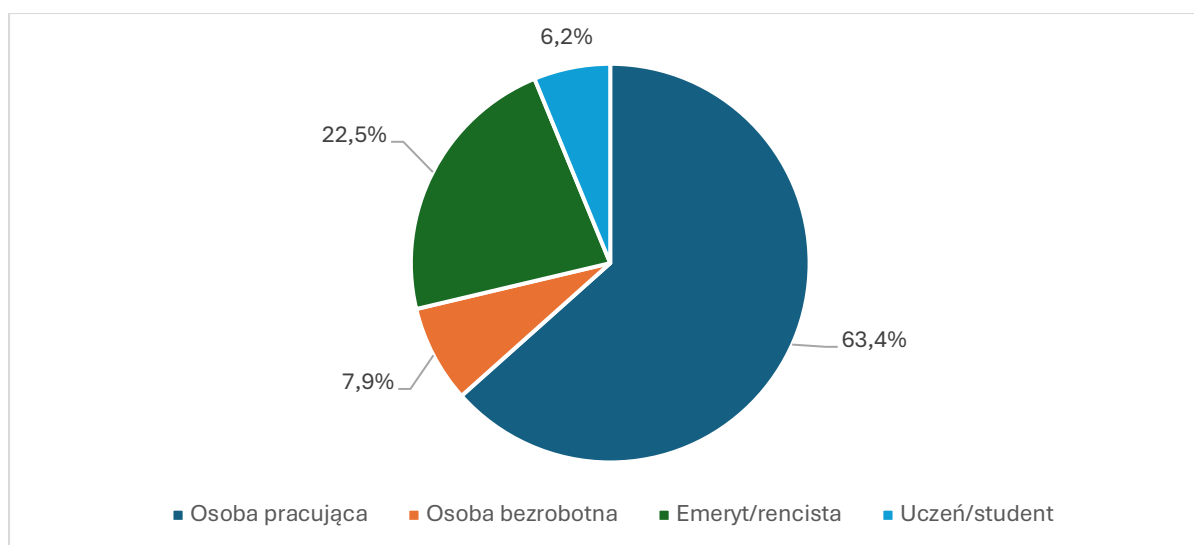
Mieszkańców zapytano o stan cywilny (ryc. 2). Największy odsetek żył w związkach małżeńskich (62,0%). Pozostali badani byli: osobami stanu wolnego (16,3%), wdowcami lub wdowami (9,2%), żyjącymi w związkach nieformalnych (6,8%), osobami po rozwodzie (4,1%) oraz w separacji (1,6%).

Ryc. 2. Stan cywilny respondentów (N = 368).

Źródło: badanie własne

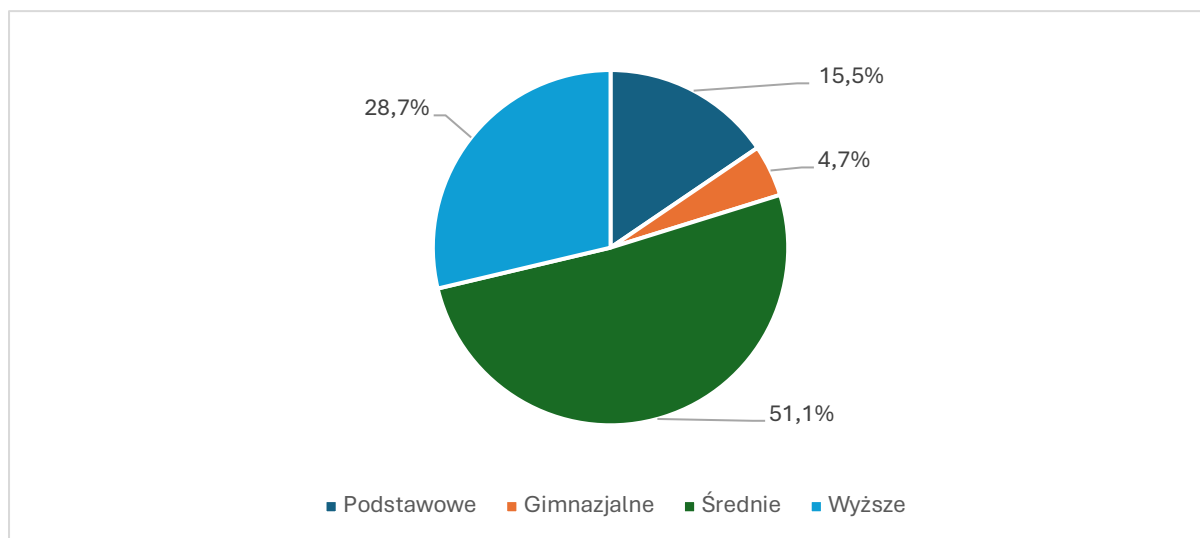
Badanych zapytano również o status zawodowy (ryc. 3). Prawie dwie trzecie miało status osób pracujących (63,4%). Drugą z najliczniej reprezentowanych grup byli emeryci i renciści (22,5%). Mniejszość stanowiły osoby bezrobotne (7,9%) oraz uczniowie i studenci (6,2%).

Ryc. 3. Status zawodowy respondentów (N = 369).

Źródło: badanie własne

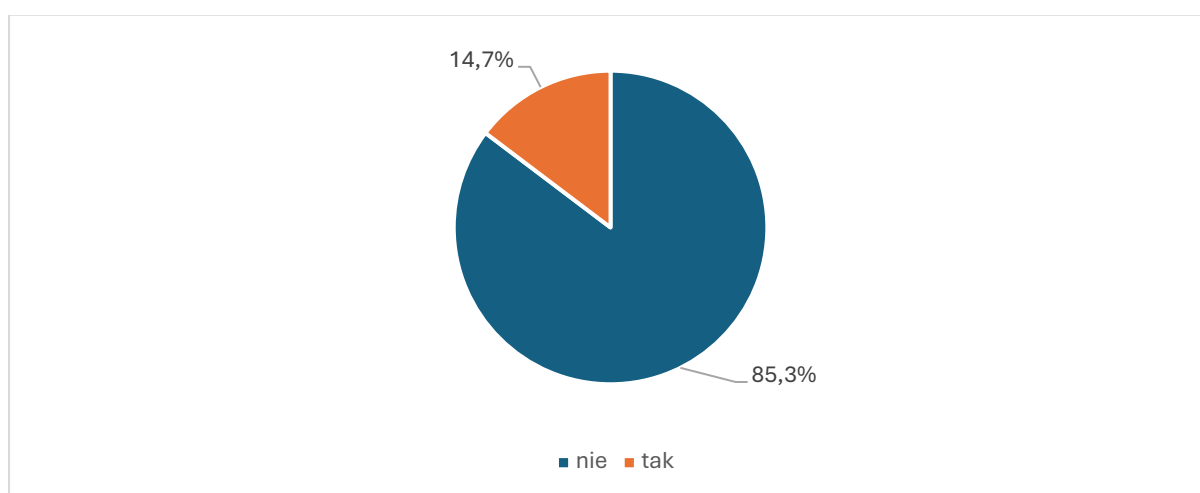
W badaniu wzięły udział osoby o różnym poziomie wykształcenia (ryc. 4). Ponad połowę stanowili mieszkańcy z wykształceniem średnim (51,1%), a ponad jedna czwarta (28,7%) legitymowała się wykształceniem wyższym. Pozostali ankietowani posiadali wykształcenie podstawowe (15,5%) lub gimnazjalne (4,7%).

Ryc. 4. Wykształcenie respondentów (N=362).

Źródło: badanie własne

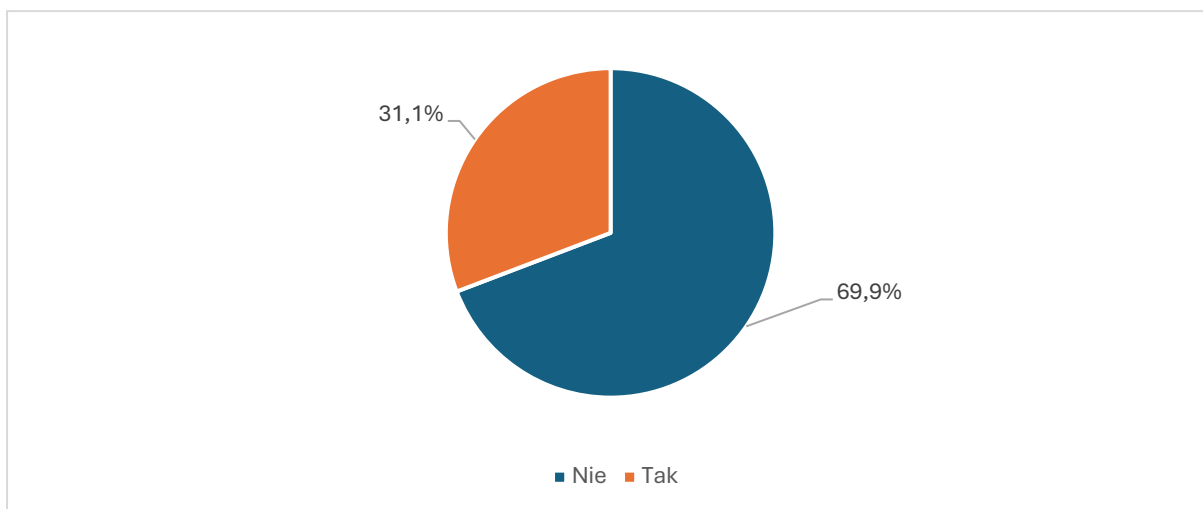
Respondentów zapytano, czy posiadają status osoby z niepełnosprawnością (ryc. 5). Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 14,7% z nich. Pozostali badani nie posiadali takiego statusu (85,3%).

Ryc. 5. Osoby z niepełnosprawnością wśród respondentów (N = 367).

Źródło: badanie własne

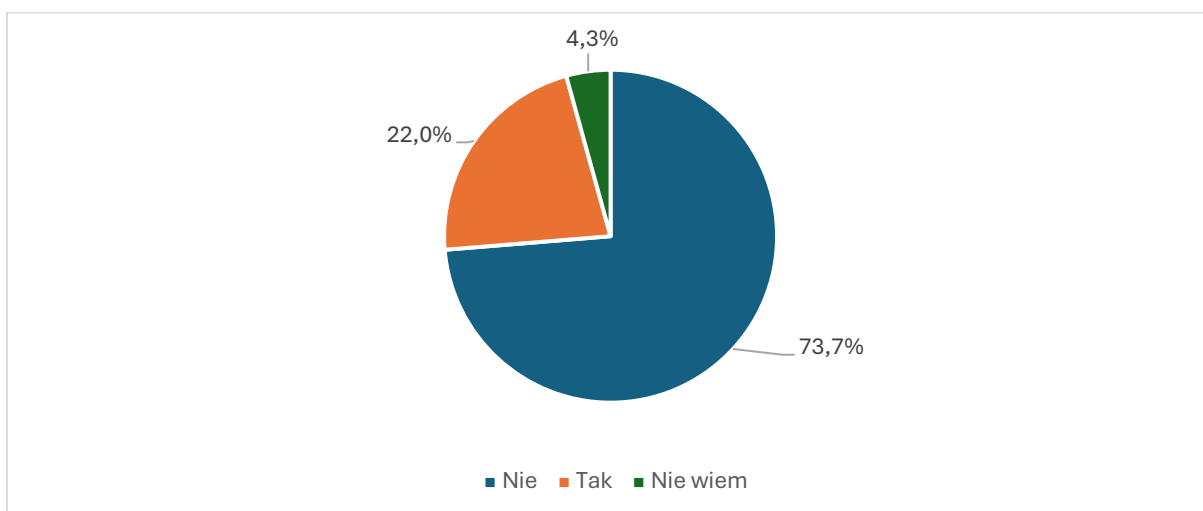
W badaniu sprawdzono również, jaki odsetek badanych mieszka z osobą wymagającą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (ryc. 6). Odpowiedzi twierdzącej udzieliła blisko jedna trzecia badanej próby (31,1%). Ponad dwie trzecie respondentów wybrało przeciwną odpowiedź (69,9%).

Ryc. 6. Zamieszkiwanie z osobą wymagającą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (N = 366).

Źródło: badanie własne

Wśród ankietowanych znalazły się osoby, które w przeszłości korzystały ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszczu. Stanowili oni ponad jedną piątą ogółu badanych (22,0%). Z pomocy GOPS nie korzystało prawie trzy czwarte badanych (73,7%). Pozostali respondenci nie potrafili wskazać jednoznacznej odpowiedzi (4,3%).

Ryc. 7. Doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS w Pruszczu (N = 368).

Źródło: badanie własne

2.5.2. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych

W trakcie prac nad dokumentem, zrealizowano dwa spotkania fokusowe. W pierwszym wzięli udział przedstawiciele instytucji gminnych, związani między innymi z opieką społeczną, oświatą, kulturą, sportem i ochroną zdrowia. Grupa była zróżnicowana ze względu na płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania. W drugim spotkaniu fokusowym wzięli udział dorośli mieszkańcy gminy. Ta grupa również była zróżnicowana; znalazły się w niej osoby znajdujące się na różnych etapach życia (wczesna dorosłość, średnia dorosłość, późna dorosłość). Przedstawione w charakterystyki są bardzo ogólne ze względów uwarunkowanych zasadami etyki badawczej.

2.5.3. Uczestnicy indywidualnych wywiadów pogłębionych

W indywidualnych wywiadach pogłębionych wzięli udział dwie grupy osób. Pierwszą z nich stanowili przedstawiciele instytucji gminnych oraz lokalni liderzy. Poniżej przedstawiono ogólne charakterystyki respondentów:

- osoba nr 1: kobieta zorientowana w problematyce realizacji lokalnej polityki społecznej;
- osoba nr 2: kobieta zorientowana w problematyce edukacji na terenie gminy.;
- osoba nr 3: mężczyzna, lokalny samorządowiec;
- osoba nr 4: kobieta zorientowana w zagadnieniach związanych z kulturą lokalną;
- osoba nr 5: kobieta zorientowana w tematyce lokalnej polityki społecznej.

Drugą z grup stanowili mieszkańcy:

- osoba nr 1: kobieta, wiek 25-30⁹, zamieszkała w Pruszczu, aktywna zawodowo, nie korzystała z usług GOPS-u;
- osoba nr 2: kobieta, wiek 50-55, mieszkająca w Gołuszycach, aktywna zawodowo, nie korzystała z usług GOPS-u;

⁹ Przedziałowa prezentacja wieku wynika z przestrzegania zasady anonimowości badanych.

- osoba nr 3: kobieta, wiek 70-75, zamieszkująca Pruszcz, emerytka, osoba z niepełnosprawnością, korzystała z usług GOPS-u;
- osoba nr 4: mężczyzna, wiek 50-55, zamieszkały w Pruszczu, aktywny zawodowo, opiekujący się niesamodzielnym członkiem rodziny, korzystał z usług GOPS-u;
- osoba nr 5: mężczyzna, wiek 65-70, zamieszkały w Pruszczu, emeryt, nie korzystał z usług GOPS-u.

3. Wyniki badań

W tym rozdziale zaprezentowano opis wyników odnoszących się do siedmiu szczegółowych pytań badawczych.

3.1. Jaki jest profil demograficzny gminy?

Odpowiedzi na to pytanie udzielono w oparciu o analizę danych zastanych. Były to najświeższe dane (za rok 2024), udostępnione w BDL. Wynika z nich, że gminę zamieszkiwało 9155 osób, w tym 4547 mężczyzn (49,7%) i 4608 kobiet (50,3%). Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) wyniosła 1460 (15,9%), w wieku produkcyjnym – 5634 (61,5%), zaś w poprodukcyjnym – 2061 (22,5%). Aż 12,5% ogółu ludności stanowiły osoby w wieku 55-64 lata. Wskaźnik ludności na 1 km² wyniósł 64,6 przy wskaźniku urbanizacji równym 30,4.

W mieście mieszkało 2811 osób, z czego 1380 stanowili mężczyźni (49,1%), zaś 1431 – kobiety (50,9%). Wsie zamieszkiwało 6344 osób, z czego 3167 stanowili mężczyźni (49,9%) a 3177 kobiety (51,1%). W 2024 roku, na terenie gminy zawarto 30 małżeństw (9 pomiędzy mieszkańcami miast i 21 pomiędzy mieszkańcami wsi). Odnotowano 112 zameldowań i 103 wymeldowania ogółem. Liczba urodzeń żywych wyniosła 53, natomiast zgonów – 83. Według danych z BDL, wskaźniki obciążenia demograficznego w roku 2024, prezentowały się następująco:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym: 72,8;
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym: 114,8;
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym: 38,9;
- współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi: 29,2.
- odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem: 19,0.

Zaobserwowane wartości odpowiadają trendom obserwowanym na terenie całego kraju. Na terenie gminy Pruszcz funkcjonuje społeczność wyraźnie starzejąca się.

3.2. Jakie są potrzeby mieszkańców w zakresie usług społecznych?

3.2.1. Analiza danych zastanych

Z „Diagnozy lokalnych problemów społecznych” opublikowanej przez Gminę Pruszcz w roku 2024 wynika, że w latach 2021-2023 nastąpił spadek liczby rodzin korzystających z pomocy miejscowego GOPS-u. W roku 2021 było to 211 rodzin, w 2022 roku – 210 rodzin, zaś w roku 2023 – 192 rodziny. Wspomniany dokument zawiera również informacje na temat powodów przyznania pomocy społecznej (wraz z liczbą osób, które z niej skorzystały). Z danych wynika, że w latach 2021-2023:

- odnotowano spadek osób korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności (z 248 w 2021 do 208 w roku 2023);
- odnotowano spadek osób korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia (ze 180 w roku 2021 do 126 w roku 2023);
- odnotowano spadek osób korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa (z 302 w roku 2021 do 247 w roku 2023);
- odnotowano spadek osób korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu (z 8 w roku 2021 do 3 w roku 2023);
- odnotowano wzrost osób korzystających ze wsparcia z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej (z 33 w roku 2021 do 49 w roku 2023);
- odnotowano wzrost osób korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej choroby (z 65 w roku 2021 do 82 w roku 2023).

W latach 2021-2023 odnotowano zmiany w strukturze odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową. Zaobserwowano spadek w grupie osób pracujących (z 25 w 2021 roku do 14 w roku 2023), pracujących dorywczo (z 14 w 2021 r. do 7 w 2023 r.),

rencistów i emerytów (z 76 w 2021 r. do 72 w 2023 r.) oraz osób przynależnych do kategorii „inne” (z 77 w 2021 r. do 72 w roku 2023).

Wzrosła natomiast liczba założonych Niebieskich Kart (z 11 w 2021 r. do 15 w roku 2023). Liczba interwencji związanych z przemocą domową w latach 2021-2023 przyjmowała wartości jednocyfrowe (od 7 w 2021 r. do 5 w 2023 r.).

Cennym źródłem danych na temat potrzeb mieszkańców są dane sondażowe, które zaprezentowano we wspomnianej powyżej diagnozie. Mieszkańcy ocenili między innymi ważność lokalnych problemów społecznych na skali 4-stopniowej (bardzo istotny, raczej istotny, raczej nieistotny, zdecydowanie nieistotny). Z danych wynika, że:

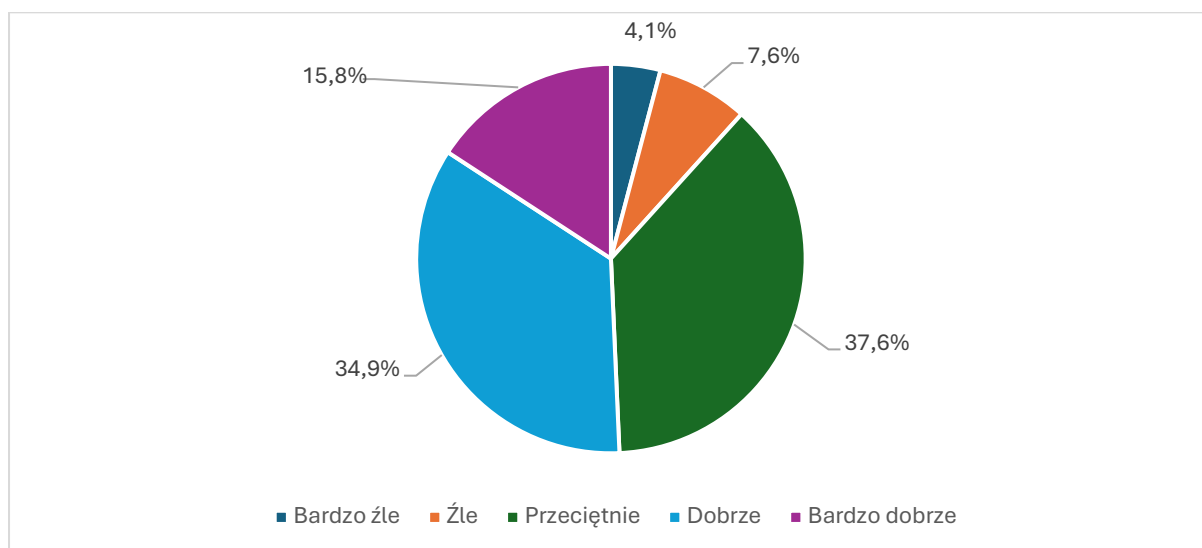
- najważniejszym problemem dla mieszkańców jest zanieczyszczenie powietrza (smog). Zagadnienie to zostało uznane za bardzo istotne lub raczej istotne łącznie przez 95,0% respondentów;
- znaczenie dla badanych miał także problem bezrobocia. Za bardzo istotny lub raczej istotny uznało go łącznie 79,0% mieszkańców. Identyczny wynik odnotowano w przypadku biedy i ubóstwa. W przypadku innych, dominujących problemów społecznych, ten sumaryczny procent wynosił: 74,0% dla zaburzeń odżywiania, 74,0% dla cyberprzemocy, 74,0% dla przemocy domowej, 69,0% dla uzależnienia od narkotyków i dopalaczy oraz 61,0% dla uzależnienia od alkoholu. Problemami o najmniejszym znaczeniu dla mieszkańców były: uzależnienie od papierosów (łącznie 69,0% odpowiedzi „raczej nieistotny” lub „zdecydowanie nieistotny”) oraz uzależnień behawioralnych (łącznie 58,0%).

W cytowanym badaniu, mieszkańcy ocenili także powszechność występowania konkretnych uzależnień. Respondenci dokonywali oceny subiektywnej powszechności na skali 5-stopniowej (od „bardzo powszechne” do „nie występuje”). Największy łączny odsetek wskazań

na odpowiedzi „bardzo powszechne” i „dość powszechne” odnotowano w przypadku: zakupoholizmu (96,0%), alkoholizmu (92,0%), pracoholizmu (89,0%), siecioholizmu (89,0%) i nikotynizmu (73,0%).

3.2.2. Badania własne

W badaniu własnym, respondentów poproszono o dokonanie oceny własnej sytuacji materialnej (ryc. 9). Zdecydowanie najczęściej wskazań otrzymały ocena przeciętna (37,6%) i dobra (34,9%). Mieszkańcy oceniający swoją sytuację materialną bardzo dobrze, stanowili 15,8% ogółu. Pozostali ankietowani oceniali ten aspekt swojego życia źle (7,6%) lub bardzo źle (4,1%).

Ryc. 8. Samoocena sytuacji materialnej (N = 367).

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

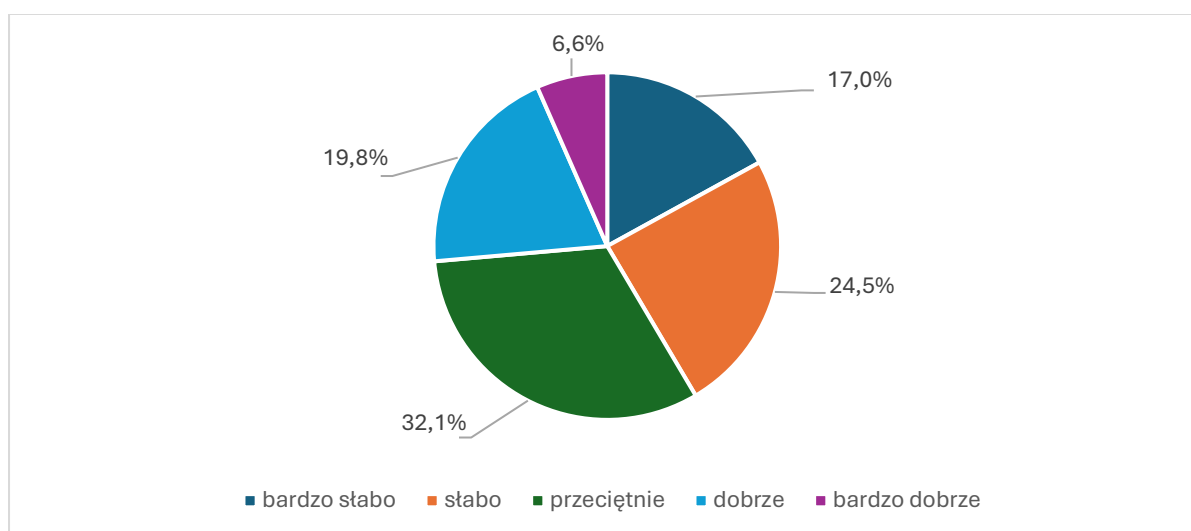
Samoocenę sytuacji materialnej przedstawiono także na skali przedziałowej (tabela 6). Zakres odpowiedzi otrzymanych mieścił się w przedziale od 1,0 (bardzo źle) do 5,0 (bardzo dobrze). Średnia ocena wyniosła 3,5 punktu, natomiast mediana – 4,0 punkty. Najczęściej występującą wartością było 3,0. Wyniki (średnio) odchyłały się od średniej arytmetycznej o 1,0 punkt.

Tabela 6. Samoocena sytuacji materialnej na skali ilościowej - statystyki opisowe (N = 367).

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
367	1,0	5,0	3,5	4,0	3,0	1,0

Źródło: badanie własne

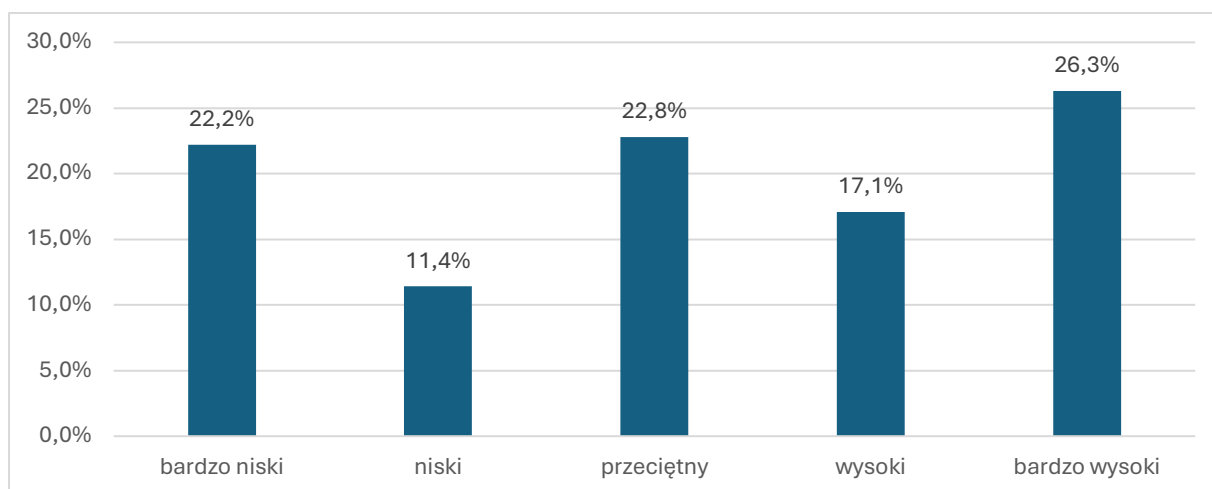
Respondentów zapytano także o ocenę znajomości oferty gminy Pruszcz w zakresie wsparcia dla rodzin (ryc. 10). Około jedna czwarta próby (26,4%) wybrała odpowiedź sugerującą znajomość dobrą (19,8%) lub bardzo dobrą (6,6%). Bardziej liczną reprezentację znalazły osoby o przeciwnych ocenach (41,5%), tj. słabej (24,5%) lub bardzo słabej (17,0%).

Ryc. 9. Znajomość oferty gminy Pruszcz w zakresie wsparcia dla rodzin (N = 364).

Źródło: badanie własne

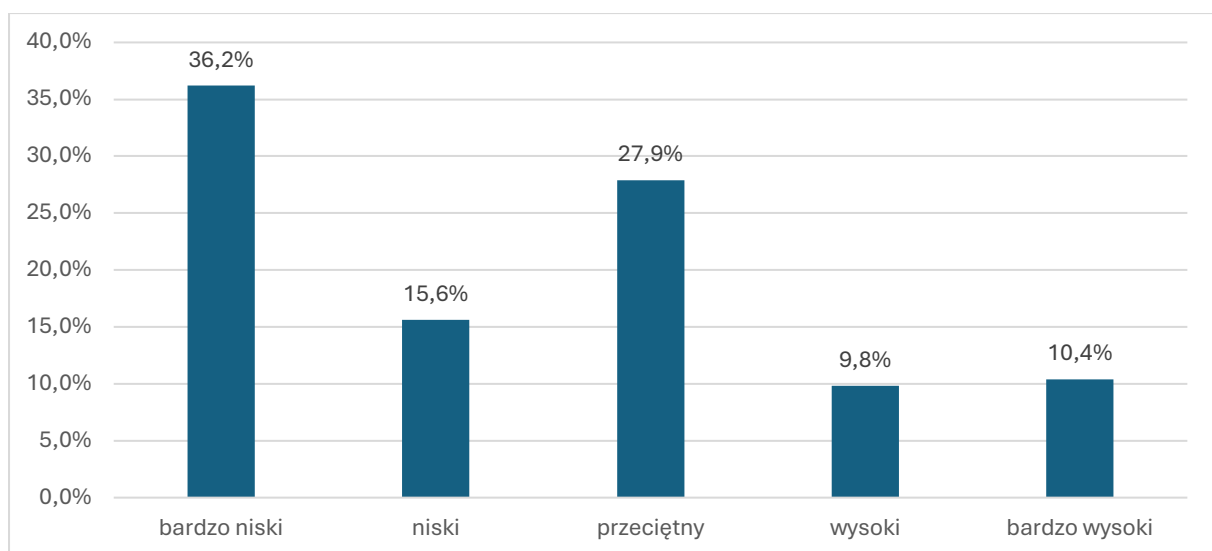
W kolejnym pytaniu respondenci ocenili poziom zainteresowania skorzystaniem z usług różnych specjalistów. Pierwszym z nich był psycholog lub psychoterapeuta (ryc. 11). Wysoki lub bardzo wysoki poziom zainteresowania zadeklarowało łącznie 43,4% badanych. Odpowiedzi przeciwne, sugerujące bardzo niski lub niski poziom zainteresowania, zostały wybrane przez łącznie 33,6% osób. Pozostali respondenci (22,8%) zadeklarowali umiarkowany poziom zainteresowania skorzystaniem z usług psychologa lub psychoterapeuty.

Ryc. 10. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług psychologicznych i/lub psychoterapeutycznych (dla siebie lub członka rodziny). N = 334.

Źródło: badanie własne

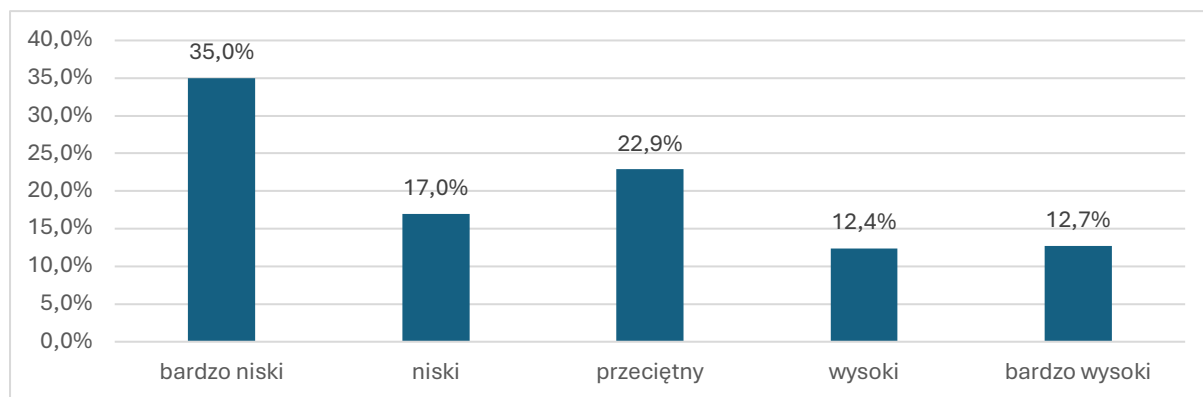
Mniejszym zainteresowaniem cieszyły się usługi świadczone przez pracowników socjalnych (ryc. 12). Bardzo niski lub niski poziom zainteresowania stał się udziałem łącznie ponad połowy ankietowanych (51,8%). Zdanie przeciwne, wyrażające zainteresowanie wysokie lub bardzo wysokie, wyraziło łącznie 20,2% osób. Ponad jedna piąta spośród osób, które odpowiedziały na to pytanie, przejawiała zainteresowanie przeciętne (27,9%).

Ryc. 11. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług pracownika socjalnego dla siebie lub członka rodziny (N = 326).

Źródło: badanie własne

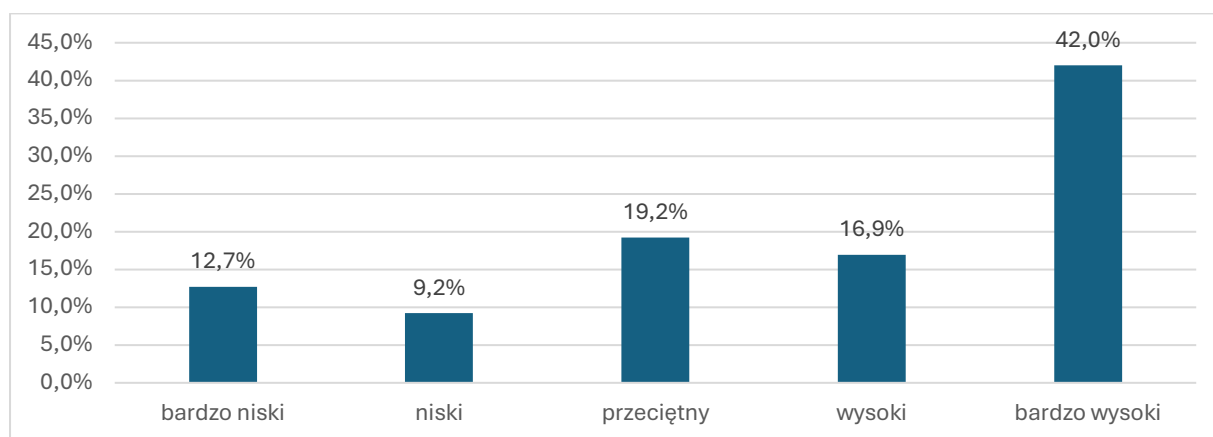
Ponad połowa badanych przejawiała bardzo niski lub niski poziom zainteresowania skorzystaniem z usług terapeuty zajęciowego (52,0%). Wysoki lub bardzo wysoki poziom zainteresowania stał się udziałem łącznie 25,1% osób. Więcej niż jedna piąta wyraziła zainteresowanie umiarkowane (22,9%). Graficznie przedstawiono to na ryc. 13.

Ryc. 12. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług terapeuty zajęciowego (dla siebie lub członka rodziny). N = 323.

Źródło: badanie własne

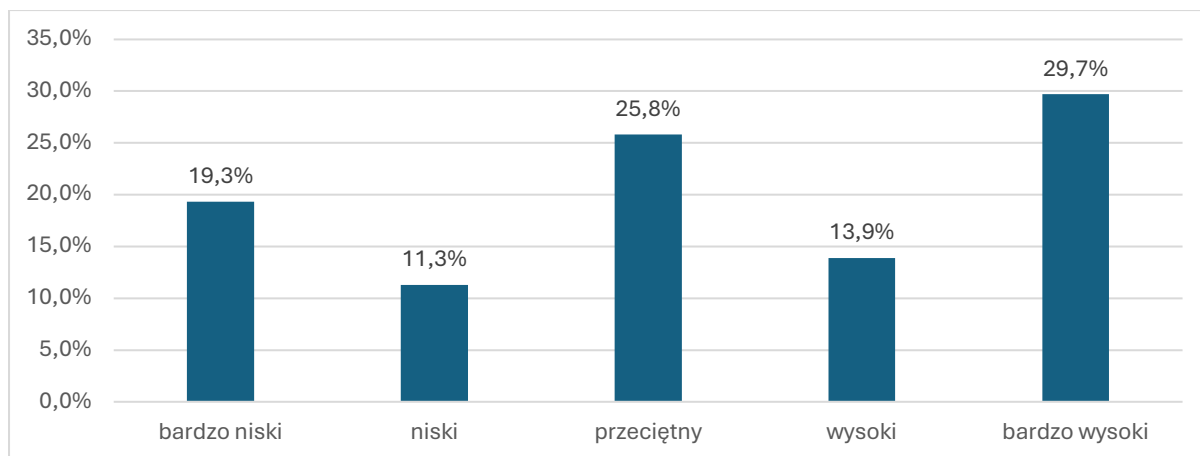
Zdecydowanie odmienny rozkład wyników odnotowano w przypadku pytania dotyczącego fizjoterapeuty (ryc. 14). Ponad połowa respondentów (58,9%) przejawiała wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie skorzystaniem z jego usług, przy czym aż 42,0% przypadków było to skrajnie wysokie zainteresowanie. Pozostali respondenci wyrazili zainteresowanie bardzo niskie lub niskie (21,9%) lub przeciętne (19,2%).

Ryc. 13. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług fizjoterapeuty (dla siebie lub członka rodziny). N = 338.

Źródło: badanie własne

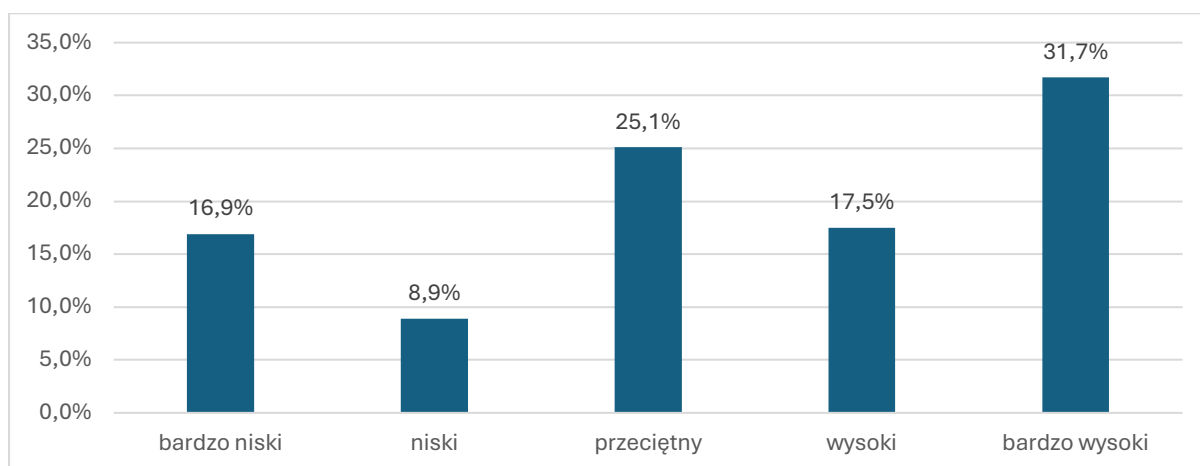
Kolejnym z ocenianych specjalistów był dietetyk (ryc. 15). Wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie przejawiało 43,6% ankietowanych, zaś niskie lub bardzo niskie – 30,6%). Około jedna czwarta wyraziła zainteresowanie umiarkowane (25,8%).

Ryc. 14. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług dietetyka (dla siebie lub członka rodziny). N = 337.

Źródło: badanie własne

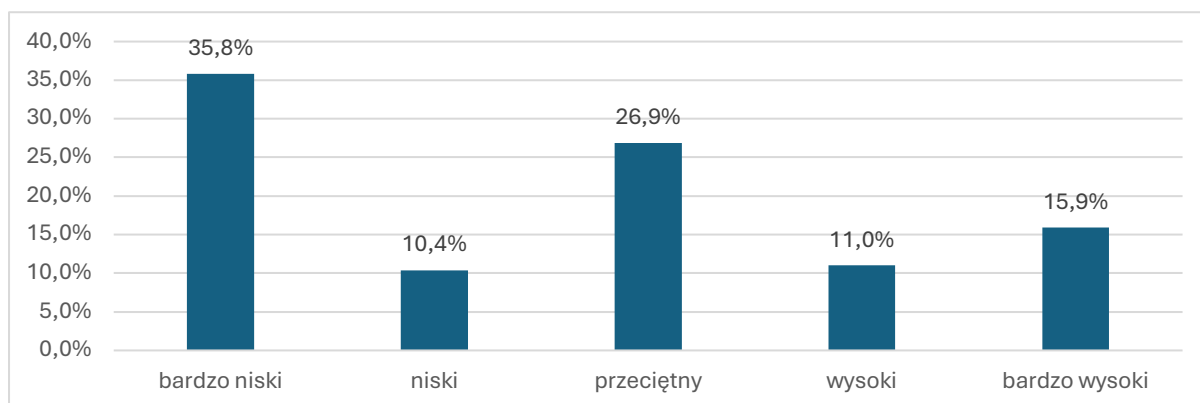
Niemal połowa respondentów zadeklarowała wysoki lub bardzo wysoki stopień zainteresowania skorzystaniem z usług prawnych (49,2%). Oceny przeciwne (bardzo niski lub niski poziom zainteresowania), stały się udziałem około jednej czwartej próby (25,7%). Bardzo zbliżony był odsetek osób posiadających umiarkowane zainteresowanie taką formą wsparcia (25,1%).

Ryc. 15. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług prawnych (dla siebie lub członka rodziny). N = 338.

Źródło: badanie własne

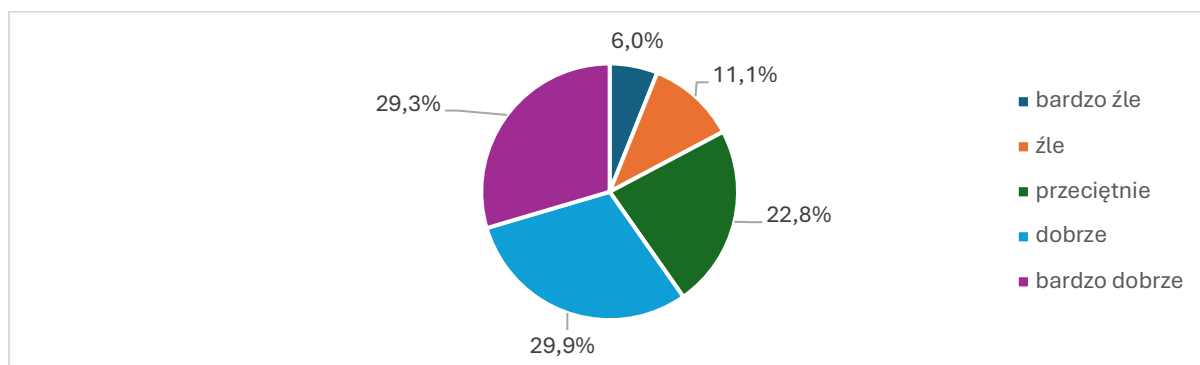
Ostatnim z ocenianych specjalistów był koordynator indywidualnych planów usług społecznych (ryc. 17). Dominowały odpowiedzi sugerujące bardzo niski lub niski poziom zainteresowania (46,2%). Wysoki lub bardzo wysoki poziom zainteresowania przejawiała nieco więcej niż jedna czwarta próby (26,9%). Dokładnie taki sam odsetek respondentów wyraził zainteresowanie przeciętne (26,9%).

Ryc. 16. Zainteresowanie korzystaniem z usług koordynatora indywidualnych planów usług społecznych (dla siebie lub członka rodziny). N = 327.

Źródło: badanie własne

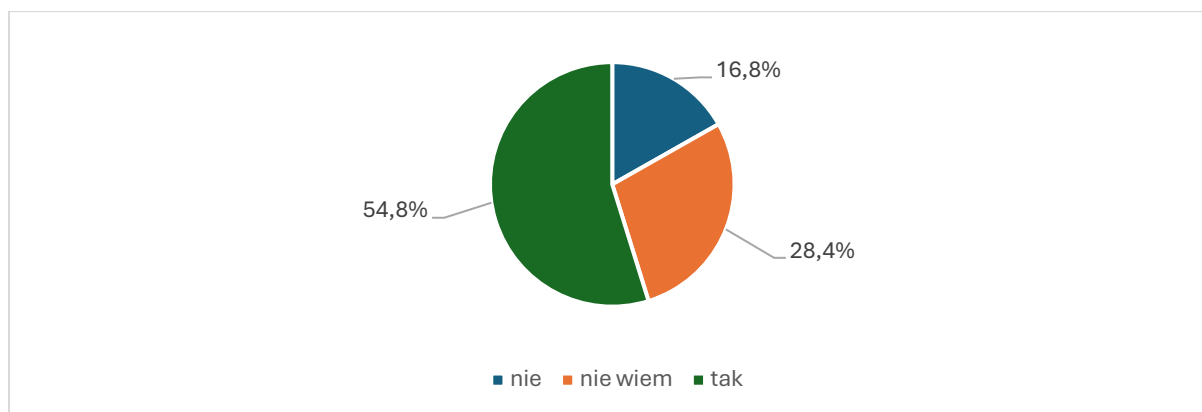
Respondentów zapytano również, jak dobrze radzą sobie z samodzielnym korzystaniem z usług ochrony zdrowia (ryc. 18). Większość badanych zadeklarowała, że radzi sobie dobrze lub bardzo dobrze (łącznie 59,2%). Odsetek osób o samoocenie przeciwnej („bardzo źle” lub „źle”) wyniósł 17,1%. Więcej niż jedna piąta oceniła swoją samodzielność na poziomie przeciętnym (22,8%)

Ryc. 17. Samoocena samodzielności w korzystaniu z usług ochrony zdrowia (N = 366).

Źródło: badanie własne

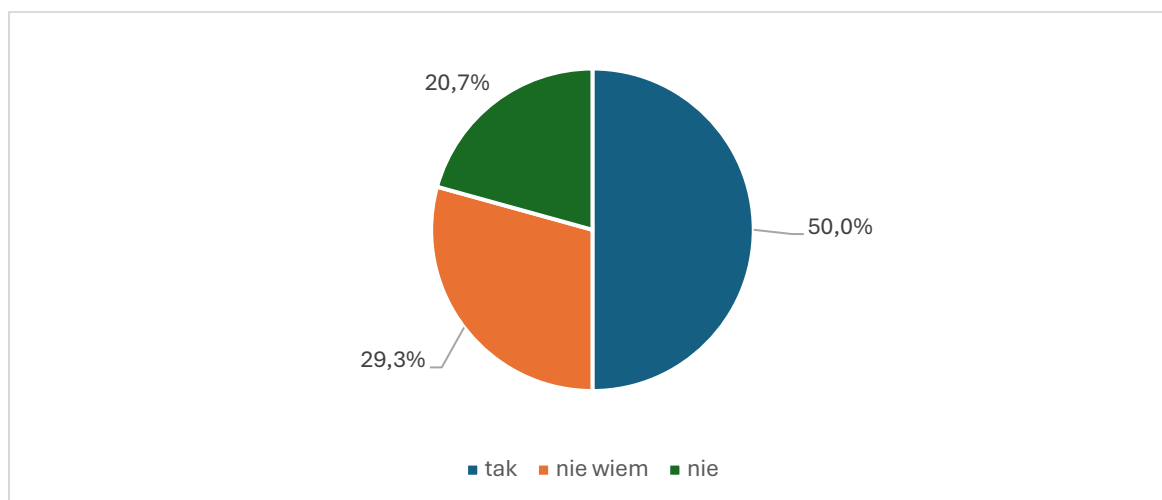
Respondentów zapytano o ich zainteresowanie skorzystaniem z usługi wypożyczalni sprzętu do opieki i rehabilitacji (ryc. 19). Ponad połowa badanych byłaby zainteresowana taką możliwością (54,8%). Odsetek respondentów posiadających przeciwne preferencje, był około trzykrotnie niższy (16,8%). Ponad jedna czwarta ankietowanych nie miała jasnej opinii na ten temat (28,4%).

Ryc. 18. Deklarowana chęć skorzystania z usługi wypożyczalni sprzętu do opieki i rehabilitacji (dla siebie lub członka rodziny). N = 363.

Źródło: badanie własne

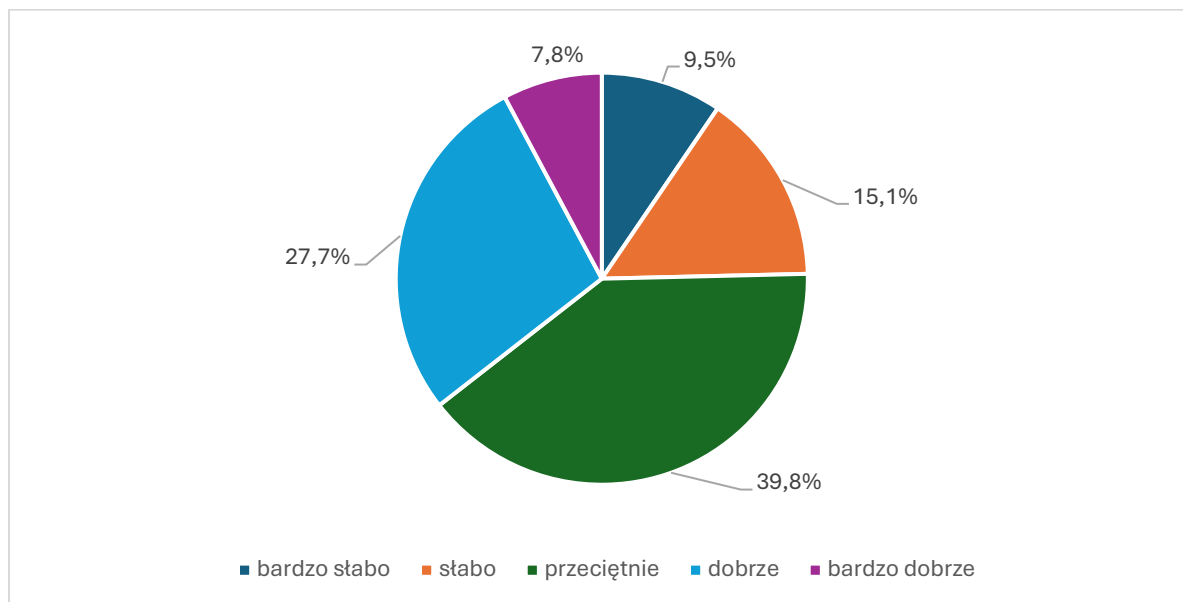
W badaniu sprawdzono również, jakim zainteresowaniem cieszy się usługa *door to door* (ryc. 20). Chciałaby z niej skorzystać połowa badanych (50,0%). Preferencje przeciwne stały się udziałem około jednej piątej próby (20,7%). Pozostali ankietowani nie mieli zdania na ten temat (29,3%).

Ryc. 19. Deklarowana chęć skorzystania z usługi *door to door* (dla siebie lub członka rodziny). N = 362.

Źródło: badanie własne

Mieszkańcy ocenili także dostępność zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy (ryc. 21). Ponad jedna trzecia oceniła ją dobrze lub bardzo dobrze (35,5%), a niemal jedna czwarta (24,6%) – słabo lub bardzo słabo. Najwięcej wskazań odnotowano w przypadku odpowiedzi sugerującej ocenę przeciętną (39,8%).

Ryc. 20. Ocena dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N = 357.

Źródło: badanie własne

Mieszkańcy ocenili, które zajęcia powinny stać się bardziej dostępne dla dzieci i młodzieży (tabela 7). W opisie wyników skupiono się na łącznych odsetkach respondentów, którzy wybrali odpowiedzi „tak” i „raczej tak”. Wyniki rozłożyły się następująco: zajęcia językowe (76,8%), zajęcia z doradztwa zawodowego (71,4%), zajęcia terapeutyczne (76,1%), zajęcia sportowe (71,3%), zajęcia rozwijające umiejętności społeczne (71,3%) i zajęcia artystyczne (63,4%). Najwięcej wskazań zdecydowanych („zdecydowanie tak”) odnotowano w przypadku zajęć językowych (57,9%), zajęć terapeutycznych (55,4%) oraz zajęć z doradztwa zawodowego (50,9%).

Tabela 7. Które zajęcia powinny stać się bardziej dostępne dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy?

Rodzaj	Zdecydowanie nie		Raczej nie		Trochę tak i trochę nie		Raczej tak		Zdecydowanie tak	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Zajęcia sportowe¹⁰	17	4,8	15	4,2	72	20,4	87	24,6	165	46,7
Zajęcia językowe¹¹	6	1,7	13	3,7	63	17,8	67	18,9	205	57,9
Zajęcia rozwijające umiejętności społeczne¹²	6	1,7	19	5,4	76	21,6	84	23,9	167	47,4
Zajęcia terapeutyczne¹³	6	1,7	10	2,8	68	19,3	73	20,7	195	55,4
Zajęcia artystyczne¹⁴	14	4,0	33	9,3	82	23,2	75	21,2	149	42,2
Zajęcia z doradztwa zawodowego¹⁵	12	3,4	23	6,5	66	18,8	72	20,5	179	50,9

Źródło: badanie własne

Wśród innych propozycji, wyrażonych w formule otwartej, znalazły się:

- zajęcia dotyczące hejtu w Internecie i środowisku szkolnym;
- zajęcia z obsługi mediów społecznościowych oraz cyberbezpieczeństwa;

¹⁰ N = 356.

¹¹ N = 354.

¹² N = 352.

¹³ N = 352.

¹⁴ N = 353.

¹⁵ N = 352.

- „sala doświadczeń świata” – miejsce do zajęć z zakresu integracji sensorycznej dla dzieci z niepełnosprawnościami (i nie tylko);
- ogólnodostępne miejsce do rehabilitacji;
- zajęcia taneczne.

Analogiczne pytanie zadano w odniesieniu do oferty zajęć dla osób dorosłych (tabela 8).

Podobnie jak wcześniej, w opisie skupiono się na łącznym odsetku osób, które wybrały odpowiedzi „raczej tak” oraz „zdecydowanie tak”. Odsetki dla poszczególnych rodzajów zajęć prezentują się następująco: zajęcia językowe (67,3%) zajęcia sportowe (62,2%), zajęcia terapeutyczne (69,8%), zajęcia wzmacniające kompetencje rodzicielskie (64,4%) oraz zajęcia rozwijające umiejętności społeczne (61,1%).

Tabela 8. Które zajęcia powinny stać się bardziej dostępne dla osób dorosłych na terenie Gminy?

Rodzaj	Zdecydowanie nie		Raczej nie		Trochę tak i trochę nie		Raczej tak		Zdecydowanie tak	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Zajęcia sportowe¹⁶	17	4,8	22	6,3	94	26,7	71	20,2	148	42,0
Zajęcia językowe¹⁷	11	3,2	25	7,2	78	22,4	65	18,7	169	48,6
Zajęcia rozwijające umiejętności społeczne¹⁸	14	4,0	24	6,9	97	28,0	78	22,5	134	38,6
Zajęcia terapeutyczne¹⁹	13	3,7	27	7,7	66	18,8	79	22,4	167	47,4
Zajęcia wzmacniające kompetencje rodzicielskie²⁰	23	6,6	27	7,7	74	21,2	65	18,6	160	45,8

Źródło: badanie własne

¹⁶ N = 352.

¹⁷ N = 348.

¹⁸ N = 347.

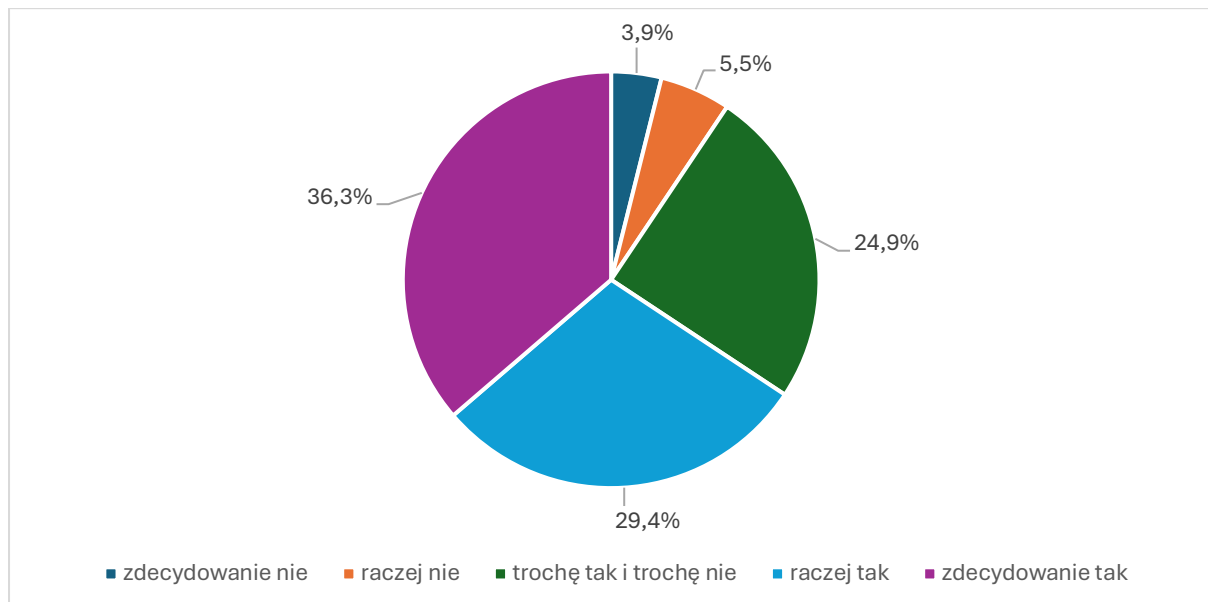
¹⁹ N = 352.

²⁰ N = 349.

Wśród propozycji wyrażonych w formule otwartej, znalazły się:

- zajęcia z garncarstwa;
- wykłady dotyczące zdrowego stylu życia;
- koło szachowe;
- klub gier planszowych dla osób dorosłych;
- joga;
- ogólne usprawnianie fizyczne i mentalne osób starszych;
- szkoła rodzenia;
- treningi umiejętności społecznych.

Respondentów zapytano także o to, czy na terenie Gminy powinno powstać więcej ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne (ryc. 22). Odpowiedzi „raczej tak” i „zdecydowanie tak” wybrało łącznie niemal dwie trzecie spośród ankietowanych (65,7%). Stanowisko przeciwne („raczej nie” i „zdecydowanie nie”) zajęło 9,4% ankietowanych. Około jedna piąta respondentów miała mieszane zdanie na ten temat (24,9%).

Ryc. 21. Czy na terenie gminy powinno powstać więcej ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne? N = 361.

Źródło: badanie własne

Potrzeby mieszkańców były głównym przedmiotem spotkań fokusowych. Wzięli w nich udział przedstawiciele instytucji gminnych oraz przedstawiciele mieszkańców. Poniżej zaprezentowano najważniejsze ustalenia wynikające ze spotkania z pierwszą z wymienionych grup:

- uczestnicy wyrazili przekonanie, że szczególnie zaniedbaną grupą jest młodzież. W wielu rodzinach występują **problemy opiekuńczo-wychowawcze**. Należy podejmować działania ukierunkowane na wzmacnianie kompetencji rodziców i pedagogów. Problemem są **uzależnienia** (zarówno od substancji, jak i behawioralne). Uczestnicy zasugerowali, że konieczne jest stworzenie zachęt ułatwiających partycypację młodzieży w działaniach realizowanych na rzecz społeczności lokalnej. Uczestnicy zwrócili uwagę na występujący **kryzys zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży**. Wskazali na konieczność podejmowania działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy rówieśniczej. Jako przykładowe propozycje wskazano warsztaty rozwijające empatię oraz budujące świadomość psychologicznych i prawnych konsekwencji stosowania przemocy;
- istotnym problemem na terenie gminy jest **niedostosowanie społeczne występujące u dzieci i młodzieży**. Jak wskazała jedna z osób, należy poprawić jakość współpracy międzyinstytucjonalnej („każda instytucja rozwiązuje problem patrząc na siebie, co wynika z różnych pułapek formalnych”). Ma to długoterminowe konsekwencje. Jeżeli – z powodu niewystarczającej kooperacji międzyinstytucjonalnej – dziecko lub nastolatek nie otrzyma wsparcia w odpowiednim czasie, bardzo trudne jest podjęcie skutecznych działań wspierających, terapeutycznych czy resocjalizacyjnych na późniejszym etapie jego życia. Potrzebne jest stworzenie systemu szybkiego diagnozowania dzieci na jak najwcześniejszym etapie (m.in. w zakresie symptomów niedostosowania społecznego). Wielu uczniów otrzymuje diagnozy psychologiczne, natomiast **nie idą za tym dalsze działania dostosowane do specyfiki ich**

dysfunkcji czy niepełnosprawności (jak wskazała jedna z osób – „przykładem są osoby z ADHD; otrzymują diagnozę, która trafia do szuflady”). Uczestnicy wskazali, że na terenie gminy **brakuje lekarzy-psychiatrów**. Zdaniem części osób, **wielu nauczycieli boi się odwetu** ze strony rodziców (lub opiekunów) dzieci z rodzin dotkniętych problemem przemocy. Takie trudności bywają (jak określiła jedna z osób) *zrzucane* na CUS, co jest błędne, ponieważ instytucja ta nie ma bezpośredniego i codziennego kontaktu z dziećmi. Inne osoby wskazały na problem generalnej niechęci szkół do przyjmowania odpowiedzialności w takich sprawach. Wspomniane problemy skutkują tym, że **właściwe interwencje są podejmowane zbyt późno**. W efekcie, dzieci trafiają do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Niedostosowany społecznie rodzic przekazuje niewłaściwe wzorce dziecku, które – po latach – staje się niedostosowaną społecznie osobą dorosłą (a nierzadko – również rodzicem);

- konieczne jest także **szkolenie nauczycieli** (m.in. z zakresu problematyki neuroróżnorodności). Jedna z osób podzieliła się jednak negatywnymi doświadczeniami związanymi z realizacją takich przedsięwzięć. Dotyczyło ono niskiego zainteresowania nauczycieli uczestnictwem w bezpłatnych szkoleniach (tematyka dotyczyła cyberprzemocy). U części kadry nauczycielskiej **występuje niechęć do podnoszenia swoich kompetencji**, co – jak zauważyła inna z osób – prawdopodobnie wynika z wysokiego poczucia bezpieczeństwa zatrudnienia;
- rozwiązywanie problemów dzieci i młodzieży wiąże się z poważną barierą w postaci **braku bazy lokalowej na terenie gminy**. Zdaniem uczestników, **Gmina powinna zagwarantować dzieciom i młodzieży miejsce pozwalające na spędzanie czasu wolnego**. W szczególności dotyczy to dzieci zaniedbanych, które nie mogą liczyć na wystarczające wsparcie ze strony rodziców (albo bardzo zapracowanych, albo posiadających niewystarczające kompetencje rodzicielskie). Na ten moment – zdaniem jednej z osób – nie ma możliwości stworzenia takiej przestrzeni na terenie gminy.

Zauważono, że lokal daje poczucie bezpieczeństwa i daje możliwość *osadzenia się* („gdyby istniało takie miejsce, to młodzi wiedzieliby, że to jest dla nich; że mogą tu przyjść i spędzić czas”). Działania służące zapewnieniu młodym ludziom możliwości spędzania czasu pozalekcyjnego są raczej incydentalne i wiążą się z organizacją pojedynczych zajęć. Inna z osób zauważyła, że **problemy lokalowe są poważnym problemem na terenie gminy i dotyczą różne grupy docelowe** (nie tylko młodzież). Jako wyjątek wskazano miejsce, w którym powstał DDP. **Brakuje miejsc dla dzieci, ale także dla osób z niepełnosprawnościami. Brakuje świetlic.** Zdaniem uczestników, **bardzo przydałby się budynek wielofunkcyjny**, w którym realizowane byłyby zajęcia dla różnych grup docelowych. Byłoby to jednak astronomiczne wyzwanie dla budżetu gminy;

- uczestnicy zwrócili uwagę na trudności doświadczane przez osoby znajdujące się na styku okresów adolescencji i młodej dorosłości. Doświadczają oni **trudności ze znalezieniem zatrudnienia**. Z drugiej strony – nierzadko ich oczekiwania finansowe są bardzo wysokie;
- jedna z osób zauważyła, że CUS powinien być jednostką działającą na rzecz całej społeczności. W związku z tym, zadała pytanie: **„a co z dziećmi i młodzieżą, którzy nie mają problemów?”**. Jako przykładowe działania wymieniono: zajęcia profilaktyczne z zakresu dietetyki i zdrowia psychicznego. Pojawił się pomysł stworzenia nieformalnych grup w porozumieniu z młodzieżą („z nimi i na ich poziomie”). Do realizacji takich inicjatyw byłoby potrzebne miejsce, w którym mogliby się spotkać oraz kogoś, kto mógłby pełnić rolę mentora. Mentor powinien być też osobą, która jest w stanie podjąć skuteczną interwencję, gdy jakiś problem zostanie zasygnalizowany („na przykład powie, że trzeba iść do ginekologa”). Pojawiły się głosy sugerujące konieczność wspierania uczniów zdolnych, którzy nie mogą liczyć na odpowiednie pokierowanie przez rodziców. Jak wskazała jedna z osób – **„powinniśmy**

apelować do szkół o promowanie w większym stopniu uczniów zdolnych. Tak, żeby wytrwały uczeń mógł stanąć na piedestale”. Uczestnicy wskazali, że szkoły funkcjonujące na terenie gminy nie zawsze mają wiedzę na temat osiągnięć swoich uczniów. Pojawił się pomysł tworzenia inicjatyw promujących uczniowskie pasje i zainteresowania. Jedna z osób zasugerowała, że **być może warto wrócić do pomysłu powstania młodzieżowej rady miejskiej.** Pojawił się także pomysł organizacji spotkań z inspirującymi osobami, które pokonały różne życiowe trudności (stanowiło to nawiązanie do organizowanych przed laty spotkań z gwiazdami sceny muzycznej, które opowiadały o nałogach i trudnościach rodzinnych).

- wskazano, że należy w większym stopniu zadbać o **mieszkańców zmagających się z przewlekłymi trudnościami natury zdrowotnej** (np. dzieci w spektrum autyzmu). Potrzebne są działania wspierające osoby starsze i niepełnosprawne oraz ich opiekunów. Rodzice zgłaszający się z diagnozą z poradni psychologiczno-pedagogicznej powinni otrzymać zalecane wsparcie terapeutyczne dla swoich dzieci na terenie gminy.
- inna z osób zauważyła, że CUS nie powinien wchodzić w ramy działania GOKSiR-u w zakresie działania na rzecz mieszkańców. Jednostka ta realizuje różne zajęcia (np. karate). Biblioteka realizuje zajęcia dla dzieci do 12. roku życia. Do GOKSiR-u trafiają raczej nastolatki. Jedna z osób zapytała, czy problemem nie jest brak odpowiedniej formuły konkurowania. Pytanie to spotkało się z reakcją innej z osób – „Skoro wspólnie robimy coś dobrego – dlaczego mamy konkurować? Odpowiedzią jest współdziałanie”.
- uczestnicy wskazali także na **konieczność kontynuacji działań wspierających seniorów.** Zdaniem uczestników, dominującym problemem w tej grupie docelowej, jest **samotność.** Barierą dla dobrostanu miejscowych seniorów jest także życie

w pojedynkę, otrzymywanie niskich świadczeń oraz trudności finansowe. Wskazano na **problem wykluczenia komunikacyjnego**;

- wśród pomysłów na rozwiązania adresowane do seniorów, pojawiło się stworzenie dodatkowych przestrzeni do integracji. Jedna z osób zauważyła, że seniorzy są prężnie działającą grupą społeczną (Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów liczy ponad 300 członków). Z drugiej strony, odnotowano ryzyko oceniania całej grupy docelowej przez pryzmat aktywności osób najbardziej sprawnych i proaktywnych („tych poszukujących czegoś dla siebie, dążących do rekompensacji ograniczeń na polu społecznego działania”). Jak wskazała jedna z osób – **„musimy pamiętać o osobach, które – z różnych względów – nie weszły płynnie w nowoczesność. Są to osoby, które wcześniej prowadziły gospodarstwa i zamieszkują tereny popegeerowskie”**. W przypadku wielu takich osób możemy mówić o problemie, która jedna z osób nazwała **„wykluczeniem mentalnym”**, manifestującym się w niskiej otwartości na nowe doświadczenia w ramach aktywności społecznej. Powstaje pytanie, w jaki sposób budować u nich większą otwartość. Pomysły na rozwiązania dotyczyły realizacji kampanii społecznych oraz wykorzystywania marketingu szeptanego. Jednocześnie zauważono, że trudno jest przekonać osoby, których aktywność społeczna była znikoma przez większość życia. Inna z osób zauważyła, że bazę seniorów korzystających z CUS stanowią raczej osoby o niskim statusie socjoekonomicznym, nierzadko zmagające się z ubóstwem. Ponadto, próby aktywizacji wspomnianych seniorów mogą natrafić na bardzo dużą barierę w postaci wykluczenia komunikacyjnego. Jedna z osób zauważyła, że **dla wielu seniorów wyzwaniem jest samodzielne zrobienie zakupów**. Uczestnicy zastanawiali się, czy rozwiązaniem – choćby częściowym – mógłby być wolontariat. Jedna z osób wskazała, że gdyby istniało miejsce pozwalające na realizację działań przez wolontariuszy, możliwe byłoby tworzenie przestrzeni do integracji międzypokoleniowej. Jedna z osób przypomniała,

że na terenie gminy nie funkcjonują szkoły ponadpodstawowe, co utrudnia zaangażowanie w takie działania starszej młodzieży. Wiąże się z tym inny problem, związany z migracją młodzieży do większych ośrodków miejskich („brak szkoły średniej na terenie gminy powoduje, że młodzież ucieka do większych ośrodków i – zazwyczaj – osiada tam na stałe”). Do rozstrzygnięcia pozostaje pytanie, jak spróbować ominąć tę trudność i realizować działania ukierunkowane na łączenie pokoleń i budowanie więzi z lokalną społecznością. Jeżeli takie działania będą podjęte, dużym wyzwaniem będzie zbudowanie u seniorów zaufania do wolontariuszy. Musiałoby to wiązać się z wprowadzeniem odpowiedniego systemu weryfikacji osób chętnych do pomocy. Jedna z osób wspomniała o dziennym domu pobytu oraz Międzygminnym Ośrodku Opiekuńczym, które funkcjonują na terenie gminy. Jej zdaniem, dzieci mogłyby odwiedzać seniorów (np. w ramach godziny wychowawczej). Wymagałoby to wsparcia ze strony kadry nauczycielskiej. Takie działania pozwoliłyby na tworzenie płaszczyzny do wielopokoleniowej wymiany informacji. Zdaniem uczestników, taka współpraca powinna być źródłem obustronnych korzyści (zarówno dla dzieci, jak i seniorów). Zdaniem jednej z osób, warto realizować działania pozwalające dzieciom na tworzenie namacalnych produktów (np. albumu, historii, książki kucharskiej, historycznego przewodnika). Pojawiła się propozycja działania pod nazwą „Historia mojej młodości”, w ramach której dzieci mogłyby realizować wywiady z seniorami, a następnie tworzyć namacalne świadectwa ich życiowej historii (np. rysunki czy opowiadania). Idąc z duchem czasu, jedna z osób zaproponowała serię podcastów, w ramach których dzieci realizowałyby wywiady z seniorami. W trakcie spotkania podano przykład udanego przedsięwzięcia o podobnym charakterze. Było ono realizowane w formie projektu pod nazwą „Razem mamy siłę: stop dyskryminacji!”, który zakończył się sukcesem i wzmianką na stronie Amnesty International;

- uczestnicy zwrócili również uwagę na **problemy opiekunów osób niesamodzielnych**. Zmagają się oni ze zmęczeniem (fizycznym i psychicznym). Problemem jest brak zastępstwa opiekuńczego oraz bariery mentalne związane z niechęcią do powierzenia opieki komuś innemu. **Potrzebą wymagającą zaopiekowania jest występujący u tych osób lęk przed utratą osoby niesamodzielnej**. Od stycznia 2026 roku w miejscowym DDP będą realizowane zajęcia wspierające opiekunów faktycznych osób starszych. Uczestnicy wskazali, że potrzebne jest **zwiększenie oferty w zakresie opieki wytchnieniowej oraz poradnictwa (psychologicznego i prawnego)**. Zdaniem jednej z osób, należy zadbać o **osoby wychowujące dziecko z niepełnosprawnością**. Wskazała ona, że takie rodziny bywają bardzo obciążone pod względem emocjonalnym. Zasadne byłoby stworzenie **grup wsparcia** na terenie gminy. Kluczowe wydaje się zapewnienie wsparcia zwłaszcza w początkowym okresie (tj. po otrzymaniu diagnozy). Jeżeli niepełnosprawność jest nieoczekiwana, rodzice mierzą się z zawiedzionymi nadziejami. Ich początkowe wyobrażenie o dziecku i rodzicielstwie ulega brutalnej konfrontacji z rzeczywistością („prowadzi to do kaskady negatywnych stanów emocjonalnych”). **Potrzebne są działania psychoedukacyjne** z tematyki odnoszącej się do konkretnych niepełnosprawności, chorób i zaburzeń („opiekunowie potrzebują profesjonalistów, którzy w prosty, schematyczny sposób wyjaśnią sposoby i metody postępowania”). W tym miejscu, dosyć spontanicznie, pojawił się pomysł utworzenia **grup wsparcia dla dzieci odrzucanych**. Jeżeli taka inicjatywa miałaby doczekać się realizacji, istotne byłoby nazwanie takich spotkań w sposób niestygmatyzujący (np. „Rozmowy o emocjach”);
- podczas spotkania poruszono także temat potrzeb **osób uzależnionych i współuzależnionych** oraz osób z **rodzin generalnie dysfunkcyjnych**. Zdaniem części osób, istniejące mechanizmy prawne nie sprzyjają udzielaniu skutecznego

wsparcia. Trudność ta współwystępuje z niewystarczającą współpracą międzyinstytucjonalną, co – zdaniem jednej z osób – wynika ze stosowania utartych schematów postępowania. **Innym problemem jest wstyd doświadczany przez osoby dotknięte przemocą domową.** Zmagają się one z przemocą, trudnościami w zbudowaniu zaradności życiowej i brakiem odpowiednich wzorców. Od strony instytucjonalnej, **problemem jest także brak odpowiedniej infrastruktury dla takich osób.** Uczestnicy wskazali jednak, że na terenie gminy (w Zawadzie) bardzo prężnie (od lat) działa klub AA. Uczestnicy spotykają się tam w każdą niedzielę o 17:00. Grupa jest bardzo zróżnicowana ze względu na status socjoekonomiczny (zdarzają się także osoby wysoko funkcjonujące). Na spotkaniach pojawiają się także osoby współuzależnione. Robią to, aby udzielić wsparcia bliskim, którzy zmagają się z uzależnieniem od alkoholu. Najczęściej są to żony i dzieci. Zdaniem uczestników, grupa nie realizuje działań bezpośrednio adresowanych do osób współuzależnionych. Co jednak kluczowe – do grupy należy niewielu mieszkańców gminy Pruszcz. Większość stanowią mieszkańcy z miejscowości spoza naszej gminy. Powód jest prosty – ludzie nie chcą być rozpoznani i identyfikowani jako alkoholicy. **Obawy o poufność przekazywanych informacji są bardzo wysokie.** Wynika to ze specyfiki funkcjonowania w niewielkiej społeczności. Zdaniem jednej z osób, być może zasadne byłoby zaangażowanie do współpracy terapeutów spoza gminy (nieunikniętych w lokalne sieci społeczne). Powstało pytanie problemowe – **jak przełamać wspomniane obawy i dotrzeć do osób wahających się przed poszukiwaniem wsparcia?** Pojawiły się pomysły związane z zaangażowaniem lokalnych liderów oraz wykorzystaniem Internetu jako kanału komunikacji;

- zdaniem uczestników, w gminie występują trudności ze świadczeniem skutecznego wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy domowej. Wynikają one z wielu czynników: specyfiki funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości

(„po odbyciu kary, sprawcy wracają do miejsca zamieszkania”), bardzo ograniczone możliwości lokalowe, trudności związane z realnym odizolowaniem sprawcy od ofiary, brak wsparcia społecznego dla ofiar, zależność ekonomiczna, brak instytucji takiej jak dom samotnej matki, ograniczone wsparcie psychologiczne dla osób doświadczających przemocy oraz skutecznych oddziaływań psychologiczno-resocjalizacyjnych dla sprawców. Zdaniem jednej z osób, zasadne jest realizowanie kampanii społecznych dotyczących problemu przemocy domowej. Zdaniem innej – poza „typową” przemocą, **należy skupić się na mniej wyrazistych formach przemocy** („zaniedbanie też jest przemocą”). Uczestnicy zgodnie uznali, że organizacja skutecznego systemu wsparcia dla tej grupy docelowej jest złożone i bardzo trudne. Część dostrzegła **potrzebę organizacji dodatkowych spotkań** poświęconych głębszej analizie tego problemu.

Potrzeby społeczności lokalnej były również głównym przedmiotem spotkania fokusowego z mieszkańcami. Poniżej zaprezentowano najważniejsze ustalenia wynikające z jego przebiegu:

- zdaniem uczestników, konieczna jest intensyfikacja działań ukierunkowanych na **wsparcie miejscowych seniorów**. Ta grupa zmagą się z samotnością, depresją i pogorszeniem stanu zdrowia. Potrzebne są usługi z zakresu **wsparcia psychologicznego**. Konieczne są działania prowadzące do redukcji skali problemu **wykluczenia komunikacyjnego**; dla wielu seniorów dużym problemem jest dotarcie na wizytę lekarską. Dotyczy to szczególnie osób zamieszkujących mniejsze miejscowości, które nierzadko odczuwają przymus polegania na sobie, co w konsekwencji prowadzi do emocjonalnego wyczerpania. Brakuje miejsc, w których seniorzy **mogliby regularnie się spotykać**. Jedna z osób zauważyła, że zajęcia realizowane w GOKSiR-ze prowadzone są głównie dla dzieci i młodzieży. Zauważono,

że niewielka grupa seniorów uczęszcza do miejscowego DDP, natomiast **rozbudowania wymaga oferta zajęć popołudniowych**. Uczestnicy sformułowali także pomysł tworzenia **grup wsparcia** dla seniorów zmagających się z konkretnymi trudnościami życiowymi. Jako przykład udanej inicjatywy podano spotkania dla amazońek, które organizowane są na terenie Świecia („panie z rakiem opowiadają o chorobie, wspierają się, że można to jakoś przezwyciężyć, żeby się badać. Takie pogadanki z życia wzięte”).

- kolejną z grup docelowych wymagających wsparcia ze strony Gminy, są **rodziny wielodzietne**, zmagające się z trudnościami natury finansowej i lokalowej.
- według uczestników, **należy stworzyć bardziej atrakcyjną ofertę dla miejscowej młodzieży**. Ich zdaniem, młode osoby mają ograniczone możliwości realizacji pasji i zainteresowań w ramach zajęć dodatkowych. Zmagają się z **trudnościami natury psychologicznej** (m.in. z samotnością). Brakuje miejsc, w których młode osoby mogłyby spędzać czas wolny. Pojawił się pomysł **organizacji większej liczby spotkań** dla dzieci i młodzieży na terenie szkół. Miałyby to być spotkania z ekspertami (między innymi: lekarzami, policjantami, psychologami, prawnikami, dietetykami i specjalistami ds. cyberbezpieczeństwa).
- mieszkańcy wskazali także na konieczność **wspierania rodzin przeżywających kryzysy i zagrożone rozpadem**. Do tej grupy zaliczono także rodziców i opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami. Osoby te zmagają się z problemami finansowymi, niewystarczającym wsparciem w opiece nad dziećmi oraz trudnościami związanymi z transportem. Według uczestników, tacy rodzice muszą polegać w głównej mierze na sobie. Rodzi to potrzebę wprowadzenia usług **wsparcia psychologicznego** dla tej grupy odbiorców. Zasadne byłoby również zwiększenie oferty usług realizowanych na terenie gminy (wymieniono tu między innymi: dostępność psychologów, psychoterapeutów, psychiatrów oraz terapeutów specjalizujących się w pracy z osobami

o określonych trudnościach). Zasadne byłoby utworzenie **grupy wsparcia** dla takich rodziców. Miałyby one służyć wymianie doświadczeń oraz tworzeniu płaszczyzny do uzyskiwania emocjonalnego wsparcia od osób znajdujących się w podobnej sytuacji życiowej. Taka inicjatywa może spotkać się jednak z **barierą w postaci wstydu** oraz innych czynników wynikających z funkcjonowania w relatywnie niewielkiej społeczności. Warte rozważenia byłoby zaangażowanie w to przedstawicieli szkół, którzy mogliby informować rodziców o możliwości skorzystania z takiego wsparcia. Wskazano także na potrzebę intensyfikacji działań w ramach programów pedagogizacji rodziców. Zdaniem kilku osób, rodzice zgłaszają się po pomoc zwykle po zaistnieniu problemu u dziecka; takie zajęcia mogłyby być podstawą stworzenia systemu o charakterze prewencyjnym. Innym z pomysłów okazała się **organizacja warsztatów wzmacniających kompetencje rodzicielskie**. Uczestników zapytano, co można by zrobić, aby zachęcić sceptycznych rodziców do udziału w takich wydarzeniach. Pojawił się pomysł poprzedzania takich spotkań prezentacją przemyśleń i poglądów dzieci z konkretnej placówki. Przykładowo, szkoły mogłyby realizować badania dotyczące trudności doświadczanych przez dzieci, a następnie prezentować wyniki rodzicom. Następnie, możliwe byłoby prowadzenie moderowanej dyskusji na temat wniosków płynących z prezentowanych danych. Takie podejście mogłoby sprawić, że rozmowy o problemach dzieci i młodzieży stałyby się czymś namacalnym; czymś, z czym rodzice mogliby się realnie utożsamić. Ponadto, pojawiły się głosy sugerujące konieczność wsparcia osób z rodzin dotkniętych **przemocą domową**. Zaznaczono, że w tej sprawie nierzadko panuje zmowa milczenia („osoby nie przyznają się, wypierają ten fakt. Albo mają świadomość, ale się wstydzą”). Powstało pytanie, w jaki sposób można zachęcać osoby wahające się do poszukiwania wsparcia. Jedną z odpowiedzi była propozycja realizacji kampanii społecznych oraz – poruszanie tej tematyki w ramach spotkań związanych z pedagogizacją rodziców na terenie szkół. Zdaniem uczestników, osoby

doświadczające przemocy domowej zmagają się z różnorodnymi obawami. Są to między innymi: obawy ekonomiczne, obawa przed utratą dzieci oraz obawa przed społeczną oceną. Jedna z osób zwróciła uwagę, że na terenie gminy funkcjonuje punkt konsultacyjny, w którym mieszkańcy mogą uzyskać wsparcie psychologiczne. Poczekalnia jest zaraz za drzwiami i – jak wskazała osoba – **„siedząc w poczekalni, wszystko słysząc. Jak ktoś przyjdzie raz, to się zrazi. I już więcej nie przyjdzie”**. Zasadne byłoby więc zadbanie o poufność spotkań z psychologiem także od strony architektonicznej. Inną kwestią jest to, że niektóre osoby nie mogą dotrzeć do punktu konsultacyjnego z powodu **braku możliwości transportowych**. Wskazano na trudności, jakich doświadczają kobiety, które chciałyby skorzystać ze wsparcia w punkcie konsultacyjnym, ale **nie mają możliwości zapewnienia odpowiedniej opieki nad dzieckiem**. Ponadto, **brakuje miejsc, w których mogłyby zamieszkać kobiety doświadczające przemocy**, co wynika z problemów lokalowych na terenie Gminy. Takie osoby potrzebują odpowiednich bodźców do przełamania się, a bodźce te powinny prowadzić do zapewnienia im poczucia bezpieczeństwa. Wspomniane osoby **doświadczają wahań i wewnętrznego rozdarcia**; bez zapewnienia poczucia bezpieczeństwa, bardzo trudno jest im podjąć decyzję o odejściu od przemocowego partnera. **Bardzo potrzebne byłoby utworzenie grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy**, natomiast byłoby to bardzo trudne przedsięwzięcie ze względu na uwarunkowania wynikające z funkcjonowania w niewielkiej społeczności (obawy związane z poufnością). Taka grupa wsparcia mogłaby mobilizować do działania. Wartością dodaną dla takich kobiet byłoby uświadomienie sobie, że wiele innych osób jest w podobnej sytuacji. To z kolei mogłoby przełożyć się na zmniejszenie intensywności doświadczanego wstydu oraz budowanie sieci wsparcia. Zdaniem uczestników, byłoby świetnie, gdyby na czele takiej grupy stanęła liderka społeczna; miałyby to być osoba charyzmatyczna, która posiada bogate doświadczenie

w przełamywaniu życiowych trudności. Uczestnicy zwrócili również uwagę na **konieczność wsparcia osób uzależnionych i współuzależnionych**. Potrzebne są działania zmierzające do zmian w świadomości społecznej („tak, aby ludzie nie myśleli, że trzy piwka dziennie to nie jest żaden problem”). Część mieszkańców jeździ na spotkania wspierające do Bydgoszczy. Nie biorą pod uwagę miejscowego klubu AA, ze względu na obawy dotyczące poufności przekazywanych informacji. Jak wskazała jedna z uczestniczek – „ja sama wolalabym pojechać tam, gdzie mnie nie znają. Bałabym się oceny”;

- zwrócono uwagę na **konieczność realizacji działań psychoedukacyjnych z zakresu prewencji przemocy**. Takie zajęcia powinny być realizowane dla różnych grup docelowych (dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów) w formie odpowiadającej wiekowi rozwojowemu. Zdaniem uczestników, potrzebna jest **edukacja** na temat granic psychologicznych, przemocy ekonomicznej oraz mechanizmów uzależniania siebie od drugiej osoby. Tak, aby w przyszłości minimalizować odsetek osób zależnych finansowo od partnera lub partnerki, co – według uczestników – stanowi psychologiczną pułapkę. Warto mówić o tym, że przemoc w rodzinie nie oznacza wyłącznie bicia; należy rozwijać wiedzę mieszkańców na temat przemocy psychologicznej (poniżania, indukowania bezradności, odcinania od sieci społecznej). Jak zauważyła jedna z uczestniczek – „jeżeli ktoś wychowuje się w dysfunkcyjnej rodzinie, to kto ma go nauczyć poprawnych wzorców, jeżeli nie my?”.

Źródłem danych na temat potrzeb mieszkańców były także indywidualne wywiady pogłębione, które przeprowadzono z ich pięcioma przedstawicielami. Pierwszą z osób była kobieta, w wieku 25-30 lat, aktywna zawodowo, która nie korzystała z usług GOPS-u w Pruszczu. Poniżej przedstawiono najistotniejsze wnioski wynikające z przebiegu rozmowy:

- kobieta zwróciła uwagę na **konieczność podejmowania większej liczby działań na rzecz seniorów**. Jej zdaniem, zmagają się oni z samotnością. Dotyczy to zarówno osób żyjących samotnie, jak i tych, którzy na co dzień żyją z bliskimi. Badana dostrzega u nich potrzebę wychodzenia z domu i spotykania się. Zadaniem gminy powinno być tworzenie dla nich odpowiednich możliwości. Kobieta pochwaliła DDP funkcjonujący w Pruszczu. W jej przekonaniu, wielu seniorów „odżyło psychicznie” dzięki możliwości uczęszczania do tego miejsca. Zdaniem kobiety, **wielu seniorów potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu** („żeby coś naprawić, przestawić, narąbać drewna, powiesić firany, zrobić zakupy, a nawet po prostu porozmawiać”). Jednocześnie, badana wyraziła sceptycyzm wobec idei wolontariatu. Jej zdaniem, takie rozwiązanie mogłoby zadziałać w przypadku otrzymywania wynagrodzenia przez wolontariuszy. Zdaniem kobiety, samorząd powinien zapewnić usługi transportowe dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, które doświadczają wykluczenia komunikacyjnego;
- zdaniem badanej, **należy podejmować działania adresowane do opiekunów osób starszych i/lub niesamodzielnych** („taka opieka wytchnieniowa”). Znaczenie ma także dostęp do **wsparcia psychologicznego i poradnictwa prawnego**. Kobieta wyraziła pozytywną opinię na temat **wprowadzenia usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji**. Jej zdaniem, koszty takiego sprzętu są wysokie, a niektórzy mieszkańcy potrzebują go wyłącznie na pewien, ograniczony czas. Badana zasugerowała wprowadzenie drobnej odpłatności za taką usługę („jak coś jest odpłatne, to ludzie to bardziej szanują; albo wprowadzić jakąś kaucję”).
- badana zaakcentowała również **zwiększenie wsparcia psychologicznego** na terenie szkół i poza nimi. Jej zdaniem, bardzo wiele **dzieci doświadcza trudności związanych z radzeniem sobie z emocjami**. Kobieta uważa, że należy zwiększyć dostępność zajęć sportowych, językowych oraz terapeutycznych (prowadzonych przez psychologów i/lub psychoterapeutów).

- zdaniem kobiety, należy stworzyć **większe możliwości wsparcia dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej**. Zgłosiła również konieczność wspierania osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Jak dodała, wydaje jej się, że pewne działania w tym kierunku są prowadzone, natomiast nie była w stanie wskazać szczegółów. Ponadto – zdaniem badanej - warto **poszerzyć ofertę dla osób dorosłych** (np. o zajęcia sportowe, zajęcia fitness). Inną z grup wymagających wsparcia są **rodzice samotnie wychowujący dzieci**. Rozwiązania adresowane do tej grupy docelowej powinny stwarzać możliwości spędzania czasu w atrakcyjny sposób i zapewnienia chwili wytchnienia, z jednoczesnym zapewnieniem opieki nad dziećmi;
- według kobiety, mieszkańcy potrzebują szkoły rodzenia, zajęć profilaktycznych związanych z promocją zdrowia, zajęć logopedycznych dla dzieci i dorosłych, zajęć terapeutycznych dla dzieci w spektrum autyzmu, akcji ekologicznych budujących poczucie wspólnoty (np. „sprzątanie świata”) oraz akcji społecznych powiązanych z integracją i zabawą.

Kolejny wywiad przeprowadzono z kobietą w wieku 50-55 lat, mieszkającą w Gołuszycach, aktywną zawodowo, która nie korzystała z usług GOPS-u w Pruszczu.

- kobieta skoncentrowała się na potrzebach osób starszych. Wsparcia wymagają osoby, które **kończą aktywność zawodową** i potrzebują nowych zajęć, nadających ich życiu sens. Dużym wyzwaniem jest przełamanie ich barier mentalnych (tak, aby zachęcić ich do wychodzenia z domu). Warto prowadzić kampanie społeczne sprzyjające budowaniu umiejętności proszenia o pomoc;
- zdaniem badanej, warto pochylić się nad **potrzebami osób opiekujących się niesamodzielnym członkiem rodziny**. Potrzebują oni **profesjonalnego doradztwa** w różnych sprawach (kwestie urzędowe, możliwości uzyskania opieki wytchnieniowej, możliwości uzyskania rozmaitych dofinansowań). Chodzi tutaj o specjalistyczne

wsparcie instrumentalne („co załatwić i gdzie”). Warto realizować zajęcia poświęcone **rozwijaniu kompetencji opiekuńczych**. Zasadne jest realizowanie kampanii społecznych, budujących pozytywny wizerunek osób z niepełnosprawnościami oraz utworzenie **grup wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych**. Dobrym rozwiązaniem – zdaniem badanej – byłoby wprowadzenie usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji. Jak jednak zaznaczyła – usługa ta powinna być częściowo płatna („darmowych rzeczy się nie szanuje”).

- warto podejmować działania polegające na łączeniu pokoleń. Przykładem takiej inicjatywy ma być Park Pokoleń w Pruszczu. Integracja powinna dotyczyć także mieszkańców z różnych miejscowości na terenie gminy. Świetną okazją do tego typu działań są dożynki. Pozwala to łączyć małe komórki społeczne składające się na gminny organizm;
- zdaniem badanej, oferta gminy w zakresie usług społecznych jest relatywnie atrakcyjna. Problemem jest niewielkie zainteresowanie ze strony społeczności. W jej przekonaniu, zasadne jest ponowne przemyślenie założenie polityki informacyjnej oraz formowanie jej tak, aby zachęcać mieszkańców do korzystania z możliwości (szczególnie osoby bardziej nieśmiałe, pochodzące z uboższych środowisk rodzinnych).

Kolejny wywiad przeprowadzono z kobietą w wieku 70-75 lat, emerytką, zamieszkałą w Pruszczu, będącą osobą z niepełnosprawnością i korzystającą w przeszłości z pomocy GOPS-u.

Poniżej zaprezentowano najistotniejsze treści z przebiegu rozmowy:

- zdaniem kobiety, potrzebne byłoby miejsce, w którym **mieszkańcy mogliby napić się kawy i porozmawiać**;
- dobrym rozwiązaniem mogłyby być **zajęcia taneczne dla seniorów**;
- zdaniem badanej, wśród seniorów występuje potrzeba **integrowania się z osobami starszymi** z innych miejscowości;

- kobieta zwróciła uwagę na **trudną sytuację osób niesamodzielnych, które są wykluczone z uczestnictwa w różnych wydarzeniach ze względów zdrowotnych** (w szczególności dotyczy to osób samotnych, mających trudności z samodzielnym poruszaniem się). Jak ujęła to kobieta: „nie mogę chodzić na takie rzeczy jak dożynki, no nie dam rady sama”;
- seniorka zwróciła uwagę na problemy wynikające z **wykluczenia komunikacyjnego**; jej zdaniem, mieszkańcy potrzebują rozwoju transportu publicznego, umożliwiającego między innymi dotarcie do Świecia o różnych godzinach;
- badana zwróciła uwagę na zwiększenie dostępności **usług poradnictwa psychologicznego dla seniorów**;
- według kobiety, potrzebna jest **organizacja spotkań informacyjnych** dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. Podczas takich spotkań, uczestnicy mogliby otrzymać fachowe porady, dotyczące możliwości uzyskania dofinansowania (np. do sprzętu medycznego lub rehabilitacyjnego);
- według seniorki, mieszkańcy potrzebują **usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji**. Badana zaznaczyła jednak, że usługa ta powinna być minimalnie odpłatna („żeby ludzie szanowali ten sprzęt”);
- kobieta bardzo pozytywnie wypowiedziała się na temat usługi *door to door*, ponownie zwracając uwagę na problem wykluczenia komunikacyjnego („żeby się przemieścić to jest bieda; każdy musi mieć swoje. Jak nie masz swojego pojazdu, to sam się nigdzie nie dostaniesz”).

Kolejny wywiad przeprowadzono z mężczyzną w wieku 50-55 lat, pracującym, zamieszkałym w Pruszczu, opiekującym się niesamodzielnym członkiem rodziny oraz posiadającym doświadczenie w korzystaniu ze wsparcia GOPS-u. Poniżej zaprezentowano najważniejsze ustalenia:

- mężczyzna wskazał na potrzebę **wsparcia w zakresie pozyskiwania środków** na inicjatywy zgłaszane przez proaktywnych mieszkańców;
- według badanego, na terenie gminy rośnie oferta zajęć dodatkowych dla różnych grup mieszkańców. Istnieje potrzeba intensyfikacji działań promocyjnych, aby zachęcać kolejne osoby do takich aktywności;
- potrzebna jest **organizacja większej liczby wydarzeń** pozwalających na integrację przedstawicieli różnych podmiotów wchodzących w skład potencjału społeczności lokalnej;
- potrzebne jest **dostosowanie hali widowiskowo-sportowej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami**;
- potrzebne są **kampanie informacyjne na temat możliwości uzyskania dofinansowania przez osoby opiekujące się niesamodzielnym członkiem rodziny** (np. na zakup środków higienicznych, żywności czy sprzętu medycznego);
- potrzebne jest rozszerzenie usług z zakresu **poradnictwa psychologicznego i prawnego** dla mieszkańców;
- mężczyzna pozytywnie ocenił **możliwość wprowadzenia usługi wypożyczalni sprzętu**. Jego zdaniem, powinna ona funkcjonować w oparciu o minimalną odpłatność. Dopuszczał jednak wyjątki odnoszące się do osób znajdujących się w bardzo trudnej sytuacji materialnej;
- zdaniem badanego, **konieczne jest rozszerzanie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży** („chyba zapominamy o nich trochę”). Zasadne jest angażowanie młodzieży w działania proekologiczne, powiązane z integracją społeczności lokalnej.

Ostatnią z badanych osób był emeryt w wieku 65-70 lat, zamieszkały w Pruszczu, który nie korzystał z usług miejscowego GOPS-u. Poniżej zaprezentowano najważniejsze ustalenia z przebiegu rozmowy:

- mężczyzna wysoko ocenia atrakcyjność oferty seniorów na terenie gminy („uczestniczę w spotkaniach trzeciego wieku, chodzę na gimnastykę dla seniorów, chodzę na różne spotkania, mnie to interesuje”). Zapytany o źródła informacji na temat takich możliwości, wskazał na: Internet, GOKSiR oraz tablice ogłoszeń;
- zdaniem mężczyzny, **wiele osób z niepełnosprawnościami boi się aktywności społecznej** („ci ludzie chowają się przed społeczeństwem”). Jest to problem, ponieważ trudno jest realizować wartościowe inicjatywy bez udziału lokalnej społeczności. Jako przykład, badany podał festyn sąsiedzki, który współorganizuje raz do roku. Główną barierą – zdaniem badanego – jest **wstyd doświadczany przez mieszkańców znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej** (ze względów ekonomicznych, społecznych czy zdrowotnych). Jak to ujął mężczyzna: „niektórzy mają barierę, że jak pójść do tego GOPS-u, to będą źle oceniani przez innych”. Z drugiej strony, mężczyzna wskazał na problem związany z nadużywaniem pomocy przez niektórych mieszkańców;
- badany twierdzi, że mieszkańcy potrzebują **większego dostępu usług psychologicznych oraz prawnych na terenie gminy** (w szczególności dotyczy to osób opiekujących się niesamodzielnym członkiem rodziny). Zasadne **jest zwiększenie oferty w zakresie zajęć ruchowych i rehabilitacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami, kampanii informacyjnych na temat możliwości pozyskania dofinansowań dla osób w trudniejszej sytuacji oraz zwiększenie dostępności sprzętu rehabilitacyjnego**. Nie dziwi zatem fakt, że badany pozytywnie ocenił usługę wypożyczalni sprzętu. Jego zdaniem, powinna być ona przynajmniej częściowo odpłatna („odpłatność powinna być, nawet symboliczna. Ludzie inaczej cenią, jeśli muszą zapłacić. Mieć jakikolwiek wkład w to”).
- Poza tym, senior wskazał na potrzebę **organizacji spotkań poświęconych promocji zdrowia, rozwijanie idei lokalnych kiermaszy i prezentowania efektów lokalnych**

przedsięwzięć w gminnych mediach (zdaniem badanego, może to zachęcać osoby wahające się do większego zaangażowania w lokalne inicjatywy).

3.3. Jak prezentuje się aktywność obywatelska oraz zaangażowanie mieszkańców w działania wspólnotowe, związane z integracją społeczną?

3.3.1. Analiza danych zastanych

Analizie poddano dane dotyczące frekwencji wyborczej w wyborach w latach 2018-2025²¹.

Zestawienie prezentuje się następująco:

- wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2025 r.: frekwencja w pierwszym głosowaniu wyniosła 63,95%, natomiast w ponownym głosowaniu – 67,37%;
- wybory do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku: frekwencja wyniosła 34,15%.
- wybory samorządowe w roku 2024: wybory do Sejmików Województw (50,93%), wybory do Rad Powiatów (50,95%); wybory do Rad Gmin, Miast i Miejskich (51,33%); wybory Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast (50,92%);
- wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 2023 roku: frekwencja w wyborach do Sejmu wyniosła 72,04%, zaś w wyborach do Senatu – 71,88%.
- wybory na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 roku: frekwencja w pierwszej turze wyniosła 59,78%, natomiast w drugiej turze – 64,48%.
- wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 2019 roku: frekwencja wyborach do Sejmu wyniosła 56,39%, zaś w wyborach do Senatu – 56,40%;
- wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 roku: frekwencja wyniosła 39,10%.
- wybory samorządowe w roku 2018: frekwencja wyniosła 53,93%.

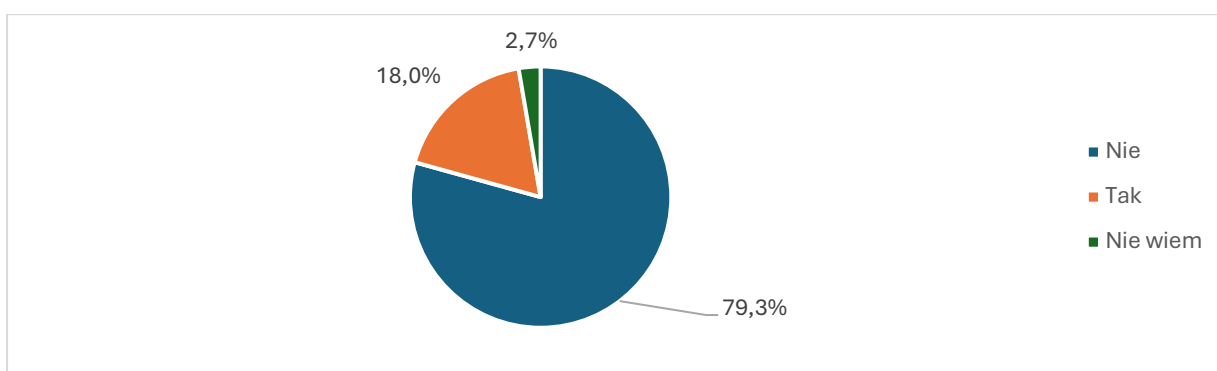
Dane sugerują, że największym zainteresowaniem mieszkańców w ostatnich latach cieszą się wybory do Sejmu i Senatu oraz wybory na Prezydenta RP. Mniejszą mobilizację

²¹ Na podstawie danych PKW.

obserwowano w przypadku wyborów samorządowych, zaś najmniejszą – w przypadku wyborów do Parlamentu Europejskiego. Jest to zgodne ze wzorcem występującym w skali ogólnopolskiej.

3.3.2. Badania własne

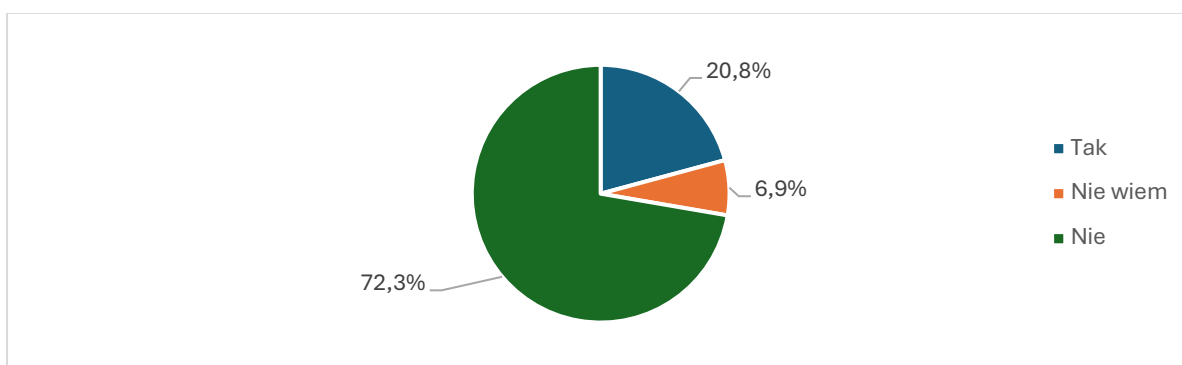
W badaniu własnym sprawdzono, jaki odsetek uczestników sondażu należy do organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Pruszcz (ryc. 7). Zadeklarowało to 18,0% osób. Większość badanych nie należała do takich organizacji (79,3%). Pozostałe osoby (2,7%) nie wiedziały, jakiej odpowiedzi powinny udzielić.

Ryc. 22. Deklarowane członkostwo w organizacjach pozarządowych działających na terenie gminy Pruszcz (N = 367).

Źródło: badanie własne

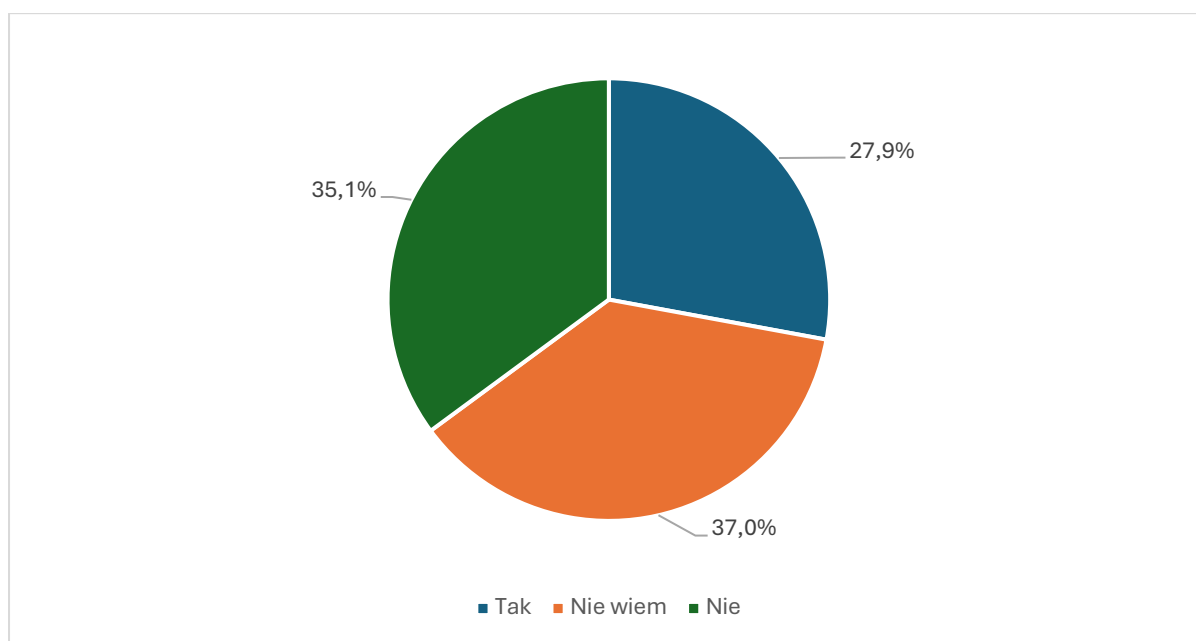
Mieszkańców zapytano, czy w ciągu ostatniego roku angażowali się w działania z zakresu wolontariatu (ryc. 24). Niemal trzy czwarte respondentów udzieliło odpowiedzi przeczącej (72,3%). Działania wolontaryjne stały się udziałem ponad jednej piątej ankietowanych (20,8%). Pozostali respondenci udzielili odpowiedzi „nie wiem” (6,9%).

Ryc. 23. Deklarowana aktywność w formie wolontariatu na przestrzeni roku poprzedzającego badanie. N = 361.

Źródło: badanie własne

W trakcie sondażu zebrano informacje na temat gotowości badanych do zaangażowania się w działania wolontaryjne w ciągu najbliższego roku (ryc. 25). Pytanie to podzieliło respondentów na trzy, względnie równoliczne grupy. Najliczniejszą stanowiły osoby, które nie były w stanie udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (37,0%), nieznacznie wyprzedzając osoby deklarujące brak gotowości do takiej aktywności (35,1%). Więcej niż co czwarty respondent wyraził gotowość do takich działań (27,9%).

Ryc. 24. Deklarowana gotowość do zaangażowania się w działania wolontaryjne w ciągu najbliższego roku. N = 362.

Źródło: badanie własne

W badaniu sprawdzono także poziom przywiązania do miejsca zamieszkania, mierzony na skali przedziałowej (1-10). Przyjęto, że odpowiedzi „1” i „2” oznaczają bardzo słabe przywiązanie, „3” i „4” – słabe przywiązanie, „5” i „6” – umiarkowane przywiązanie, „7” i „8” – silne przywiązanie, zaś „9” i „10” – bardzo silne przywiązanie. Odpowiedzi respondentów mieściły się w przedziale od 1 do 10 (Min = 1,0; Max = 10,0). Średni poziom przywiązania wyniósł 7,5 punktu. Połowa badanych oceniła swoje przywiązanie na 8,0 lub wyżej, zaś połowa na 8,0 lub mniej. Najczęściej występującą wartością była 10,0. Średnie odchylenie wyników od średniej wyniosło 2,4 punktu. Warto odnotować, że odpowiedzi na to pytanie udzieliło 297 osób (tabela 9).

Tabela 9. Przywiązanie do miejsca zamieszkania - statystyki opisowe.

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
362	1,0	10,0	7,5	8,0	10,0	2,4

Źródło: badanie własne

Mieszkańcy zmierzli się także z podobnym pytaniem, dotyczącym poczucia wspólnoty (tabela 10). Przyjęto analogiczne kryteria interpretacji wyników. Zakres odpowiedzi respondentów mieścił się w przedziale od 1,0 do 10,0. Średni wynik był bliski 7 punktów ($M = 6,9$). Połowa respondentów wskazała na 7,0 lub więcej, a połowa na 7,0 lub mniej. Najczęściej występującą odpowiedzią okazało się 8,0. Wyniki odchyłały się od średniej średnio o 2,4 punktu.

Tabela 10. Poczucie wspólnoty - statystyki opisowe.

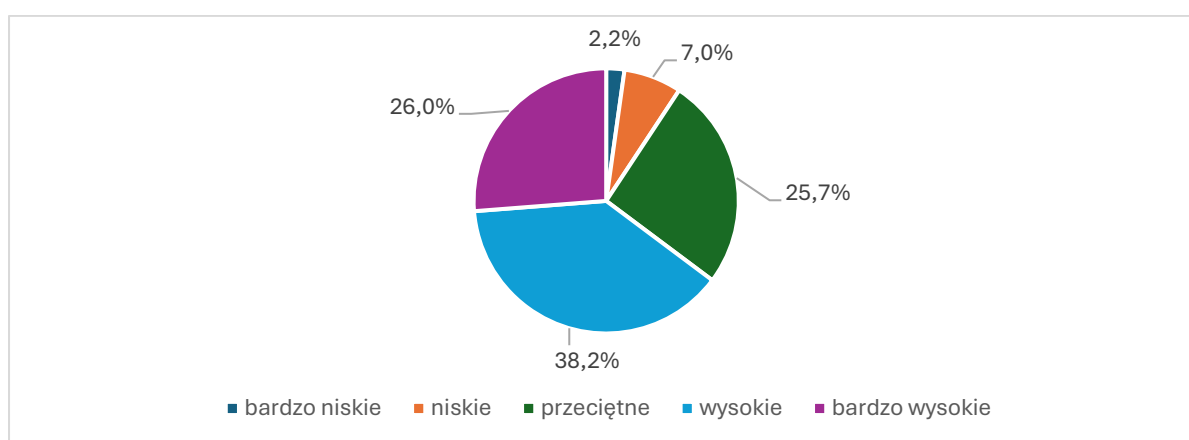
N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
363	1,0	10	6,9	7,0	8,0	2,4

Źródło: badanie własne

Źródłem informacji na temat aktywności obywatelskiej były również indywidualne wywiady pogłębione. Jak wskazała jedna z osób, na terenie gminy funkcjonują bardzo dobrze zorganizowane grupy seniorów. Realizują oni wspólne inicjatywy. Tworzą dla siebie bezpieczną i proaktywną przestrzeń. Jednym z czynnikami sukcesu są silne osobowości, mobilizujące pozostałych seniorów do działania. Tak wysoki poziom obywatelskiego zaangażowania nie występuje w mniejszych miejscowościach. Brakuje tam lokalnych liderów, którzy mogliby – w oparciu o jasną wizję – zmobilizować ludzi do działania. Mieszkańcy mogą liczyć na większe możliwości na terenie Pruszcza i Serocka (uczestniczka zaznaczyła, że Serocka dysponuje właściwą bazą lokalową). Według kobiety, być może warto realizować działania z zakresu edukacji obywatelskiej i włączyć w nie młodzież. Z przeprowadzonych wywiadów (zarówno indywidualnych, jak i grupowych) wynika, że na terenie gminy funkcjonują mniej lub bardziej sformalizowane organizacje zrzeszające mieszkańców. Wiele działań podejmowanych jest w ramach inicjatyw sąsiedzkich (np. kiermasze). Mieszkańcy angażują się w działalność miejscowych KGW oraz organizacji pozarządowych.

3.4. Jakie zasoby społeczności lokalnej może wykorzystać CUS do zaspokajania potrzeb mieszkańców?

Badanych poproszono o dokonanie oceny poziomu zadowolenia z życia (ryc. 26). Ponad połowa ankietowanych oceniła go jako wysoki (38,2%) lub bardzo wysoki (26,0%). Mniej więcej co czwarty spośród badanych mieszkańców wybrał ocenę przeciętną (25,7%). Około co 11 respondent oceniał swoje zadowolenie z życia nisko (7,0%) lub bardzo nisko (2,2%).

Ryc. 25. Ocena zadowolenia z życia (N = 366)

Źródło: badanie własne

Odpowiedzi na pytanie dotyczące zadowolenia z życia poddano także analizie ilościowej (tabela 11). Średni poziom zadowolenia wyniósł 3,8. Wyniki odchyłały się od średniej średnio o 1,0 punkt.

Tabela 11. Ocena zadowolenia z życia - statystyki opisowe (N = 366).

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
366	1,0	5,0	3,8	4,0	4,0	1,0

Źródło: badanie własne

Kolejnym zasobem społeczności lokalnej jest stosunkowo wysoki poziom przywiązania do miejsca zamieszkania. Bardziej dokładna analiza wykazała, że dwie piąte mieszkańców (40,0%)

ocenia je jako bardzo silne (ocena „9” – 10,2%; ocena „10” – 29,8%), zaś około jedna czwarta (25,6%) – jako silne (ocena „7” – 11,0%; ocena „8” – 14,6%). Warto odnotować, że odsetek respondentów oceniających poziom przywiązania słabo lub bardzo słabo (odpowiedzi od 1 do 4), wyniósł jedynie 10,6%.

Tabela 12. Przywiązanie do miejsca zamieszkania - zestawienie odpowiedzi respondentów (N = 362)

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
bardzo słabe				słabe				umiarkowane				silne				bardzo silne			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
6	1,7	5	1,4	14	3,9	13	3,6	42	11,6	45	12,4	40	11,0	53	14,6	37	10,2	108	29,8

Źródło: badanie własne

Innym z zasobów jest poczucie wspólnoty, choć jego poziom jest istotnie niższy od poziomu przywiązania do miejsca zamieszkania. Bardzo silne poczucie wspólnoty deklaruje ponad jedna czwarta respondentów (ocena „9” – 10,8%; ocena „10” – 17,4%). Silne poczucie wspólnoty występuje u około jednej trzeciej badanych (ocena „7” – 13,3%; ocena „8” – 18,5%). Łączny odsetek badanych słabo lub bardzo słabo związanych z ludźmi tworzącymi lokalną społeczność (oceny od 1 do 4), wyniósł 16,0%.

Tabela 13. Poczucie wspólnoty - zestawienie odpowiedzi respondentów.

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
bardzo słabe				słabe				umiarkowane				silne				bardzo silne			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
11	3,0	9	2,5	15	4,1	23	6,4	44	12,2	43	11,9	48	13,3	67	18,5	39	10,8	63	17,4

Źródło: badanie własne

3.5. Jakie nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych powinny zostać wprowadzone, aby zaspokoić potrzeby społeczności?

Głównym źródłem informacji na ten temat były zogniskowane wywiady grupowe. Obszerny opis wniosków z ich przebiegu zaprezentowano w podrozdziale dotyczącym potrzeb mieszkańców. Pojawiły się w nich pomysły na następujące rozwiązania odpowiadające na konkretne potrzeby społeczności lokalnej:

Innym źródłem danych były indywidualne wywiady pogłębione, zrealizowane z przedstawicielami lokalnych instytucji oraz przedstawicielami mieszkańców. Poniżej przedstawiono wnioski płynące z wywiadu z kobietą zorientowaną w problematyce realizacji lokalnej polityki społecznej (przedstawicielka instytucji):

- uczestniczka wywiadu opowiedziała o nowych rozwiązaniach, które są już wdrażane (m.in. pozyskanie środków z programu Maluch Plus na powstanie klubu dziecięcego, którego budowa jest w trakcie realizacji).
- zdaniem kobiety, potrzebne są rozwiązania z zakresu **wsparcia rodzin w sprawowaniu opieki dziennej nad dziećmi**. Pomysłem wartym rozważenia byłaby **deinstytucjonalizacja i zaangażowanie miejscowego NGO-su** w takie działania. Być może dobrym pomysłem byłby także rozwój **usługi wolontariatu** w zakresie opieki nad dziećmi;
- uczestniczka wspomniała o **konieczności realizowania działań na rzecz osób niesamodzielnych** (jednocześnie podkreślając, że grupa ta jest „w sporej mierze zaopiekowana”; „mają swoje kluby, mają dzienny dom pobytu”);
- konieczne jest podejmowanie działań na rzecz **wsparcia rodzin**. Uczestniczka wskazała na **rodziny z osobami niesamodzielnymi**, ale również takie, w których występują **problemy opiekuńczo-wychowawcze**. Potrzebne są programy pracy z rodzicami z takich

rodzin (zarówno w formie indywidualnej, jak i grupowej). Skala problemów wzrasta, natomiast narzędzia pomocy pozostają niezmiennie od lat (i często są niewystarczające). Jest to możliwa przestrzeń działania dla CUS, które mogłoby prowadzić **warsztaty dla rodziców, stwarzać możliwości opieki nad dziećmi oraz prowadzić specjalistyczne terapie dla dzieci z niepełnosprawnościami i/lub zaburzeniami**. Na terenie gminy brakuje specjalistów zajmujących się psychoterapią par i rodzin. Z drugiej strony, nawet gdyby byli, mieszkańcy mogliby nie korzystać z tego wsparcia ze względu na bariery mentalne związane z funkcjonowaniem w niewielkiej społeczności. Na terenie gminy funkcjonuje punkt konsultacyjny, w którym mieszkańcy mogą uzyskać wsparcie psychologiczne, psychiatryczne oraz z zakresu psychoterapii uzależnień. Według badanej – korzysta z niego coraz więcej osób. **Brakuje usługi ukierunkowanej wprost na rozwiązywanie problemów występujących w rodzinach**. Jeżeli taka usługa miałaby zostać wprowadzona, dużym wyzwaniem będzie przełamanie wstydu ograniczającego możliwość opowiedzenia o prywatnych trudnościach. Pewnym rozwiązaniem mogłyby być kampanie społeczne, choć ich organizacja musi uwzględniać strukturę mieszkańców. „Z jednej strony mamy osoby napływowe, zwykle korzystające z Internetu, zaś z drugiej strony – osoby żyjące tu od lat, często w mniejszych możliwościach; dotarcie do tej drugiej grupy jest znacznie trudniejsze”. Być może zasadna byłaby organizacja spotkań w mniejszych miejscowościach. Miałby to być spotkania z osobami, które przeszły przez różne trudności życiowe. Tak, aby docierać do mieszkańców, których mobilność jest ograniczona. Mogłyby się one odbywać ze wsparciem sołtysów „którzy są naszą furtką do mniejszych społeczności”. Sołtysi lepiej znają losy życiowe mieszkańców; mogą podpowiadać nam, komu powinniśmy udzielić pomocy;

- w trakcie wywiadu poruszono problematykę **przemocy domowej**. Uczestniczka wskazała, że prowadzone są kampanie informacyjne, a na terenie gminy funkcjonuje zespół zajmujący się tym obszarem. Jej zdaniem warto **rozszerzyć działania profilaktyczne i edukacyjne**

w placówkach oświatowych („żeby temat był nagłaśniany i zauważany w szkołach”). Takie działania są niezbędne, aby przełamywać zmlowę milczenia („u nas w miejscowości ludzie znają się między sobą. Z pokolenia na pokolenie. Jest ta zmlowa milczenia w temacie przemocy. Niechęć do wtrącania się w nieswoje sprawy”). Uczestniczka wskazała, że należy prowadzić działania pozwalające na **zmianę lokalnych postaw wobec problemu przemocy** („taka zmiana schematu podejścia; że to nie jest wtrącanie się, tylko reagowanie. To jest pomoc, a nie wchodzenie komuś z butami w życie”).

- przedmiotem rozmowy były także nowe rozwiązania dla osób uzależnionych i współuzależnionych. Według kobiety, problemy z alkoholem są widoczne na terenie gminy (a jednocześnie często ukrywane przez osoby uzależnione i ich rodziny). Uczestniczka krytycznie oceniła efektywność aktualnie obowiązujących procedur związanych z leczeniem (m.in. w zakresie długotrwałości, łatwości przerwania terapii w przypadku złamania nakazu zachowania trzeźwości, braku odpowiednich oddziaływań po powrocie z leczenia odwykowego). Badana wspomniała o grupie AA funkcjonującej na terenie gminy. Grupa działa prężnie. **Brakuje rozwiązań dla osób współuzależnionych.** Czasami po pomoc zgłaszają się kobiety zmobilizowane przez dorosłe dzieci („powinniśmy zrobić coś, żeby zgłaszały się znacznie wcześniej; one często żałują, że wcześniej tego nie zrobiły”). Problemem dla osób współuzależnionych jest doświadczanie wstydu. **Dużym wyzwaniem byłoby jego przełamanie** (gdyby taka grupa wsparcia powstała na terenie gminy). Być może dobrym rozwiązaniem byłoby organizowanie takich spotkań w konkretnych sołectwach. Kobietę zapytano o czynniki sukcesu grupy AA. Jej zdaniem, działa tam kilka silnych osobowości. Są to osoby ambitne i zaangażowane społecznie („to one założyły tę grupę i ją po prostu ciągną; zależy im, żeby ona trwała”). Na spotkania przyjeżdżają osoby spoza gminy. Mają swoją salę, czują się bezpiecznie w tym miejscu. Dawniej w tym miejscu funkcjonowała świetlica socjoterapeutyczna i – choć świetlica już nie ma – grupa AA działa nadal. Zdaniem kobiety, **warto byłoby przeanalizować**

możliwości wykorzystania potencjału ludzkiego AA w organizacji działań wspierających osoby współuzależnione na terenie gminy;

- potrzebne są także nowe rozwiązania dla osób **samotnie wychowujących dzieci** (często korzystających z funduszu alimentacyjnego). Są to często osoby o bardzo skomplikowanej sytuacji życiowej („nie zawsze jest to jedno dziecko; nie zawsze mające jednego ojca”). Potrzebne są skuteczne **metody aktywizacji społeczno-zawodowej** w odniesieniu do takich osób. Potrzebne są nie tylko możliwości **rozwinięcia kompetencji zawodowych** i pozyskania pracy, ale także **wsparcie psychologiczne**, pozwalające na przełamanie nieadaptacyjnych schematów myślowych. Wiele samotnych mam doświadcza bariery związanej z powierzeniem opieki nad dzieckiem obcej osobie. Ponadto, zmagają się z problemami natury wychowawczej. Może warto byłoby stworzyć system wolontariatu („taką dobrowolną, wspierającą sieć społeczną, zapewniającą wsparcie w opiece nad dzieckiem”);
- należy dążyć do zmian infrastrukturalnych, prowadzących do **większej dostępności miejsc użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami**. Zdaniem uczestniczki, liczba inicjatyw na rzecz wspomnianej grupy docelowej jest niewielka. Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden aktywista, który dbałby o jej interes;
- uczestniczka wskazała, że na terenie gminy brakuje **światlicy środowiskowej**. Nie ma miejsc, w których dzieci mogłyby być objęte opieką po zajęciach w szkole;
- w trakcie spotkania pojawił się również wątek **rozszerzenia wsparcia dla pracowników socjalnych**. Wymieniono tutaj dwa rozwiązania: spotkania ze specjalistami (psychologami, psychoterapeutami, terapeutami uzależnień, psychiatrami i prawnikami), zaś z drugiej strony – większe wykorzystanie potencjału wsparcia superwizyjnego („pracownicy czują się dobrze, gdy mogą w grupie i w obecności specjalisty rozwiązać swoje wewnętrzne dylematy”). Pracownicy socjalni uczestniczą w sytuacjach ekstremalnie obciążających

emocjonalnie (np. śmierć, odbieranie dzieci rodzinom) i bardzo potrzebują regularnego wsparcia;

- zdaniem uczestniczki, potrzebne są **nowe rozwiązania z zakresu promocji i ochrony zdrowia**. Jak zaznaczyła – „na terenie gminy nie mamy swojego ośrodka zdrowia; są to raczej prywatne miejsca”. Zasadne jest prowadzenie kampanii i innych działań związanych z promocją zdrowia publicznego. Uczestniczka wspomniała, że aktualnie (tj. na dzień realizacji badania) realizowany jest program dotyczący osteoporozy. Ponadto, mieszkańcy mogą wykonać badania mammograficzne na terenie gminy. Takich inicjatyw – zdaniem badanej – powinno być więcej. Zasadne jest prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących problemu otyłości wśród dzieci (są one już realizowane). Potrzebna jest współpraca z sołtysami, aby określić potrzeby mieszkańców w zakresie edukacji zdrowotnej. Ponadto, warto prowadzić **kampanie promujące troskę o zdrowie psychiczne oraz wskazujące na ryzyka związane z hazardem i uzależnieniami**.
- uczestniczka opowiedziała o barierach rozwoju usług społecznych na terenie gminy. Jej zdaniem, jedną z nich jest jej rozległość (zarówno „terenowa”, jak i „strukturalna”). Jak wspomniała – „jesteśmy podzieleni na dwa centra – Pruszcz i Serock. Wokół jest wiele małych miejscowości, położonych nierzadko bardzo odległe”. **Komunikacja na terenie gminy jest niewystarczająca**. Barierą niekiedy jest **niska otwartość mieszkańców** na formy opieki ze strony osób czy instytucji. Na terenie gminy, nierzadko to dziadkowie sprawują opiekę nad wnukami. Należy promować nowe formy opieki nad dziećmi i przełamywać utarte schematy. Zdaniem kobiety, większą otwartość na instytucjonalne formy opieki nad dziećmi widać u młodszych rodziców.
- uczestniczkę zapytano również o przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej. Jej zdaniem, liczność i aktywność **lokalnych stowarzyszeń są bardzo ograniczone**. Te, które funkcjonują, koncentrują się raczej na realizacji własnych, wewnętrznych inicjatyw. Kobieta doceniła działalność trzech

organizacji: Stowarzyszenia „MIS” Stowarzyszenia „Aktywna Młodzież” oraz Rodziny Kolpinga. Zdaniem badanej, są to podmioty, z którymi lokalne instytucje mogłyby z powodzeniem realizować działania wspierające mieszkańców. Kobieta zaznaczyła, że dawniej funkcjonowało stowarzyszenie miłośników gminy Pruszcz, natomiast – zgodnie z jej wiedzą – „jego aktywność jest aktualnie wyciszona”. Kobieta wspomniała także na zasługującej na uwagę działalności kół gospodyń wiejskich oraz OSP w Pruszczu.

Kolejny wywiad zrealizowano z osobą zorientowaną w problematyce edukacji na terenie gminy. Poniżej zaprezentowano najważniejsze konkluzje dotyczące nowych rozwiązań w przedmiotowym obszarze:

- na początku osoba badana zaznaczyła, że trudno jest mówić o forsowaniu nowych rozwiązań na poziomie lokalnym w oderwaniu od poziomu państwowego („nawet gdybyśmy chcieli wprowadzić jakieś zmiany, to nie zawsze są one możliwe, ze względu na zanurzenie w systemie państwowym”);
- zapytana o nowe rozwiązania możliwe do wdrożenia przy istniejących ograniczeniach natury prawnej, badana wspomniała o **konieczności pobudzania proaktywności decydentów w placówkach oświatowych**. W jej przekonaniu, wiele działań jest inicjowanych przez Władze Gminy; badana oczekiwałaby większej inicjatywy po stronie placówek oświatowych. Jednocześnie, kobieta wskazała na dwa sukcesy na płaszczyźnie edukacyjnej – zmiana systemu finansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz wprowadzenie edukacyjnego budżetu obywatelskiego. Pierwszy z sukcesów pozwolił na sprofesjonalizowanie kształcenia kadry pedagogicznej (między innymi ze względu na badanie potrzeb szkoleniowych, proponowanie działań odpowiadających na te potrzeby oraz wprowadzenie monitoringu poszkoleniowego). Drugie rozwiązanie pozwala na pobudzanie aktywności obywatelskiej już od najmłodszych lat. Zdaniem kobiety, istnieje potrzeba kształcenia młodych liderów społeczności lokalnej.

Pomysłem wartym rozważenia mogłaby być **„Akademia Młodych Liderów”** – inicjatywa, w ramach której zdolna młodzież mogłaby rozwijać kompetencje i świadomość obywatelską. Takie rozwiązanie nie mogłoby mieć jednak charakteru jednorazowego. Jak wskazała badana, podjęto działania mające na celu utworzenie na terenie gminy klubów młodzieżowych. Jej zdaniem, należy wspierać wszelkie rozwiązania, które będą prowadziły do **budowania „obywatelskości w działaniu”**. Takie nowe inicjatywy warto realizować w porozumieniu z podmiotami wchodzącymi w skład potencjału społeczności lokalnej na terenie gminy (np. kołami gospodyń wiejskich). Warto angażować również samorządy uczniowskie, które funkcjonują w szkołach na terenie gminy. Z innej strony, potrzebne jest utworzenie miejsc, w których młode osoby mogłyby **spędzać wolny czas i realizować swoje pasje** („brakuje nam takiego miejsca, gdzie młodzież czułaby, że jest jego gospodarzem”). Zdaniem kobiety, takie inicjatywy mogą nieść ogromną korzyść dla zaangażowanych mieszkańców,

a mianowicie – **upodmiotowienie**, związane z budowaniem poczucia sprawstwa powiązanego z działaniem na rzecz społeczności;

- w trakcie wywiadu, pojawiło się zagadnienie możliwości powołania **młodzieżowej rady gminy**. Zdaniem badanej, w wielu miejscach w Polsce funkcjonują one wyłącznie na papierze. Rozważenie tej możliwości wymagałoby drobiazgowej analizy i zaplanowania rozwiązania tak, aby rada była realnym narzędziem działania dla młodych mieszkańców;
- zdaniem badanej, warto prowadzić **działania edukacyjne dla rodziców** (np. w ramach LOWE). Dużym wyzwaniem będzie jednak zachęcenie ich do udziału w takich przedsięwzięciach oraz trudności z pozyskaniem kompetentnych osób prowadzących. Pomysłem wartym rozważenia jest podjęcie współpracy z **kołami**

naukowymi; w ramach takiej współpracy, studenci mogliby prowadzić zajęcia i warsztaty (zarówno dla rodziców, jak i dla dzieci).

Kolejnym z badanych był lokalny samorządowiec. Poniżej przedstawiono najważniejsze treści związane z pomysłami na nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych:

- badany wskazał na konieczność **wprowadzania rozwiązań pozwalających na walkę z wykluczeniem transportowym** (w szczególności odnosząc to do osób starszych, zamieszkujących najmniejsze miejscowości na terenie gminy);
- jego zdaniem, należy tworzyć **rozwiązania wspierające rodziców dzieci z niepełnosprawnościami**. Zasadne jest wprowadzenie działań, które pozwoliłyby na **integrację tej grupy docelowej** (np. w formie grup wsparcia). Badany podkreślił jednak, że dużym wyzwaniem jest dotarcie z pomocą do rodzin, które – z różnych względów – wykazują na nią niewielką otwartość;
- zdaniem samorządowca, konieczne jest **wspieranie rodzin dotkniętych problemem przemocy i uzależnienia**. W jego opinii, zadaniem CUS powinno być stworzenie **skutecznej strategii przekonywania** osób z takich rodzin do poszukiwania wsparcia;
- należy stale **zwiększać ofertę dla osób starszych**. Dzieci wielu z nich wyjechały do większych ośrodków lub za granicę. Potrzebują wsparcia w zakresie transportu, zrobienia zakupów, dotarcia na wizytę u lekarza;
- pomysłem wartym rozważenia jest **wzbogacenie oferty zajęć praktycznych dla dzieci i młodzieży**. Zagadnieniem dyskusyjnym jest kwestia odpłatności za takie zajęcia; zdaniem badanego, minimalna odpłatność przekłada się na większą motywację do regularnego uczestnictwa;
- w trakcie wywiadu pojawił się pomysł **realizacji inicjatyw w oparciu o potencjał miejscowej OSP** (np. prelekcje o bezpieczeństwie pożarowym w domu). Generalnie Zdaniem badanego, warto podejmować **działania integrujące podmioty wchodzące**

w skład społeczności lokalnej. Dużą rolę odgrywają sołtysi. Zdaniem samorządowca, niekiedy siła kapitału ludzkiego ma większe znaczenie od liczby mieszkańców. Jako przykład podał Brzeźno, które „jest bardzo mocne organizacyjne, a to taka mała miejscowość”.

Kolejny wywiad przeprowadzono z kobietą zorientowaną w problematyce kultury lokalnej. Poniżej przedstawiono najważniejsze konkluzje odnoszące się do nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych:

- pojawił się pomysł organizacji spotkań **filmoterapeutycznych dla różnych grup odbiorców** (m.in. dzieci, młodzieży i seniorów). W ramach takich spotkań, projekcje filmowe byłyby poprzedzone krótkimi prelekcjami eksperckimi, prowadzonymi przez psychologów, psychoterapeutów i innych specjalistów. Po zakończeniu filmu, mogłaby odbywać się dyskusja moderowana wśród uczestników. W ramach takich spotkań, można by podejmować różnorodną problematykę (np. hejt w Internecie, zagrożenia w mediach społecznościowych, kwestie związane ze starzeniem się i umieraniem oraz podnoszenia się po trudnych doświadczeniach życiowych);
- zdaniem badanej, **konieczne jest zwiększenie liczby zorganizowanych wyjazdów do instytucji kultury** (filharmonia, opera, teatr). Takie wyjazdy powinny być dostępne dla mieszkańców w różnym wieku (choć – zdaniem badanej – przede wszystkim dzieci);
- dobrym pomysłem jest **organizacja warsztatów teatralnych na terenie gminy**. Zdaniem kobiety, takie inicjatywy były podejmowane w miejscowych szkołach. Przedsięwzięcia natrafiają jednak na trudności związane z finansowaniem oraz ograniczonym dostępem do specjalistów-teatrologów;
- warto organizować więcej **spotkań ze specjalistami dla społeczności lokalnej**. Zdaniem kobiety, bardzo wartościowym rozwiązaniem mogłyby być **warsztaty psychologiczne dla seniorów** (np. dotyczące problematyki radzenia sobie w sytuacji samotności);

- uczestniczka wskazała także propozycje możliwej współpracy pomiędzy podmiotami wchodzącymi w skład potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. Widzi ona przestrzeń do współpracy miejscowej biblioteki z Międzygminnym Ośrodkiem Opiekuńczym, DDP „Siesta”, GOKSiR-em i Bankiem Spółdzielczym w Pruszczu. Badana zaznaczyła, że jej doświadczenia związane z taką kooperacją są bardzo pozytywne. Uczestniczka doceniła tzw. Ekobabki, czyli nieformalną organizację funkcjonującą na terenie gminy. Współpraca z nimi była dotychczas realizowana m.in. podczas lokalnych kiermaszy. Kobieta zaproponowała zwiększenie liczby inicjatyw służących integracji pokoleń.

Ostatni wywiad przeprowadzono z osobą zorientowaną w lokalnej polityce społecznej. Poniżej zaprezentowano główne konkluzje odnoszące się do wprowadzenia nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych:

- zdaniem badanej, należy realizować **większą liczbę inicjatyw z zakresu promocji zdrowia**. Jako przykłady wskazała: realizację programów profilaktycznych, promowanie aktywnych form spędzania czasu oraz działania edukacyjne zorientowane na budowanie świadomości prozdrowotnej. Zdaniem kobiety, przydatne byłoby **powołanie nieformalnej grupy miejscowych amatorów-kolarzy**. Pomysłem wartym rozważenia byłaby organizacja **warsztatów z psychologami**, które byłyby poświęcone tematyce rozwijania zdrowych nawyków. Kobieta podkreśliła, że w Pruszczu brakuje miejsc do aktywnego spędzania czasu;
- innym z pomysłów była organizacja **większej liczby wyjazdów do miejsc związanych z kulturą**, takich jak kino czy teatr;
- nowe rozwiązania powinny dotyczyć także dzieci i młodzieży. Zasadne jest stworzenie oferty pozwalającej na realizację pasji i zainteresowań poprzez **aktywne formy spędzania czasu** (np. gry terenowe, plener malarski);

- zdaniem badanej, wprowadzanie nowych usług powinno wiązać się z pewną formą odpłatności. Drobna opłata przekłada się na większe docenianie dostępnych aktywności oraz większą frekwencję uczestników. Kobieta podkreśliła, że nawet najlepsze inicjatywy mogą się nie udać, ze względu na niską otwartość na nowe doświadczenia, która charakteryzuje sporą część społeczności lokalnej („takie przyzwyczajenie – że siedzą w domu i nie chcą nigdzie wyjść”);
- badana zwróciła uwagę na **niewielką ofertę dla kobiet w wieku 40-50 lat, które są aktywne zawodowo**. Jej zdaniem, atrakcyjnym rozwiązaniem mogłyby być **warsztaty z zakresu rozwoju osobistego**, na których byłyby podejmowane takie tematy jak: samoświadomość, zachowania prozdrowotne, zdrowa dieta, budowanie poczucia własnej wartości). Ponadto, atrakcyjnym rozwiązaniem mogłyby być **zajęcia kreatywno-manualne** (np. warsztaty dekoracyjne);
- badana zabrała także głos w kwestii kultury fizycznej i sportu. W jej przekonaniu, gmina koncentruje się na piłce nożnej. Na terenie gminy funkcjonują dwa kluby piłkarskie, które pochłaniają istotną część środków z budżetu. **Pomysłem wartym rozważenia jest większe urozmaicenie oferty** (powstanie nowych sekcji i zapewnienie im finansowania). Pewne działania są prowadzone; dzieci mają możliwość gry w unihokeja, tenisa stołowego oraz rozwijania się na zajęciach tanecznych i lekkoatletyce. Na terenie gminy funkcjonuje sekcja judo, karate, kickboxingu. Mieszkańcy narzekają na brak możliwości dla osób zainteresowanych koszykówką i siatkówką. Z drugiej strony, gdy jakiś czas temu odbywały się zajęcia z piłki siatkowej, nie cieszyły się one dużym zainteresowaniem. Ponadto, prowadzone są zajęcia fitnessowe dla kobiet, zajęcia pozwalające zadbać o zdrowy kręgosłup. Jeśli chodzi o współpracę międzyorganizacyjną, badana widzi potencjał do współpracy z KGW.

3.6. Jaki jest potencjał gminy w zakresie usług społecznych?

Na terenie gminy funkcjonuje kilka placówek oświatowych: Szkoła Podstawowa w Pruszczu, Przedszkole Samorządowe w Pruszczu, Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Niewieścinie, Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Łowinku oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Serocku. Każda ze szkół posiada bibliotekę oraz świetlicę, a także zapewnia uczniom możliwość skorzystania z ciepłego posiłku i opieki pielęgniarstwa. Dostępne są również profilaktyczne programy prozdrowotne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli. Samorząd gminny stale pozyskuje środki na cele związane z rozwijaniem kompetencji uczniów, rodziców i nauczycieli. W 2022 roku na remonty poprawiające bezpieczeństwo, higienę i estetykę szkół przeznaczono 125 143,47 zł. W 2019 roku gmina uzyskała tytuł Samorządowego Lidera Edukacji w ramach IX edycji Ogólnopolskiego Konkursu i Programu Certyfikacji Gmin. Mieszkańcy mogą korzystać także z dwóch bibliotek, z których zasobów - według danych z 2020 roku - skorzystało 1076 osób.

W Gminnym Ośrodku Kultury, Sportu i Rekreacji (powstałym w 1997 roku) prowadzone są różne formy działań opartych na amatorskim ruchu artystycznym i sportowym. W Pruszczu funkcjonuje Ognisko Muzyczne, Młodzieżowe Studio Piosenki oraz grupa gitary akustycznej i klasycznej. Prowadzone są zajęcia sportowe dla kobiet, dziewcząt, chłopców. Istnieją także sekcje tenisa stołowego, rękodzieła artystycznego kobiet i warsztaty ceramiki artystycznej. Ośrodek organizuje lub współorganizuje wiele imprez środowiskowych.

Na terenie gminy funkcjonuje także Wiejski Dom Kultury „Ostoja” w Serocku. W części miejscowości funkcjonują świetlice wiejskie. Są to: Serock, Bagniewo, Brzeźno, Cieleśzyn, Gołuszyce, Łaszewo, Łuszkówko, Łowin, Łowinek, Małociechowo, Mirowice, Parlin, Rudki, Topolno i Zawada.

W roku 2019, na terenie gminy Pruszcza znajdowały się 32 obiekty rekreacyjno-sportowe. Należały do nich: hala widowiskowo-sportowa w Pruszczu, stadion sportowy LKS „Pomorzanin”, stadion sportowy LKS „Start” w Pruszczu, aula przy szkole w Pruszczu, sale gimnastyczne

w szkołach, boiska przyszkolne, boiska wiejskie (3) place zabaw (20) i plenerowe stacje do ćwiczeń (9). Wśród działań zaplanowanych na 2024 rok gmina wyróżniła między innymi budowę Parku Pokoleń oraz stadionu w Pruszczu, przebudowę budynku przy SP Pruszcz pod utworzenie klubiku dziecięcego, budowę placu integracyjnego w Zbrachlinie i budowę altany przy Domu Seniora.²²

Według danych z 2022 roku na terenie gminy Pruszcz funkcjonowało 5 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej i 4 apteki. Daje to 1912 osób przypadających na jedną przychodnię i 5 porad podstawowej opieki zdrowotnej przydzielonych na jednego mieszkańca. Poza tym, na terenie gminy funkcjonuje Międzygminny Ośrodek Opiekuńczy w Pruszczu²³. Jest w nim 49 miejsc i prowadzi go związek gmin Świecie, Pruszcz, Jeżewo i Dobrcz. W Pruszczu istnieje także Gminny Ośrodek Rehabilitacji. Gmina prowadzi wiele programów profilaktycznych, w tym Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, programy profilaktyczne dla seniorów, profilaktykę czerniaka i badania mammograficzne. W punkcie konsultacyjnym (działającym od 2016 roku), mieszkańcy mogą korzystać z nieodpłatnych spotkań ze specjalistami do spraw uzależnień, psychiatrą i psychologiem. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje procedury zmierzające do poddania się leczeniu uzależnienia alkoholowego oraz wspieranie osób współuzależnionych. Na terenie gminy działa 28 organizacji pozarządowych wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego. Jest to 11 stowarzyszeń, 14 stowarzyszeń Ochotniczej Straży Pożarnej i 3 kluby sportowe. W gminie istnieje także 9 kół gospodyń wiejskich²⁴.

W 2021 roku na terenie gminy funkcjonowały 823 podmioty gospodarki narodowej, 672 osoby prowadzące działalność gospodarczą, 32 spółki handlowe, 3 spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, 4 spółdzielnie i 32 stowarzyszenia i organizacje społeczne²⁵. W sektorze

²² Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030

²³ Tamże

²⁴ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030

²⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Pruszcz [dostęp z 10.06.2025, 11:48]

prywatnym przodowały: handel hurtowy i detaliczny, mechanika samochodowa i branża budowlana²⁶. Największy wzrost w latach 2016-2021 odnotowano w budownictwie. Liczba podmiotów w tej sekcji zwiększyła się o 33,8%.

Według PKD, w gminie Pruszcz w 2021 wyszczególniono 22 podmioty rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybołówstwa w sektorze prywatnym, 82 podmioty przetwórstwa przemysłowego, 1 podmiot wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, 6 podmiotów gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją, 187 podmiotów budownictwa, 205 podmiotów handlu hurtowego i detalicznego (w tym naprawy pojazdów samochodowych), 61 podmiotów transportu i gospodarki magazynowej, 24 podmioty działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, 8 podmiotów informacji i komunikacji, 10 działalności finansowej i ubezpieczeniowej, 13 podmiotów działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości, 30 podmiotów działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, 21 działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej, 13 administracji publicznej i obrony narodowej, 7 edukacyjnej, 29 opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, 12 podmiotów działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją.

Gmina ma dobre warunki do rozwoju rolnictwa (stosunkowo dobre gleby do upraw oraz korzystne warunki klimatyczne). Grunty orne zajmują 74,3% całkowitej powierzchni gminy (11 112 ha). W gospodarce rolnej dominuje produkcja roślinna; uprawiane jest pszenżyto, jęczmień, pszenica, żyto, owies, kukurydza, rzepak, buraki cukrowe oraz mieszanki zbożowo-strączkowe. Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku, w gospodarstwach rolnych zatrudnionych było 1049 osób, w tym 657 mężczyzn i 392 kobiet, co stanowiło 11% liczby ludności w 2020 r. Największy odsetek stanowią gospodarstwa rolne zaliczane do grupy obszarowej 1-2 ha,

²⁶ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030

których jest ponad 39,9 %. Gospodarstw dużych (o powierzchni przekraczającej 30 ha) jest w gminie 2,52 %.

Do największych pracodawców na terenie gminy należą: Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Pruszczu, Zakłady Mięsne Niewieścín, Ubojnia Drobiu Elczar w Serocku oraz Urząd Miasta i Gminy w Pruszczu wraz z gminnymi jednostkami organizacyjnymi²⁷. W Posterunku Policji w Pruszczu zatrudnionych jest etatowo 8 funkcjonariuszy²⁸. Działają też podmioty posiadające pozwolenie na utylizację i demontaż eternitu²⁹. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Pruszcz 663 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 198 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -465³⁰.

W roku 2021 przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców. Za największe atuty gminy uznali oni: dogodne położenie geograficzne i komunikacyjne, bliskość Bydgoszczy i Świecia, wiejski charakter gminy, a także walory przyrodnicze i krajobrazowe. Duże znaczenie badani przywiązywali również do rozwijającej się infrastruktury technicznej, kulturalnej oraz handlowo-usługowej, dobrego poziomu oświaty i stale rozszerzanej bazy rekreacyjno-sportowej. Natomiast za słabe strony najczęściej uznawano stan dróg, brak komunikacji publicznej, niewystarczający zasięg kanalizacji oraz brak sieci gazowej³¹. Ostatni czynnik związany jest z brakiem stacji redukcyjnych oraz wysokich opłat przyłączeniowych. Sieć wodociągowa jest podciągnięta do prawie wszystkich mieszkań. Jej długość wynosi 268,07 km i korzysta z niej 99,9% ludności. Mniej korzystnie wygląda to w przypadku sieci kanalizacyjnej. Jej długość wynosi 35,87 km. Korzysta z niej 39,0% mieszkańców. Na terenie gminy - zgodnie z danymi z 2021 roku - funkcjonowały dwie oczyszczalnie ścieków oraz wiele przydomowych oczyszczalni³².

²⁷ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030.

²⁸ Raport o stanie gminy Pruszcz za 2022 rok.

²⁹ <https://pruszcz.pl/2000-gmina/2010-o-gminie/2013-gospodarka.html> [dostęp z 10.06.2025, 11:59].

³⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Pruszcz [dostęp z 10.06.2025, 12:00].

³¹ Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Pruszcz na lata 2021- 2026; Załącznik do Uchwały Nr XXX/266/21 Rady Gminy w Pruszczu z dnia 28 stycznia 2021 r.

³² Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Pruszcz na lata 2021- 2026; Załącznik do Uchwały Nr XXX/266/21 Rady Gminy w Pruszczu z dnia 28 stycznia 2021 r.

Wskaźnik zalesienia wynosi 2,2% na tle 33,5% w powiecie. Gmina nie jest bogata w surowce naturalne. Niewielki jest też w niej udział obszarów prawnie chronionych. Według danych GUS, w 2021 roku łączna powierzchnia obszarów prawnie chronionych wynosiła 2 388,16 ha, co stanowi 16,8% ogólnej powierzchni gminy. Na terenie gminy utworzono park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, pomniki przyrody (w liczbie 67), użytki ekologiczne i obszary Natura 2000. Do pomników przyrody zaliczają się: 64 drzewa, 1 kamień narzutowy, 1 źródło i 1 aleja dębów składająca się z 83 drzew. W parku na terenie Pruszcza utworzono ścieżkę edukacyjną, dydaktyczną i przyrodniczo- historyczną³³.

Obszar gminy położony jest w dorzeczu Wisły. Nie ma w niej większych akwenów wód stojących. Jest położona poza zasięgiem głównych zbiorników wód podziemnych. Zgodnie z ustaleniami RZGW w Gdańsku, na terenie gminy Pruszcz występują obszary o znacznym ryzyku powodziowym oraz prawdopodobnym ryzyku powodzi. Wyznaczono również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat. Obszary te znajdują się jednak w obszarze doliny brzegowej Wisły ograniczonej przez wał ziemny. W związku z tym w znacznym stopniu minimalizowane są ewentualne straty materialne.

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy są przestarzałe paleniska domowe ogrzewane paliwami stałymi. Piece zwykle nie spełniają standardów emisyjnych. Jest to spowodowane przede wszystkim niską świadomością części społeczeństwa, ubóstwem i spalaniem odpadów³⁴. W gminie Pruszcz znajduje się dobrze rozwinięta sieć dróg komunikacji lokalnej, regionalnej i ponadregionalnej. W jej obszarze przebiegają między innymi: droga ekspresowa S5, droga wojewódzka nr 248, 18 dróg powiatowych. Poza tym przebiegają tam dwie linie kolejowe; znaczenia państwowego o numerze 131 i znaczenia regionalnego o numerze 201. Od 2021 roku na terenie gminy rozwija się sieć gazownicza doprowadzona do miejscowości Serock. Dzięki współfinansowanemu ze środków unijnych Programowi Operacyjnego Polska Cyfrowa, na terenie

³³ Projekt strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023- 2030.

³⁴ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030.

gminy rozwija się sieć światłowodowa. Od 2013 roku gmina ponosi odpowiedzialność za organizację i efektywność systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Dotyczy to między innymi organizowania odbierania odpadów komunalnych i ustanawiania selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla mieszkańców. Od 2021 roku gmina przekazuje większość zmieszanych odpadów komunalnych do bydgoskiej spalarni.

W okresie 2016-2021 zaobserwowano na terenie gminy stały wzrost ilości budynków mieszkalnych. Zasoby zwiększyły się o 160 budynków mieszkalnych, co stanowi wzrost o 7,5%³⁵. Wskaźnik mieszkań nadal jednak pozostaje poniżej średniej dla regionu. Obciążenie izb mieszkalnych liczbą zamieszkujących osób zmniejsza się selektywnie, ale również jest poniżej średniej regionalnej. Gmina Pruszcz dysponuje liczbą 21 lokali będących w zasobie komunalnym. Jedną z planowanych na lata 2023- 2030 jest inwestycja w budowę i obsługę elektrowni wiatrowych. Jest to ograniczenie dla gminy, ponieważ zainteresowanie terenami mieszkalnymi w jej obszarze wzrasta³⁶.

3.7. Jaki jest poziom zadowolenia mieszkańców z jakości usług społecznych świadczonych na terenie gminy?

W ramach sondażu diagnostycznego, zbadano opinie mieszkańców na temat Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszczu. Założono, że spostrzeganie instytucji przekłada się na ocenę oferowanych form wsparcia z zakresu usług społecznych.

W celu zbadania marki GOPS, zastosowano dyferencjał semantyczny. Mieszkańcy ocenili instytucję na pięciu wymiarach przeciwstawnych cech. Skala odpowiedzi mieściła się w przedziale od -2 do 2, gdzie -2 oznaczało ocenę skrajnie negatywną, zaś 2 – ocenę skrajnie pozytywną. Na potrzeby interpretacji, ustalono kilka przedziałów interpretacji średnich wyników:

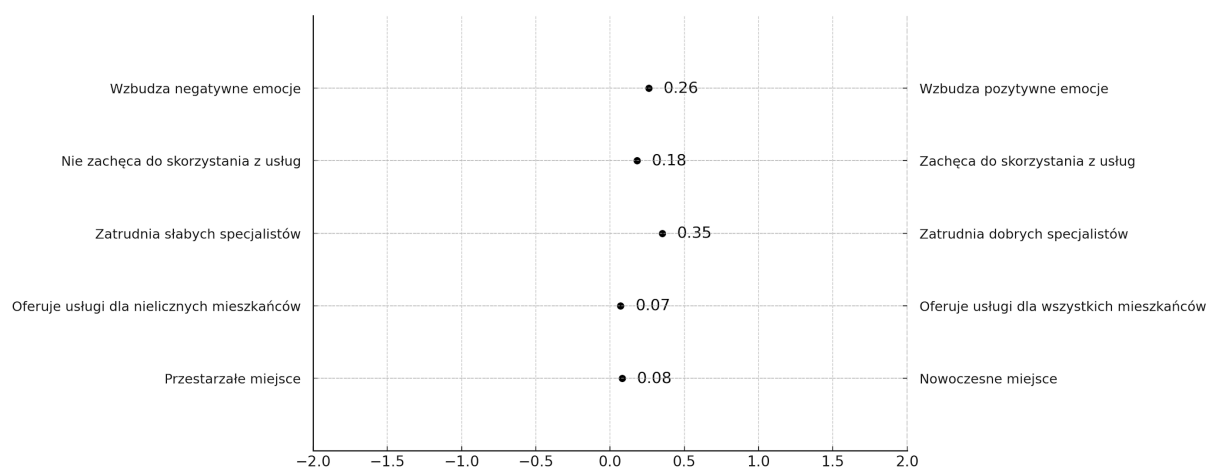
- przestrzeń negatywna: wartości od -2 do -1 (łącznie z -2, bez -1);

³⁵ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pruszcz na potrzeby opracowania strategii rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023-2030.

³⁶ Projekt Strategii Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2023 – 2030.

- przestrzeń negatywno-neutralna: wartości od -1 do 0 (łącznie z -1, bez 0);
- przestrzeń neutralno-pozytywna: wartości od 0 do 1 (bez 0 i łącznie z 1);
- przestrzeń pozytywna: wartości większe od 1 i wynoszące maksymalnie 2.

Poniżej przedstawiono średnie wyniki (ryc. 29). Wszystkie wyniki znalazły się w przestrzeni neutralno-pozytywnej. Najwyższy wynik odnotowano w przypadku oceny zatrudnianych specjalistów (0,35), zaś najniższy w przypadku oceny zakresu odbiorców oferowanych usług (0,07). Pozostałe wyniki prezentują się następująco: wzbudza negatywne emocje vs wzbudza pozytywne emocje (0,26), nie zachęca do skorzystania z usług vs zachęca do skorzystania z usług (0,18), zatrudnia słabych specjalistów vs zatrudnia dobrych specjalistów (0,35), oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców vs oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców (0,07), przestarzałe miejsce vs nowoczesne miejsce (0,08).

Ryc. 26. Marka GOPS w Pruszczu (N = 369).

Źródło: badanie własne

Poza obliczeniem średnich, przygotowano tabelę liczości prezentującą szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów (tabela 14). W przypadku każdej kategorii, dominowały osoby wybierające odpowiedź neutralną. Odsetki te mieściły się w przedziale od 39,8 do 40,9. W przypadku każdej pary zestawiono odsetek odpowiedzi „-2” i „-1” oraz „1” i „2”. Rezultaty były następujące:

- przestarzałe miejsce vs nowoczesne miejsce: odpowiedzi negatywne – 24,4%, odpowiedzi pozytywne – 35,8%;

- oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców vs oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców: odpowiedzi negatywne – 25,0%, odpowiedzi pozytywne – 34,8%;
- zatrudnia słabych specjalistów vs zatrudnia dobrych specjalistów: odpowiedzi negatywne – 15,0%, odpowiedzi pozytywne – 44,2%;
- nie zachęca do skorzystania z usług vs zachęca do skorzystania z usług: odpowiedzi negatywne – 21,9%, odpowiedzi pozytywne – 37,7%;
- wzbudza negatywne emocje vs wzbudza pozytywne emocje: odpowiedzi negatywne – 18,8%, odpowiedzi pozytywne – 41,0%.

Tabela 14. Marka GOPS w Pruszczu - szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów.

-	Ocena										+
	-2		-1		0		1		2		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Przestarzałe miejsce ³⁷	50	13,6	40	10,8	147	39,8	96	26,0	36	9,8	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców ³⁸	47	12,8	45	12,2	148	40,2	93	25,3	35	9,5	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów ³⁹	36	9,8	19	5,2	151	40,9	105	28,5	58	15,7	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług ⁴⁰	44	11,9	37	10,0	149	40,4	86	23,3	53	14,4	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje ⁴¹	43	11,7	26	7,1	149	40,4	94	25,5	57	15,5	Wzbudza pozytywne emocje

Źródło: badanie własne

Analogiczną analizę przeprowadzono w odniesieniu do Centrum Usług Społecznych. Poniżej przedstawiono średnie uzyskane w pięciu ocenianych wymiarach (ryc. 30). Wszystkie wyniki znalazły się w przestrzeni neutralno-pozytywnej. Uzyskane wartości były bardzo zbliżone. Najwyższy odnotowano w przypadku oceny zatrudnianych specjalistów (0,45), zaś najniższy

³⁷ N = 369.

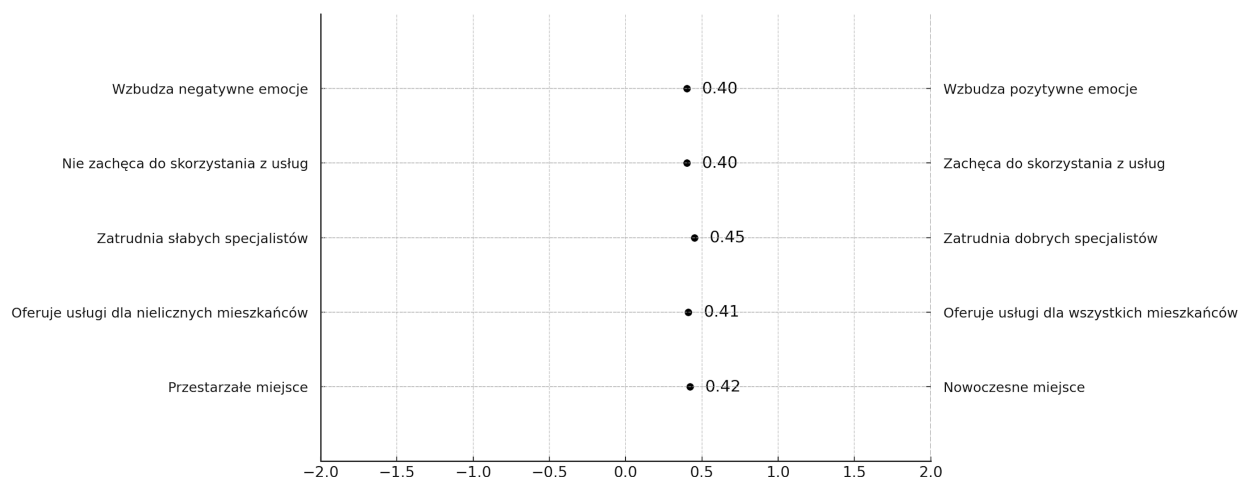
³⁸ N = 368.

³⁹ N = 369.

⁴⁰ N = 369.

⁴¹ N = 369.

– w przypadku walencji wzbudzanych emocji (0,40). Warto wyraźnie odnotować, że odnotowane różnice mają raczej śladowy charakter.

Ryc. 27. Marka CUS w Pruszczu.

Źródło: badanie własne

Przygotowano tabelę licznosci prezentującą szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów (tabela 14). W przypadku każdej kategorii, dominowały osoby wybierające odpowiedź neutralną. Odsetki te mieściły się w przedziale od 39,8 do 44,4. W przypadku każdej pary zestawiono odsetek odpowiedzi „-2” i „-1” oraz „1” i „2”. Rezultaty były następujące:

- przestarzałe miejsce vs nowoczesne miejsce: odpowiedzi negatywne – 14,6%, odpowiedzi pozytywne – 43,9%;
- oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców vs oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców: odpowiedzi negatywne – 16,3%, odpowiedzi pozytywne – 43,9%;
- zatrudnia słabych specjalistów vs zatrudnia dobrych specjalistów: odpowiedzi negatywne – 14,4%, odpowiedzi pozytywne – 44,8%;
- nie zachęca do skorzystania z usług vs zachęca do skorzystania z usług: odpowiedzi negatywne – 14,1%, odpowiedzi pozytywne – 41,5%;
- wzbudza negatywne emocje vs wzbudza pozytywne emocje: odpowiedzi negatywne – 16,6%, odpowiedzi pozytywne – 42,9%.

Tabela 15. Marka Centrum Usług Społecznych w Pruszczu - szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów (N = 369).

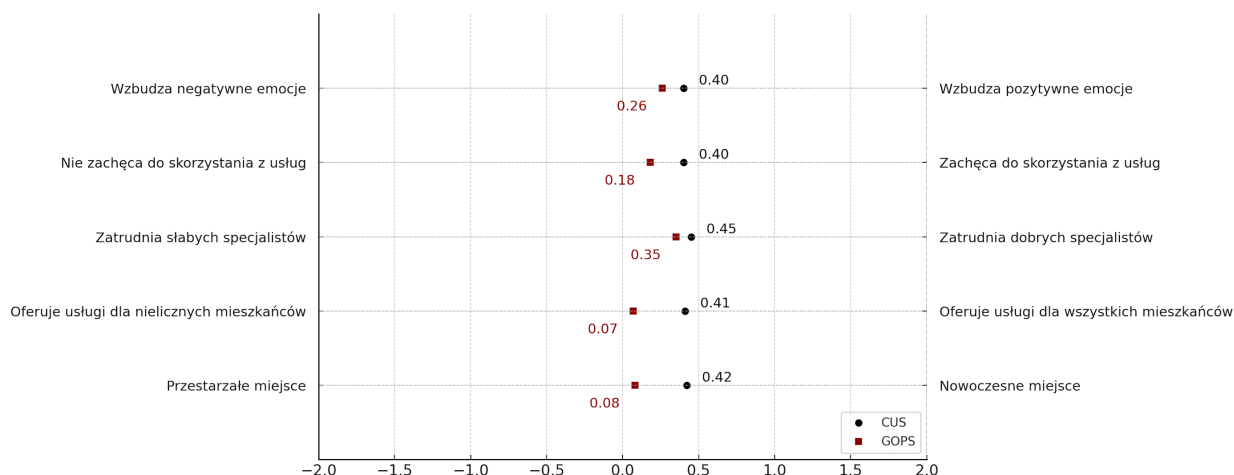
-	Ocena										+
	-2		-1		0		1		2		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Przestarzałe miejsce	27	7,3	27	7,3	153	41,5	87	23,6	75	20,3	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców	28	7,6	32	8,7	147	39,8	84	22,8	78	21,1	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów	28	7,6	25	6,8	151	40,9	84	22,8	81	22,0	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług	29	7,9	23	6,2	164	44,4	79	21,4	74	20,1	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje	29	7,9	32	8,7	150	40,7	77	20,9	81	22,0	Wzbudza pozytywne emocje

Źródło: badanie własne

Dodatkowo, przygotowano rycinę prezentującą średnie wyniki odnoszące się do obu badanych marek (ryc. 31). W każdym przypadku, średnia ocena CUS była wyższa od średniej oceny GOPS. Różnice te prezentowały się następująco:

- przestarzałe miejsce vs nowoczesne miejsce (0,14);
- oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców vs oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców (0,34);
- zatrudnia słabych specjalistów vs zatrudnia dobrych specjalistów (0,10);
- nie zachęca do skorzystania z usług vs zachęca do skorzystania z usług: odpowiedzi negatywne (0,22);
- wzbudza negatywne emocje vs wzbudza pozytywne emocje (0,14).

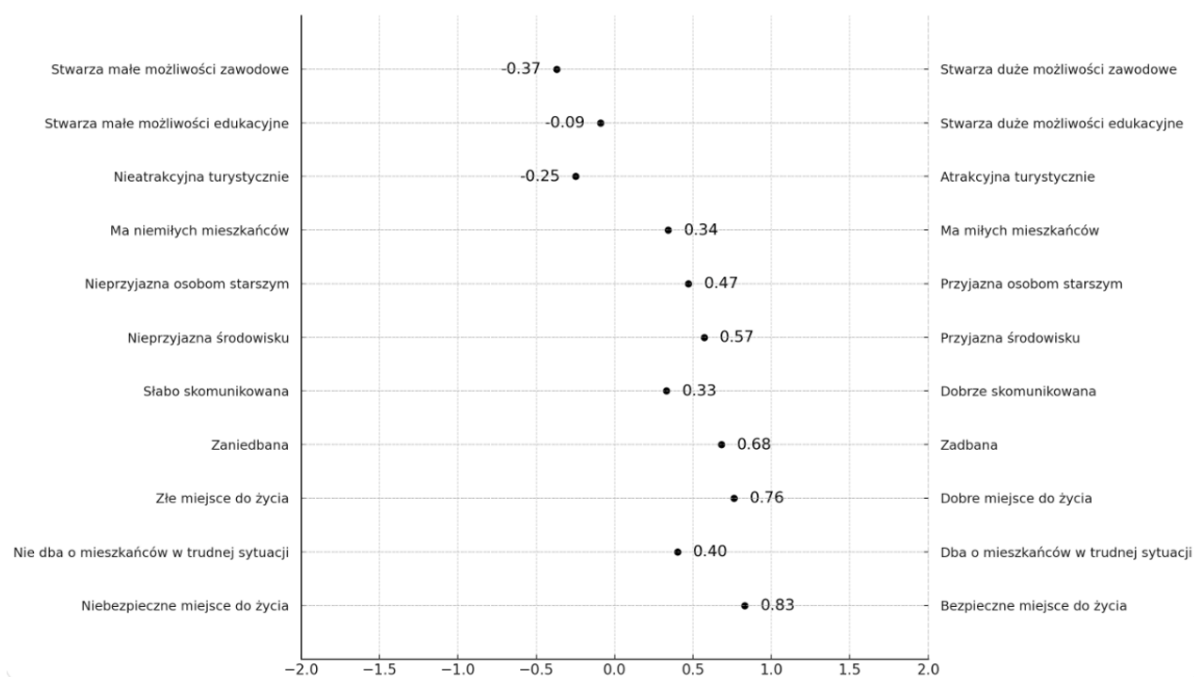
Najwyższa spośród odnotowanych różnic (0,34) może sugerować, że – zdaniem mieszkańców – Centrum Usług Społecznych może być instytucją oferującą usługi dla szerszego kręgu odbiorców, w porównaniu do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ryc. 28. Marka GOPS i marka CUS – zestawienie średnich.

Źródło: badanie własne

Dyferencjał semantyczny zastosowano także w celu zbadania wizerunku Gminy Pruszcz w oczach mieszkańców. Średnia ocena przyjęła wartość ujemną w przypadku trzech par: stwarza małe możliwości zawodowe vs stwarza duże możliwości zawodowe (-0,37); nieatrakcyjna turystycznie vs atrakcyjna turystycznie (-0,25) oraz stwarza małe możliwości edukacyjne vs stwarza duże możliwości edukacyjne (-0,09). W przypadku pozostałych par, średni wynik był dodatni. Najwyższy odnotowano w przypadku pary „niebezpieczne miejsce do życia vs bezpieczne miejsce do życia” (0,83). Średnie wyniki były relatywnie wysokie także w przypadku par „złe miejsce do życia vs dobre miejsce do życia” (0,76) i „zaniedbana vs zadbana” (0,68). Pozostałe wyniki prezentowały się następująco: „nieprzyjazna środowisku vs przyjazna środowisku” (0,57), „nieprzyjazna osobom starszym vs przyjazna osobom starszym” (0,47), „nie dba o mieszkańców będących w trudnej sytuacji życiowej vs dba o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej” (0,40), „ma niemiłych mieszkańców vs ma miłych mieszkańców” (0,34) i „słabo skomunikowana vs dobrze skomunikowana” (0,33).

Ryc. 29. Wizerunek gminy Pruszcz w percepcji mieszkańców.

Źródło: badanie własne

W trakcie analiz, przygotowano szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów (tabela 16). Najwięcej ocen skrajnie pozytywnych odnotowano w przypadku oceny bezpieczeństwa (33,6%), natomiast najwięcej ocen skrajnie negatywnych – w przypadku możliwości zawodowych na terenie Gminy (21,7%). W przypadku każdej pary zestawiono odsetek odpowiedzi „-2” i „-1” oraz „1” i „2”. Rezultaty były następujące:

- niebezpieczne miejsce do życia vs bezpieczne miejsce do życia: odpowiedzi negatywne – 7,8%, odpowiedzi pozytywne – 60,7%;
- nie dba o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej vs dba o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej: odpowiedzi negatywne – 14,4%, odpowiedzi pozytywne – 45,3%;
- złe miejsce do życia vs dobre miejsce do życia: odpowiedzi negatywne – 8,6%, odpowiedzi pozytywne – 61,0%;
- zaniedbana vs zadbana: odpowiedzi negatywne – 11,4%, odpowiedzi pozytywne – 58,5%;

- słabo skomunikowana vs dobrze skomunikowana: odpowiedzi negatywne – 17,6%, odpowiedzi pozytywne – 42,5%;
- nieprzyjazna środowisku vs przyjazna środowisku: odpowiedzi negatywne – 10,6%, odpowiedzi pozytywne – 50,7%;
- nieprzyjazna osobom starszym vs przyjazna osobom starszym: odpowiedzi negatywne – 13,0%, odpowiedzi pozytywne – 45,8%;
- ma niemiłych mieszkańców vs ma miłych mieszkańców: odpowiedzi negatywne – 14,9%, odpowiedzi pozytywne – 39,9%;
- nieatrakcyjna turystycznie vs atrakcyjna turystycznie: odpowiedzi negatywne – 37,8%, odpowiedzi pozytywne – 24,3%;
- stwarza małe możliwości edukacyjne vs stwarza duże możliwości edukacyjne: odpowiedzi negatywne – 30,1%, odpowiedzi pozytywne – 27,9%;
- stwarza małe możliwości zawodowe vs stwarza duże możliwości zawodowe: odpowiedzi negatywne – 41,8%, odpowiedzi pozytywne – 20,1%.

W przypadku trzech ostatnich kategorii, odsetek odpowiedzi negatywnych był wyższy od odsetka odpowiedzi pozytywnych. Na szczególną uwagę zasługuje porównanie wyników w wymiarze dotyczącym możliwości zawodowych stwarzanych przez Gminę; odpowiedzi negatywne stały się udziałem ponad dwukrotnie większej liczby osób, w porównaniu do mieszkańców oceniających ten aspekt bardziej pozytywnie (41,8% vs 20,1%).

W pozostałych wymiarach, odsetki odpowiedzi pozytywnych przeważały nad odpowiedziami negatywnymi. Szczególnie wyraźnie odnotowano to w przypadku oceny bezpieczeństwa (60,7% vs 7,8%), dobrego miejsca do życia (61,0% vs 8,6%) i traktowania gminy jako zadbanej (58,5% vs 11,4%).

Tabela 16. Gmina Pruszcz w oczach mieszkańców - zestawienie odpowiedzi w dyferencjale semantycznym.

-	Ocena										+
	-2		-1		0		1		2		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Niebezpieczne miejsce do życia ⁴²	13	3,5	16	4,3	116	31,4	100	27,1	124	33,6	Bezpieczne miejsce do życia
Nie dba o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej ⁴³	25	6,8	28	7,6	149	40,4	107	29,0	60	16,3	Dbą o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej
Złe miejsce do życia ⁴⁴	16	4,3	16	4,3	112	30,4	121	32,8	104	28,2	Dobre miejsce do życia
Zaniedbana ⁴⁵	15	4,1	27	7,3	111	30,1	123	33,3	93	25,2	Zadbana
Słabo skomunikowana ⁴⁶	32	8,7	33	8,9	147	39,8	96	26,0	61	16,5	Dobrze skomunikowana
Nieprzyjazna środowisku ⁴⁷	15	4,1	24	6,5	142	38,7	108	29,4	78	21,3	Przyjazna środowisku
Nieprzyjazna osobom starszym ⁴⁸	18	4,9	30	8,1	152	41,2	97	26,3	72	19,5	Przyjazna osobom starszym
Ma niemiłych mieszkańców ⁴⁹	21	5,7	34	9,2	167	45,3	91	24,7	56	15,2	Ma miłych mieszkańców
Nieatrakcyjna turystycznie ⁵⁰	65	17,7	77	20,1	136	37,1	62	16,9	27	7,4	Atrakcyjna turystycznie
Stwarza małe możliwości edukacyjne ⁵¹	48	13,0	63	17,1	155	42,0	79	21,4	24	6,5	Stwarza duże możliwości edukacyjne
Stwarza małe możliwości zawodowe ⁵²	80	21,7	74	20,1	141	38,2	49	13,3	25	6,8	Stwarza duże możliwości zawodowe

Źródło: badanie własne

Mieszkańców poproszono również o ocenę atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie Gminy (ryc. 33). Około jedna trzecia mieszkańców oceniła ją raczej pozytywnie lub zdecydowanie pozytywnie (34,4%). Stanowisko przeciwne zajęła więcej niż jedna czwarta badanych (26,6%). Mieszkańcą opinię na ten temat miało 38,9% ankietowanych.

⁴² N = 369.

⁴³ N = 369.

⁴⁴ N = 369.

⁴⁵ N = 369.

⁴⁶ N = 369.

⁴⁷ N = 367.

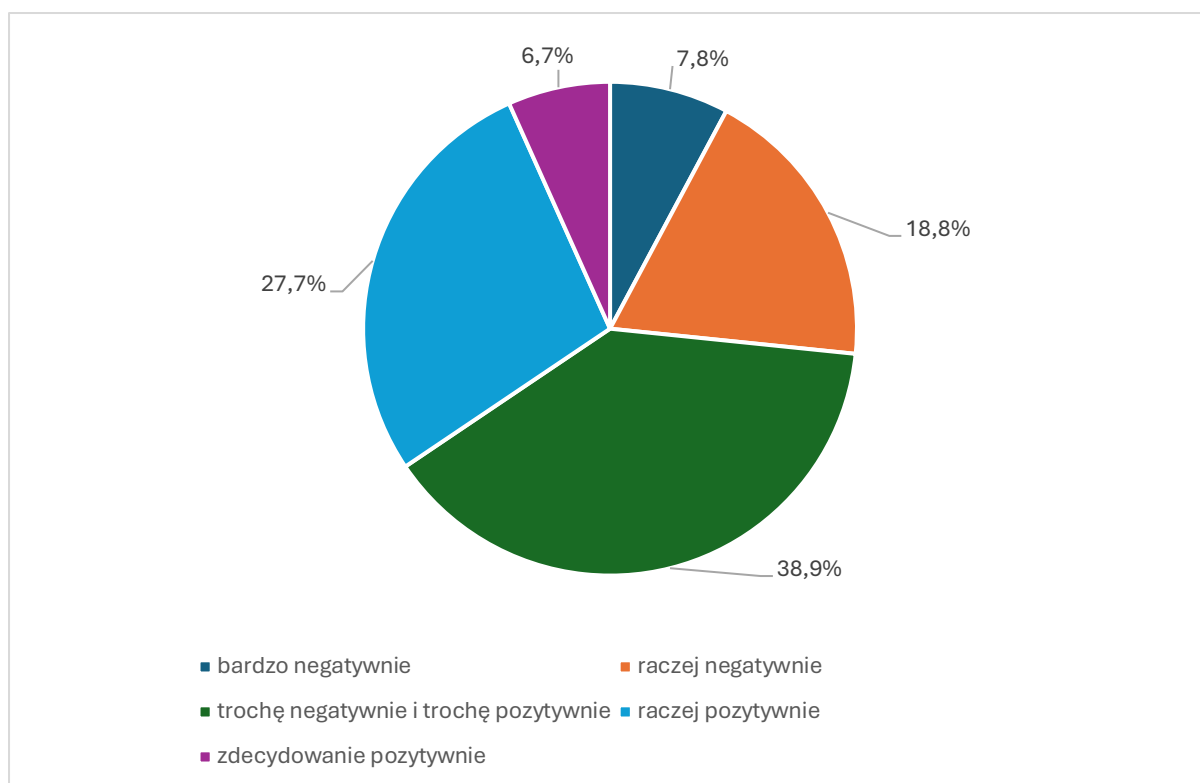
⁴⁸ N = 369.

⁴⁹ N = 369.

⁵⁰ N = 367.

⁵¹ N = 369.

⁵² N = 369.

Ryc. 30. Ocena atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie gminy. N = 357.

Źródło: badanie własne

Badanych zapytano o preferowane przez nich aktywności kulturalne (tabela 17). W opisie wyników skoncentrowano się na łącznych odsetkach osób, które oceniły swoje zainteresowanie jako „wysokie” lub „pełne”. Wyniki prezentują się następująco: koncerty (70,2%), festiwale i jarmarki lokalne (66,6%), sztuki teatralne (49,6%), kluby filmowe (45,3%), warsztaty artystyczne i/lub rękodzielnicze (41,4%), wystawy i/lub wernisaże (40,8%) i spotkania literackie i/lub kluby książki (33,1%).

Tabela 17. Aktywności kulturalne preferowane przez mieszkańców (poziom zainteresowania)

Rodzaj	Brak		Małe		Przeciętne		Wysokie		Pełne	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Koncerty ⁵³	22	6,2	20	5,6	64	18,0	79	22,3	170	47,9
Warsztaty artystyczne i/lub rękodzielnicze ⁵⁴	50	14,4	48	13,8	102	28,7	67	18,9	80	22,5
Spotkania literackie i/lub kluby książki ⁵⁵	62	18,0	50	14,5	118	34,3	49	14,2	65	18,9
Festiwale i jarmarki lokalne ⁵⁶	21	6,0	31	8,8	65	18,5	78	22,2	156	44,4
Kluby filmowe ⁵⁷	49	14,0	57	16,3	85	24,4	63	18,1	95	27,2
Wystawy i/lub wernisaże ⁵⁸	80	23,3	48	14,0	75	21,9	64	18,6	76	22,2
Sztuki teatralne ⁵⁹	60	17,2	48	13,8	68	19,5	63	18,1	110	31,5

Źródło: badanie własne

Wśród innych propozycji, wyrażonych w formule pisemnej, znalazły się:

- rozmowy z ciekawymi ludźmi;
- występy na świeżym powietrzu (amfiteatr);
- zajęcia związane z muzyką i tańcem;
- zawody sportowe.

Respondenci ocenili jakość wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy (ryc. 34). Dominującą okazała się ocena przeciętna (45,5%). Niemal co czwarty respondent (24,4%) ocenił ją dobrze, a 3,4% - bardzo dobrze. Około jedna czwarta ankietowanych (26,7%) oceniła ten aspekt słabo lub bardzo słabo.

⁵³ N = 355.

⁵⁴ N = 347.

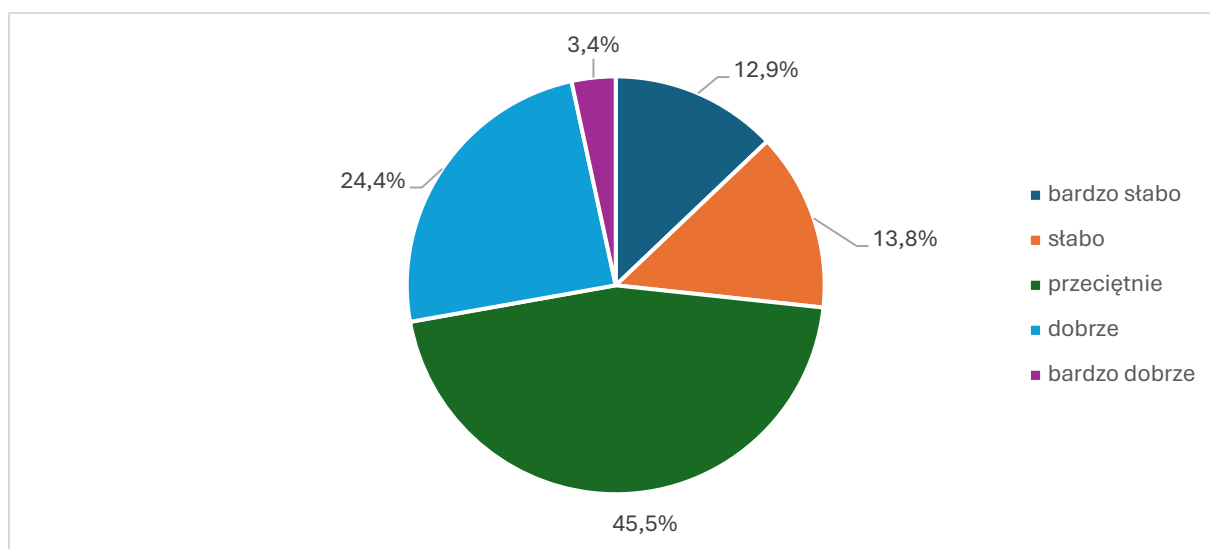
⁵⁵ N = 344.

⁵⁶ N = 351.

⁵⁷ N = 349.

⁵⁸ N = 343.

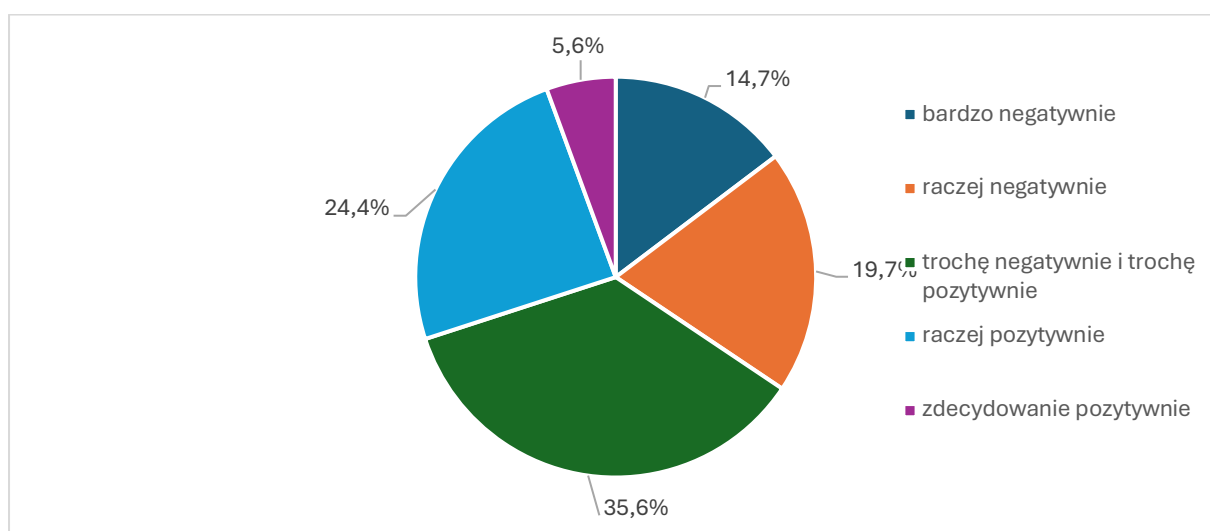
⁵⁹ N = 349.

Ryc. 31. Ocena jakości wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy. N = 369.

Źródło: badanie własne

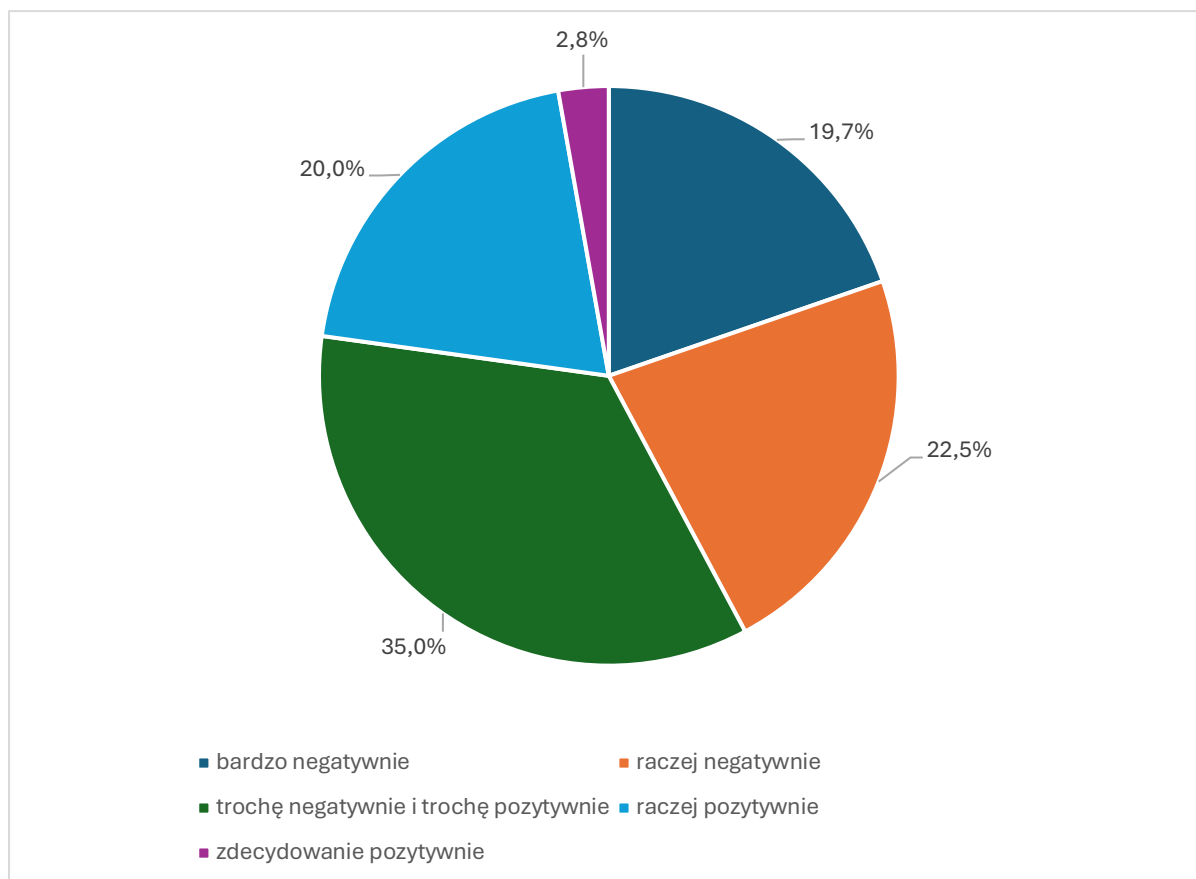
Respondenci ocenili również jakość terenów publicznych związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez dzieci i młodzież (ryc. 35). Ocena raczej pozytywna lub zdecydowanie pozytywna stała się udziałem łącznie 30,0% ankietowanych. Odsetek osób zajmujących stanowisko przeciwne (ocena bardzo negatywna lub raczej negatywna) był nieco wyższy (34,4%). Pozostali respondenci prezentowali mieszaną opinię w tej sprawie (35,6%).

Ryc. 32. Ocena jakości terenów publicznych związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez dzieci i młodzież. N = 360.

Źródło: badanie własne

Analogicznej ocenie podlegały tereny publiczne związane ze spędzaniem czasu wolnego przez osoby dorosłe (ryc. 36). Więcej niż jedna piąta ankietowanych oceniła je raczej pozytywnie lub zdecydowanie pozytywnie (22,8%). Zdania przeciwne wyraziło prawie dwa razy tyle osób (42,2%). Nieco więcej niż jedna trzecia próby prezentowała mieszaną opinię w tej sprawie (35,0%).

Ryc. 33. Ocena jakości terenów publicznych, związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez osoby dorosłe. N = 360.

Źródło: badanie własne

Mieszkańcy pisemnie wskazali na miejsca związane ze spędzaniem czasu wolnego, których brakuje im na terenie gminy. Wśród nich znalazły się:

- dyskoteka (w tym miejsca dla osób 40+);
- miejsca do rekreacji pieszej i rowerowej (w tym: ścieżki rowerowe);
- parki i skwery;
- kawiarnia i miejsca z ogródkami letnimi;

- paintball;
- basen;
- sala kinowa;
- aula;
- toalety miejskie;
- świetlica dla dzieci i młodzieży;
- place zabaw i inne miejsca do aktywnego spędzania czasu z dziećmi;
- restauracja;
- grillowisko;
- kręgielnia;
- kółko teatralne;
- warsztaty zajęciowe;
- pub;
- kino plenerowe;
- miejsca rekreacji dla osób starszych w Serocku (zasygnalizowano, że sala w tej miejscowości jest trudno dostępna);
- miasteczko ze znakami drogowymi dla dzieci;
- strzelnica;
- altanki z siedzeniami;
- miejsce do rozpalenia ogniska;
- boiska do siatkówki i koszykówki;
- orlik;
- kluby młodzieżowe;
- domy pobytu dziennego;

- sala zabaw dla dzieci;
- pizzeria;
- studio tańca;
- miejsca do rozwoju hobby, rzemiosła i coworkingu;
- rolkowisko;
- park trampolin;
- siłownia na świeżym powietrzu.

4. Podsumowanie i komentarz do wyników

Kierunek zrealizowanych prac badawczych wyznaczył problem główny: jakie są potrzeby oraz jaki jest potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych, na terenie gminy Pruszcz? W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie, przeprowadzono kompleksowe badania z wykorzystaniem różnorodnych metod, technik i narzędzi badawczych. Przeprowadzono sondaż diagnostyczny z próbą kwotową ($N = 369$), dwa zogniskowane wywiady grupowe z przedstawicielami instytucji i mieszkańców oraz 10 indywidualnych wywiadów pogłębionych (z przedstawicielami instytucji oraz mieszkańców). Przeprowadzono również analizę danych zastanych oraz analizę dokumentów.

Kierunki działań wyznaczyły szczegółowe pytania badawcze. Odpowiedź na pierwsze z nich wiązała się z opisaniem profilu demograficznego gminy. Skorzystano z danych za rok 2024, udostępnionych przez Bank Danych Lokalnych. Wynika z nich, że gminę zamieszkuje 9155 osób, w tym 4547 mężczyzn (49,7%) i 4608 kobiet (50,3%). Ponad połowę (61,5%) stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Na każde 1000 mieszkańców, przypada jednak aż 225 osób w wieku poprodukcyjnym, a kolejne 125/1000 znajduje się w wieku od 55 do 64 lat. Zdecydowanie mamy do czynienia ze starzejącą się społecznością. Potwierdzają to wskaźniki obciążenia demograficznego, takie jak między innymi: „ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym” o wartości 72,8 czy „ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym” z wynikiem 114,8. Przekłada się to na wiele wyzwań związanych z ofertą usług społecznych na terenie gminy (o czym poniżej).

Wspomniane wyzwania wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców. Były one przedmiotem największej uwagi badaczy pracujących nad przygotowaniem niniejszego raportu. Analiza danych zastanych pokazała wzrost osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby. Problemy nie dotyczą jednak wyłącznie osób starszych – rośnie liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Z „Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych” wynika, że większość mieszkańców oczekuje działań z zakresu: dbania o czyste powietrze na terenie gminy, przeciwdziałania bezrobociu, walki z biedą i ubóstwem, oferty dla osób zmagających się z zaburzeniami odżywiania, edukacji dotyczącej cyberprzemocy oraz przemocy domowej oraz działań profilaktycznych z zakresu uzależnień od narkotyków, dopalaczy i alkoholu. W tym samym badaniu, aż 92,0% respondentów uznała problem alkoholizmu za „bardzo powszechny” lub „dość powszechny” na terenie gminy. Wyniki te – choć opierają się na subiektywnych obserwacjach mieszkańców - wydają się alarmujące.

Z sondażu przeprowadzonego w ramach badań własnych wynika, że sytuację materialną większości mieszkańców można określić jako przeciętną lub dobrą. Doskonale oddaje to średni wynik wyrażony na skali 5-stopniowej (przedziałowej) równy 3,5, przy odchyleniu standardowym równym 1,0 punkt. Mniej liczne są osoby o bardzo dobrej, złej i bardzo złej samoocenie sytuacji materialnej. Martwić może fakt, że jedynie nieco ponad jedna czwarta mieszkańców zadeklarowała dobrą lub bardzo dobrą znajomość oferty gminy w zakresie wsparcia dla rodzin. Dane te mogą sugerować konieczność dokonania zmian w zakresie polityki informacyjnej.

W sondażu odnotowano zróżnicowany poziom zainteresowania skorzystaniem z usług różnych specjalistów. Odsetki mieszkańców, które zgłosiły wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie wyniosły odpowiednio: 58,9% dla fizjoterapeuty, 49,2% dla prawnika, 43,4% dla psychologa lub psychoterapeuty, 43,4% dla dietetyka, 26,9% dla koordynatora indywidualnych usług społecznych, 25,1% dla terapeuty zajęciowego i 20,2% dla pracownika socjalnego. Dane te korespondują z wynikami dotyczącymi samooceny sytuacji materialnej; wielu mieszkańców posiada możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych, a ich potrzeby skierowane są w stronę usług związanych z profesjonalnym poradnictwem (prawnym lub psychologicznym) oraz troską o zdrowie (fizjoterapia). Z drugiej strony, warto pochylić się nad wynikami dotyczącymi mniejszości. Powinno to znaleźć zastosowanie w odniesieniu do samooceny samodzielności w korzystaniu z usług ochrony zdrowia. Z badań własnych wynika, że aż 17,1% badanych radzi sobie z tym zagadnieniem źle lub bardzo źle. Warto zauważyć, że osoby oceniające swoją

samodzielność wysoko, mogą jednocześnie tworzyć gospodarstwo domowe z osobami niesamodzielnymi. W badanej próbie była to blisko jedna trzecia ankietowanych (31,1%). Z tej perspektywy, zrozumiale wydają się wyniki pokazujące, że połowa mieszkańców byłaby zainteresowana skorzystaniem z usługi door to door (50,0%), a ponad połowa wyraziła zainteresowanie skorzystaniem z usługi wypożyczalni sprzętu do opieki i rehabilitacji (54,8%). Większość mieszkańców jest zgodna, że na terenie gminy powinno powstawać więcej miejsc wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne. Taki pogląd („raczej” lub w stopniu zdecydowanym) wyraziło niemal dwie trzecie badanej próby.

Jedynie nieco ponad jedna trzecia respondentów ocenia dobrze lub bardzo dobrze dostępność zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy (35,5%). Zdaniem ponad połowy badanych, należy zwiększyć dostępność zajęć językowych, terapeutycznych oraz doradztwa zawodowego (wyrazili oni to przekonanie w stopniu zdecydowanym). W przypadku zajęć dla osób dorosłych, ponad połowa mieszkańców wyraża zainteresowanie („raczej” lub w stopniu zdecydowanym) udziałem w zajęciach sportowych, językowych, rozwijających umiejętności społeczne, zajęciach terapeutycznych oraz wzmacniających kompetencje rodzicielskie. Tak wysokich wyników nie sposób analizować w oderwaniu od samooceny sytuacji materialnej. Podobnie jak wcześniej, można założyć, że zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych kieruje mieszkańców w stronę zaspokajania potrzeb wyższego rzędu, związanych z realizacją pasji i rozwojem osobistym.

Źródłem wiedzy na temat potrzeb społeczności lokalnej były wywiady indywidualne i grupowe. Zdaniem badanych (reprezentujących zarówno instytucje, jak i samych mieszkańców), są to między innymi następujące potrzeby: wsparcie w rozwiązywaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych; profilaktyka, prewencja i leczenie uzależnień oraz współuzależnień; wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży; wsparcie dzieci niedostosowanych społecznie na jak najwcześniejszym etapie rozwoju; rozwijanie oferty zajęć specjalistycznych dla dzieci z zaburzeniami i/lub niepełnosprawnościami; szkolenie kadry pedagogicznej w miejscowych

szkolach; rozwijanie bazy lokalowej na terenie gminy; wsparcie dla dzieci niedotkniętych trudnościami; realizacja działań ukierunkowanych na włączenie społeczne seniorów; walkę z wykluczeniem komunikacyjnym; wypracowanie modelu komunikowania oferty CUS mieszkańcom z mniejszych miejscowości; wdrażanie usług wspierających osoby starsze i niesamodzielne w wykonywaniu czynności dnia codziennego; wsparcie (m.in. psychologiczne) dla opiekunów osób niesamodzielnych; prowadzenie działań edukacyjnych dla rodzin osób zmagających się z trudnościami zdrowotnymi; wypracowanie skutecznych strategii wspierania kobiet doświadczających przemocy domowej; wypracowanie modelu tworzenia grup wsparcia na terenie gminy; wsparcie dla rodzin znajdujących się w kryzysie i zagrożonych rozpadem; organizacja treningów regulacji emocji dla dzieci i młodzieży; większa liczba wydarzeń integrujących osoby działające na rzecz społeczności lokalnej; dostosowanie hali widowiskowo-sportowej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i realizowanie kampanii informacyjnych poświęconych tematyce pozyskiwania środków dla osób niesamodzielnych.

W badaniu sprawdzono również, jak prezentuje się aktywność obywatelska oraz zaangażowanie mieszkańców w działania wspólnotowe, związane z integracją społeczną. Z informacji pozyskanych w trakcie wywiadów wynika, że na terenie gminy istnieje grupa bardzo prężnie działających seniorów (Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów liczy ponad 300 członków). Funkcjonują organizacje nieformalne, takie jak „Eko-Babki”. Zdaniem badanych, bardzo aktywne są także miejscowe KGW. Aktywność wyborcza mieszkańców gminy jest zgodna z wzorcami ogólnopolskimi. Największym zainteresowaniem mieszkańców w ostatnich latach cieszą się wybory do Sejmu i Senatu oraz wybory na wybory na Prezydenta RP. Mniejszą mobilizację obserwowano w przypadku wyborów samorządowych, zaś najmniejszą – w przypadku wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Z przeprowadzonego sondażu wynika, że niecała jedna piąta respondentów należała do organizacji pozarządowej na terenie gminy (18,0%). Nieco więcej niż jedna piąta zaangażowała się w wolontariat w ciągu roku poprzedzającego badanie (20,8%). Więcej niż jedna czwarta

zadeklarowała gotowość do zaangażowania się w wolontariat na przestrzeni kolejnego roku (27,9%). W badaniu uwzględniono dwa wskaźniki mierzone na 10-stopniowej skali przedziałowej – przywiązanie do miejsca zamieszkania oraz poczucie wspólnoty. Średni poziom przywiązania do miejsca zamieszkania wyniósł 7,5/10 przy odchyleniu standardowym wynoszącym niespełna 2,5 punktu. Wartość mediany pokazała, że połowa mieszkańców oceniła swoje przywiązanie na 8 punktów lub więcej, a połowa na 8 punktów u mniej. Spośród dziesięciu możliwych ocen, najczęściej występującą była ocena 10. Średni poziom poczucia wspólnoty był nieco niższy (6,9 przy odchyleniu standardowym równym 2,4). Połowa mieszkańców przypisała mu wartość 7 lub większą, a połowa – 7 lub mniejszą.

Ważnym czynnikiem decydującym o jakości usług społecznych oferowanych na terenie gminy, są zasoby posiadane przez społeczność lokalną. Jednym z nich jest ogólne zadowolenie z życia. Według sondażu, prawie dwie trzecie mieszkańców ocenia je jako wysokie lub bardzo wysokie (64,2%). Po transformacji danych ze skali porządkowej do przedziałowej, średni poziom zadowolenia wyniósł 3,8 (w skali 1-5), przy odchyleniu standardowym równym 1,0 punktowi. Połowa mieszkańców oceniła swoje zadowolenie na 4/5 lub wyżej, zaś druga połowa – na 4/5 lub niżej. Cennymi zasobami społeczności lokalnej mogą być – wspomniane już wcześniej – przywiązanie do miejsca zamieszkania oraz poczucie wspólnoty. Bardziej szczegółowa analiza danych pokazała, że aż dwie piąte mieszkańców (40,0%) oceniło swoje przywiązanie do miejsca zamieszkania na 9/10 lub 10/10. Odsetek badanych, którzy wybrali odpowiedzi z przedziału od 1 do 4, wyniósł zaledwie 10,6%. Pokazuje to, że znaczna część społeczności jest wyraźnie związana ze swoim miejscem zamieszkania. W przypadku poczucia wspólnoty, dane są nieco mniej optymistyczne. Oceny 9/10 i 10/10 stały się udziałem ponad jednej czwartej respondentów (28,2%). Udział ocen 1-4 wyniósł tylko 16,0%. Wyniki te mogą sugerować, że – w ujęciu średnim – mieszkańcy są bardziej związani z miejscem zamieszkania, aniżeli z ludźmi tworzącymi społeczność lokalną. W pewnym stopniu można to zapewne wytłumaczyć niewystarczającą

integracją ludności napływowej z osobami żyjącymi na terenie gminy od kilkunastu czy kilkudziesięciu lat.

Inne z kluczowych pytań dotyczyło nowych rozwiązań w zakresie usług społecznych, które powinny być wprowadzone na terenie gminy. Ze względu na dywergencyjny charakter tego problemu, odpowiedzi pozyskano poprzez zastosowanie podejścia jakościowego (wywiady). Wiele inspiracji do wdrożenia nowych rozwiązań znalazło się w części poświęconej analizie potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych. Pojawiły się między innymi następujące pomysły na nowe rozwiązania: rozszerzanie oferty wsparcia opieki dziennej nad dziećmi (z możliwością deinstytucjonalizacji tych usług), rozwój wolontariatu, nowe projekty dla osób starszych i niesamodzielnych, działania na rzecz opiekunów osób niesamodzielnych, działania na rzecz rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (m.in. warsztaty kompetencji rodzicielskich), specjalistyczne terapie dla dzieci z niepełnosprawnościami i/lub zaburzeniami, wprowadzenie usługi terapii rodzin, działania profilaktyczne z zakresu przemocy domowej w placówkach oświatowych, kampanie społeczne zmieniające społeczne spostrzeganie problemu przemocy (od „wchodzenia z butami w życie innych” do „reagowania”), stworzenie oferty dla osób współzależnionych, kompleksowe działania na rzecz rodziców samotnie wychowujących dzieci, powstanie świetlic środowiskowych, rozszerzenie wsparcia (szkoleniowego i superwizyjnego) dla pracowników socjalnych, nowe działania z zakresu promocji zdrowia, „Akademia Młodych Liderów” – jako inicjatywa rozwojowa dla zdolnej młodzieży, działania edukacyjne dla rodziców (np. w ramach LOWE), działania przeciwdziałające wykluczeniu transportowemu, działania integrujące społeczność osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin; działania integrujące podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej, spotkania filmoterapeutyczne połączone z oddziaływaniami edukacyjnymi, zwiększenie liczby wyjazdów do instytucji kultury, organizacja warsztatów teatralnych, powołanie nieformalnej grupy kolarskiej, warsztaty z zakresu rozwoju osobistego dla kobiet w średnim wieku (aktywnych zawodowo).

Trzon potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych stanowią: Centrum Usług Społecznych, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminne Centrum Oświaty, Gminny Ośrodek Rehabilitacji, Szkoła Podstawowa w Pruszczu, Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Niewieścinie, Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Łowinku, Szkoła Podstawowa w Serocku, Przedszkole Samorządowe w Pruszczu, Przedszkole Samorządowe „Niezapominajka” w Serocku i Punkt Konsultacyjny. Poza tym, na terenie gminy działają fundacje i stowarzyszenia, takie jak między innymi: Stowarzyszenie „MIŚ” Stowarzyszenia „Aktywna Młodzież”, Rodzina Kolpinga czy Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów. Bardzo prężnie działają lokalne KGW oraz mniejsze organizacje (takie jak m.in. Eko-Babki). W skład potencjału społeczności lokalnej wchodzi także lokalna OSP i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pruszczu. Dużym ograniczeniem potencjału lokalnego jest brak szkoły średniej na terenie gminy, czego konsekwencją są ograniczone możliwości utrzymania na jej terenie zdolnej młodzieży.

Ostatnie ze szczegółowych pytań badawczych dotyczyło poziomu zadowolenia mieszkańców z zakresu usług społecznych na terenie gminy. Zbadano markę Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszczu z wykorzystaniem matrycy dyferencjału semantycznego. Mieszkańcy ocenili jednostkę na pięciu wymiarach (ze skalą od -2 do 2). W toku analizy, obliczono średnie arytmetyczne dla każdego wymiaru. Zakres wyników mieścił się w przedziale od 0,07 do 0,35. GOPS zebrał najniższe noty w przypadku dwóch kryteriów: oferowania usług dla wszystkich mieszkańców (0,07) oraz nowoczesności (0,08). Nota najwyższa (0,35) przypadła zatrudnianiu dobrych specjalistów. Pozostałe oceny dotyczyły wzbudzania pozytywnych emocji (0,26) i zachęcania do skorzystania z usług (0,18). Analogiczną analizę wykonano dla marki „Centrum Usług Społecznych”. Okazało się, że jest to nazwa spostrzegana przez mieszkańców bardziej korzystnie. Średnie oceny mieściły się w przedziale od 0,40 do 0,45. Wyniki te dają nadzieję, że CUS stanie się miejscem spostrzeganym jako mniej piętnujące, nowoczesne i z bardziej pluralistyczną strukturą odbiorców usług.

Dyferencjał semantyczny zastosowano także do zbadania marki Gminy Pruszcz. Okazało się, że jest ona najwyżej oceniana w zakresie bycia bezpiecznym miejscem do życia (0,83), dobrym miejscem do życia (0,76) oraz zadbania (0,68). Najniższe średnie oceny uzyskano w przypadku: stwarzania możliwości zawodowych (-0,37), atrakcyjności turystycznej (-0,25) oraz możliwości edukacyjnych (-0,09). Wyniki te mogą sugerować, że – zdaniem wielu mieszkańców – zamieszkiwanie na terenie gminy wiąże się z możliwością korzystania z walorów takich jak: spokój, bezpieczeństwo i czystość, choć ceną za to są mniejsze możliwości zawodowe, edukacyjne i turystyczne. Być może tworzy do przestrzeni do wdrożenia przez CUS działań podnoszących kompetencje (zawodowe i osobiste) zainteresowanych mieszkańców.

O ile pytania dotyczące marki GOPS, CUS i Gminy Pruszcz pozwoliły na zbadanie zadowolenia z usług nie wprost, o tyle kolejne pytania pozwoliły na zmierzenie jej bardziej bezpośrednio. Ofertę kulturalną na terenie gminy oceniła pozytywnie (raczej lub w stopniu zdecydowanym) nieco ponad jedna trzecia respondentów (34,4%). W ramach badania ustalono preferowane przez mieszkańców aktywności kulturalne. Wyniki prezentują się następująco: koncerty (70,2%), festiwale i jarmarki lokalne (66,6%), sztuki teatralne (49,6%), kluby filmowe (45,3%), warsztaty artystyczne i/lub rękodzielnicze (41,4%), wystawy i/lub wernisaże (40,8%) i spotkania literackie i/lub kluby książki (33,1%).

Pomimo wielu działań podejmowanych na rzecz osób starszych i niesamodzielných, jedynie 3,4% respondentów oceniło jakość wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami jako bardzo dobrą. Nieco optymizmu dodaje fakt, iż niemal jedna czwarta próby oceniła ją jako dobrą (24,4%). Jedynie 3 na każde 10 osób badanych (30,0%) pozytywnie ocenia jakość terenów publicznych pozwalających młodzieży na spędzanie czasu wolnego (raczej lub w stopniu zdecydowanym). Odsetek osób zajmujących stanowisko przeciwne (ocena bardzo negatywna lub raczej negatywna) był nieco wyższy (34,4%). Mniej optymistyczne wyniki uzyskano w analogicznym pytaniu, dotyczącym jednak osób dorosłych. Jedynie nieco więcej jedna piąta ankietowanych oceniła tereny

dla dorosłych raczej pozytywnie lub zdecydowanie pozytywnie (22,8%). Zdania przeciwne wyraziło prawie dwukrotnie więcej ankietowanych (42,2%).

Podsumowując, działania Gminy Pruszcz w zakresie usług społecznych powinny koncentrować się na wsparciu co najmniej czterech grup docelowych. Pierwszą stanowią osoby starsze, niesamodzielne i/lub z niepełnosprawnościami (w tym dzieci) oraz członkowie ich rodzin (opiekunowie). Oddziaływania powinny koncentrować się na wsparciu opiekuńczym, terapeutycznym, doradczym, materialnym, transportowym i „sprzętowym”. Do drugiej grupy należą osoby z rodzin zmagających się z problemami takimi jak przemoc, uzależnienia i kryzysy finansowe. Takie osoby potrzebują między innymi: wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, materialnego i resocjalizacyjnego. Trzecią grupę stanowią dzieci i młodzież. Oddziaływania na jej rzecz powinny koncentrować się na zapewnieniu dostępu do wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, rozwijaniu kompetencji osobistych, tworzeniu możliwości do realizacji pasji i uczestnictwa w zajęciach sportowych oraz działań profilaktycznych (uzależnienia, przemoc, cyberprzemoc). Czwartą grupę mieszkańcy w wieku produkcyjnym, posiadający względnie stabilny status socjoekonomiczny i większe aspiracje rozwojowe (na ten moment – realizowane zapewne w większych miastach na terenie województwa kujawsko-pomorskiego).

Zaprezentowany podział na grupy docelowe jest w dużej mierze uproszczony; w obrębie każdej z nich można by wyodrębnić segmenty charakteryzujące się zupełnie odmienną specyfiką (np. aktywne zawodowo kobiety w wieku 40-50 lat). Zaproponowane uproszczenie nie stanowi zachęty do rezygnacji z indywidualizacji usług/wsparcia, a służy wyłącznie uporządkowaniu zebranego w trakcie badań materiału.

Spis tabel i rycin

Spis tabel

Tabela 1. Metody, techniki i narzędzia badawcze zastosowane w badaniach własnych.....	6
Tabela 2. Wiek respondentów - statystyki opisowe (N = 349).	9
Tabela 3. Kategorie wiekowe badanych (N=349).	10
Tabela 4. Czas zamieszkiwania na terenie gminy Pruszcz (w latach). N = 356.....	10
Tabela 5. Struktura próby ze względu na płeć i miejsce zamieszkania (N = 369).	11
Tabela 6. Samoocena sytuacji materialnej na skali ilościowej - statystyki opisowe (N = 367).	21
Tabela 7. Które zajęcia powinny stać się bardziej dostępne dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy?.....	28
Tabela 8. Które zajęcia powinny stać się bardziej dostępne dla osób dorosłych na terenie Gminy?.....	29
Tabela 9. Przywiązanie do miejsca zamieszkania - statystyki opisowe.....	53
Tabela 10. Poczucie wspólnoty - statystyki opisowe.....	53
Tabela 11. Ocena zadowolenia z życia - statystyki opisowe (N = 366).....	54
Tabela 12. Przywiązanie do miejsca zamieszkania - zestawienie odpowiedzi respondentów (N = 362).....	55
Tabela 13. Poczucie wspólnoty - zestawienie odpowiedzi respondentów.....	55
Tabela 14. Marka GOPS w Pruszczu - szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów.....	74
Tabela 15. Marka Centrum Usług Społecznych w Pruszczu - szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów (N = 369).	76
Tabela 16. Gmina Pruszcz w oczach mieszkańców - zestawienie odpowiedzi w dyferencjale semantycznym.	80
Tabela 17. Aktywności kulturalne preferowane przez mieszkańców (poziom zainteresowania) ..	82

Spis rycin

Ryc. 1. Płeć respondentów (N = 369).	9
Ryc. 2. Stan cywilny respondentów (N = 368).	12
Ryc. 3. Status zawodowy respondentów (N = 369).	12
Ryc. 4. Wykształcenie respondentów (N=362).....	13
Ryc. 5. Osoby z niepełnosprawnością wśród respondentów (N = 367).	13
Ryc. 6. Zamieszkiwanie z osobą wymagającą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (N = 366).....	14
Ryc. 8. Doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS w Pruszczu (N = 368).	14
Ryc. 9. Samoocena sytuacji materialnej (N = 367).	20
Ryc. 10. Znajomość oferty gminy Pruszcz w zakresie wsparcia dla rodzin (N = 364).	21
Ryc. 11. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług psychologicznych i/lub psychoterapeutycznych (dla siebie lub członka rodziny). N = 334.....	22
Ryc. 12. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług pracownika socjalnego dla siebie lub członka rodziny (N = 326).....	22
Ryc. 13. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług terapeuty zajęciowego (dla siebie lub członka rodziny). N = 323.	23
Ryc. 14. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług fizjoterapeuty (dla siebie lub członka rodziny). N = 338.	23
Ryc. 15. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług dietetyka (dla siebie lub członka rodziny). N = 337.	24

Ryc. 16. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług prawnych (dla siebie lub członka rodziny). N = 338.	24
Ryc. 17. Zainteresowanie korzystaniem z usług koordynatora indywidualnych planów usług społecznych (dla siebie lub członka rodziny). N = 327.....	25
Ryc. 18. Samoocena samodzielności w korzystaniu z usług ochrony zdrowia (N = 366).	25
Ryc. 19. Deklarowana chęć skorzystania z usługi wypożyczalni sprzętu do opieki i rehabilitacji (dla siebie lub członka rodziny). N = 363.....	26
Ryc. 20. Deklarowana chęć skorzystania z usługi door to door (dla siebie lub członka rodziny). N = 362.	26
Ryc. 21. Ocena dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N = 357.	27
Ryc. 22. Czy na terenie gminy powinno powstać więcej ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne? N = 361.	30
Ryc. 7. Deklarowane członkostwo w organizacjach pozarządowych działających na terenie gminy Pruszczy (N = 367).....	51
Ryc. 24. Deklarowana aktywność w formie wolontariatu na przestrzeni roku poprzedzającego badanie. N = 361.	51
Ryc. 25. Deklarowana gotowość do zaangażowania się w działania wolontaryjne w ciągu najbliższego roku. N = 362.	52
Ryc. 26. Ocena zadowolenia z życia (N = 366)	54
Ryc. 29. Marka GOPS w Pruszczy (N = 369).	73
Ryc. 30. Marka CUS w Pruszczy.....	75
Ryc. 31. Marka GOPS i marka CUS – zestawienie średnich.....	77
Ryc. 32. Wizerunek gminy Pruszczy w percepcji mieszkańców.....	78
Ryc. 33. Ocena atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie gminy. N = 357.	81
Ryc. 34. Ocena jakości wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy. N = 369.	83
Ryc. 35. Ocena jakości terenów publicznych związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez dzieci i młodzież. N = 360.	83
Ryc. 36. Ocena jakości terenów publicznych, związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez osoby dorosłe. N = 360.....	84

Załączniki

Załącznik nr 1. Kwestionariusz ankiety

Kwestionariusz ankiety dla mieszkańców gminy Pruszcz

Drodzy Mieszkańcy,

serdecznie zapraszamy do udziału w badaniu. Jego celem jest głębsze poznanie potrzeb mieszkańców naszej gminy. Zależy nam na Państwa opiniach i sugestiach. Będą one miały duże znaczenie w kształtowaniu polityki społecznej w gminie Pruszcz.

Dziękujemy za poświęcony czas. Razem możemy sprawić, że nasza gmina stanie się jeszcze lepszym miejscem do życia!

1. Płeć (proszę zaznaczyć „X” we właściwym polu)

Kobieta	Mężczyzna
---------	-----------

2. Wiek (w latach)

.....

3. Miejsce zamieszkania (proszę zaznaczyć „X” przy właściwej miejscowości)

Brzeźno	Bagniewo	Bagniewko	Cieleszyn
Gołuszyce	Grabówko	Grabowo	Luszkówko
Luszkowo	Łaszewo	Łowin	Łowinek
Małociechowo	Mirowice	Nieciszewo	Niewieścín
Parlin	Pruszcz	Rudki	Konstantowo
Trępel	Serock	Topolno	Wałdowo
Zawada	Zbrachlin		

4. Stan cywilny (proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu)

Osoba stanu wolnego	Żonaty/Zamężna	Rozwiedziony/Rozwiedziona
Wdowiec/Wdowa	W separacji	W związku nieformalnym

5. Status zawodowy (proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu)

Osoba pracująca	Osoba bezrobotna	Emeryt/rencista	Uczeń/student
-----------------	------------------	-----------------	---------------

6. Wykształcenie (proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu)

Podstawowe	Gimnazjalne	Średnie	Wyższe
------------	-------------	---------	--------

7. Czy jest Pani/Pan osobą z niepełnosprawnością? Proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu”.

Tak	Nie
-----	-----

8. Czy w Pani/Pana gospodarstwie domowym mieszka osoba wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. osobę starszą, osobę z niepełnosprawnością)? Proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu.

Tak	Nie
-----	-----

9. Jak długo mieszka Pani/Pan na terenie gminy Pruszcz? Proszę wpisać liczbę lat.

.....

10. Czy jest Pani/Pan członkiem organizacji pozarządowej działającej na terenie gminy Pruszcz (np. fundacji lub stowarzyszenia)?

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

11. Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan(i) z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszczu? Proszę zaznaczyć X na właściwym polu.

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

12. Jak ocenia Pani/Pan swoją sytuację materialną? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, zaś 5 – bardzo dobrze” (zaznaczając „X” na właściwym polu).

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

13. Jak dobrze, Pani/Pana zdaniem, zna Pani/Pan ofertę gminy Pruszcz w zakresie wsparcia dla rodzin? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, zaś 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

14. W jakim stopniu chciał(a)by Pan(i) skorzystać ze wsparcia niżej wymienionych specjalistów dla siebie lub członków Pani/Pana rodziny? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „w bardzo niskim”, zaś 5 – „w bardzo wysokim”. Proszę wpisać „X” we właściwych polach (odnosząc się do każdego z wymienionych specjalistów).

Specjalista	Poziom zainteresowania				
Psycholog lub psychoterapeuta	1	2	3	4	5
Pracownik socjalny	1	2	3	4	5
Terapeuta zajęciowy	1	2	3	4	5
Fizjoterapeuta	1	2	3	4	5
Dietetyk	1	2	3	4	5
Prawnik	1	2	3	4	5

Inny (jaki?).....

15. Jak kojarzy się Pani/Panu Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszczu? Poniżej znajdują się pary przeciwnych cech (np. „nie zna potrzeb mieszkańców” oraz „zna potrzeby mieszkańców”. Poproszę o ocenę każdej pary w skali od -2 do 2, gdzie -2 oznacza maksymalnie negatywną ocenę (np. „nie zna potrzeb mieszkańców”), zaś 2 – maksymalnie pozytywną ocenę (np. zna potrzeby mieszkańców). Zero oznacza ocenę neutralną. Proszę o zaznaczenie „X” przy każdej z wymienionych par.

Cechy negatywne	Ocena					Cechy pozytywne
Przestarzałe miejsce	-2	-1	0	1	2	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców	-2	-1	0	1	2	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów	-2	-1	0	1	2	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług	-2	-1	0	1	2	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje	-2	-1	0	1	2	Wzbudza pozytywne emocje

16. Jak kojarzy się Pani/Panu nazwa „Centrum Usług Społecznych”? Poprosimy o ocenę w skali od -2 do 2 (podobnie jak w poprzednim pytaniu), zaznaczając „X” w odpowiednich polach.

Cechy negatywne	Ocena					Cechy pozytywne
Przestarzałe miejsce	-2	-1	0	1	2	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców	-2	-1	0	1	2	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów	-2	-1	0	1	2	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług	-2	-1	0	1	2	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje	-2	-1	0	1	2	Wzbudza pozytywne emocje

17. Jak radzi sobie Pani/Pan z samodzielnym korzystaniem z usług służby zdrowia (m.in. umawianiem się na wizyty lekarskie)? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, natomiast 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

18. W jakim stopniu jest Pani/Pan zadowolona(y) ze swojego życia? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo niskie zadowolenie”, zaś 5 – „bardzo wysokie zadowolenie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

19. Czy był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) skorzystaniem z usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji dla siebie lub członka rodziny? Poproszę o zaznaczenie „X” na właściwym polu.

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

20. Czy był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) skorzystaniem z usługi *door to door* dla siebie lub członka rodziny? Jest to usługa indywidualnego transportu osoby z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności, obejmująca pomoc w wydostaniu się z mieszkania lub innego miejsca, przejazd i pomoc w dotarciu do miejsca docelowego (np. urzędu, lekarza). Poproszę o zaznaczenie „X” na właściwym polu.

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

21. Jak ocenia Pani/Pan jakość wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy Pruszcz? Proszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, natomiast 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

22. Jak ocenia Pani/Pan dostępność zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy Pruszcz? Proszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, natomiast 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

23. Które z poniższych zajęć, powinny stać się bardziej dostępne dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie”, zaś 5 – „zdecydowanie tak” (wpisując „X” we właściwych polach).

Rodzaj zajęć	Ocena				
Zajęcia sportowe	1	2	3	4	5
Zajęcia językowe	1	2	3	4	5
Zajęcia rozwijające umiejętności społeczne (np. współpracę, asertywność)	1	2	3	4	5
Zajęcia terapeutyczne (np. warsztaty z radzenia sobie ze stresem)	1	2	3	4	5
Zajęcia artystyczne	1	2	3	4	5
Zajęcia z doradztwa zawodowego	1	2	3	4	5

Inne (jakie?).....

24. Które z poniższych zajęć powinny stać się bardziej dostępne dla osób dorosłych? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie”, zaś 5 – „zdecydowanie tak”. Należy wpisać „X” we właściwych polach.

Rodzaj zajęć	Ocena				
Zajęcia sportowe	1	2	3	4	5
Zajęcia językowe	1	2	3	4	5
Zajęcia rozwijające umiejętności społeczne (np. współpracę, asertywność)	1	2	3	4	5
Zajęcia terapeutyczne (np. warsztaty z radzenia sobie ze stresem)	1	2	3	4	5
Zajęcia wzmacniające kompetencje rodzicielskie	1	2	3	4	5

Inne (jakie?).....

25. Czy Pani/Pana zdaniem na terenie gminy powinno powstać więcej ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne (np. klubów seniora)? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie”, zaś 5 – „zdecydowanie tak”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

26. Jak ocenia Pani/Pan ofertę kulturalną w gminie? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo negatywnie”, zaś 5 – „bardzo pozytywnie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

27. W jakim stopniu był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) uczestnictwem w poniższych wydarzeniach kulturalnych? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „brak zainteresowania”, zaś 5 – „pełne zainteresowanie”.

Rodzaj wydarzeń	Ocena				
Koncerty	1	2	3	4	5
Warsztaty artystyczne i/lub rękodzielnicze	1	2	3	4	5
Spotkania literackie i/lub kluby książki	1	2	3	4	5
Festiwale i jarmarki lokalne	1	2	3	4	5
Kluby filmowe	1	2	3	4	5
Wystawy i/lub wernisaże	1	2	3	4	5
Sztuki teatralne	1	2	3	4	5

Inne (jakie?).....

28. Jak ocenia Pani/Pan jakość terenów publicznych na terenie gminy, w których dzieci i młodzież mogą spędzać wolny czas? Poproszę o ocenę w skali 1-5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie negatywnie”, zaś 5 – „zdecydowanie pozytywnie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

29. Jak ocenia Pani/Pan jakość terenów publicznych na terenie gminy, w których osoby dorosłe mogą spędzać wolny czas? Poproszę o ocenę w skali 1-5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie negatywnie”, zaś 5 – „zdecydowanie pozytywnie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

30. Jakich miejsc związanych ze spędzaniem czasu wolnego brakuje na terenie gminy? Poproszę o wypowiedź pisemną.

.....

.....

.....

31. Czy w ciągu ostatniego roku angażował(a) się Pan(i) w wolontariat?

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

32. Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) zaangażować się w wolontariat w ciągu najbliższego roku (zakładając, że mógłby Pan/mogłaby Pani pogodzić to z codziennymi obowiązkami)?

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

33. Jak bardzo czuje się Pani/Pan emocjonalnie związany z Pani/Pana miejscem zamieszkania? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, zaś 10 „bardzo mocno”.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

34. Jak bardzo czuje się Pani/Pan związany z ludźmi tworzącymi społeczność na terenie gminy (m.in. z sąsiadami)? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, zaś 10 „bardzo mocno”.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

35. W jaki sposób ocenia Pani/Pan gminę Pruszcz? Poniżej znajdują się pary przeciwnych cech (np. „niebezpieczne miejsce do życia” oraz „bezpieczne miejsce do życia”. Poprosimy o ocenę każdej pary w skali od -2 do 2, gdzie -2 oznacza maksymalnie negatywną ocenę (np. „nie zna potrzeb mieszkańców”), zaś 2 – maksymalnie pozytywną ocenę (np. zna potrzeby mieszkańców). Zero oznacza ocenę neutralną. Proszę o zaznaczenie „X” w odpowiednich polach.

Cechy negatywne	Ocena					Cechy pozytywne
Niebezpieczne miejsce do życia	-2	-1	0	1	2	Bezpieczne miejsce do życia
Nie dba o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej	-2	-1	0	1	2	Dbą o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej
Złe miejsce do życia	-2	-1	0	1	2	Dobre miejsce do życia
Zaniedbana	-2	-1	0	1	2	Zadbana
Słabo skomunikowana	-2	-1	0	1	2	Dobrze skomunikowana
Nieprzyjazna środowisku	-2	-1	0	1	2	Przyjazna środowisku
Nieprzyjazna osobom starszym	-2	-1	0	1	2	Przyjazna osobom starszym
Ma niemiłych mieszkańców	-2	-1	0	1	2	Ma miłych mieszkańców
Nieatrakcyjna turystycznie	-2	-1	0	1	2	Atrakcyjna turystycznie
Stwarza małe możliwości edukacyjne	-2	-1	0	1	2	Stwarza duże możliwości edukacyjne
Stwarza małe możliwości zawodowe	-2	-1	0	1	2	Stwarza duże możliwości zawodowe

[illegible]